

การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริม
การเกษตรสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก

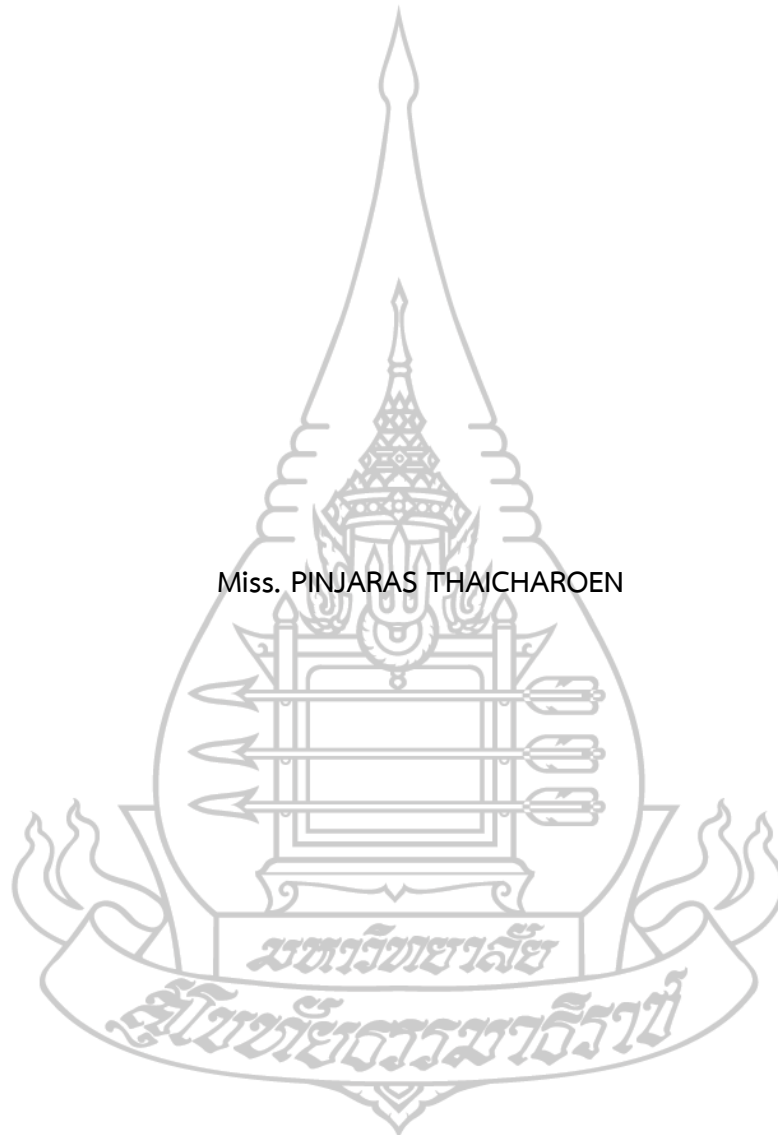
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Media Utilization for Agricultural Extension and Development of
Agricultural Extensionist, Department of Agricultural Extension in
Eastern Region

Miss. PINJARAS THAICHAROEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

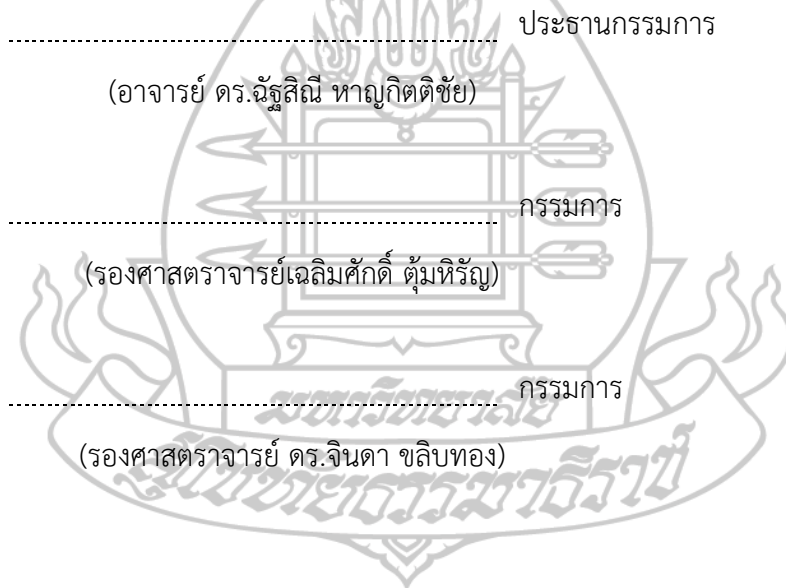
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก
ชื่อและนามสกุล	นางสาวปิ่นจรัส ไทยเจริญ
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัย นางสาวปิ่นจรัส ไทยเจริญ รหัสนักศึกษา 2649001142

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบ
ทอง ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนบุคคลและการปฏิบัติงาน 2) การใช้สื่อในการส่งเสริมและ
พัฒนากิจกรรมการเกษตร 3) การได้รับและต้องการพัฒนากิจกรรมการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเกษตร 4) ปัญหา และ
ข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเกษตร และ 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางพัฒนากิจกรรมการใช้สื่อใน
การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากร คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 495 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 221 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจง
ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 38.82 ปี ระยะเวลา
ปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี ระดับปฏิบัติการ สังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอ รับผิดชอบกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการใช้
วิธีการเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่นาในพื้นที่ 2) ส่วนใหญ่ใช้สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยผ่านการอบรม
เผยแพร่สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร 3) ได้รับความรู้การผลิตสื่อเพื่อใช้ในการส่งเสริมการเกษตร โดย
อบรมผ่านระบบออนไลน์ ได้รับสื่อบุคคล รูปแบบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และได้รับสารสนเทศเพื่อการพัฒนา
คุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับคำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร โดยผ่านการประชุม และมีความต้องการความรู้
เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร ด้วยวิธีการอบรมแบบพบปะ ต้องการสื่อบุคคล อาสาสมัคร
เกษตร และต้องการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ผ่านสื่อออนไลน์
เฟซบุ๊ก 4) ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการจัดการ ขาดการติดตาม ประเมินผล และข้อเสนอแนะสื่อที่เหมาะสม ตรงความ
ต้องการของเกษตรกร ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย และเทคโนโลยี และ 5) แนวทางการพัฒนากิจกรรมการใช้
สื่อ ต้องมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารงานส่งเสริมการเกษตร โดยใช้วิธีการอบรมแบบพบปะ พัฒนา
สื่อบุคคล ร่วมกับสื่อรูปแบบอินโฟกราฟิก วิดีทัศน์ ศึกษาดูงาน พัฒนาระบบสารสนเทศให้สามารถใช้ได้ทั้งช่องทางสื่อบุคคล
และสื่อออนไลน์

คำสำคัญ สื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเกษตร การส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

Thesis title: “Media Utilization for Agricultural Extension and Development of Agricultural Extensionist, Department of Agricultural Extension in Eastern Region”

Researcher: “Miss. PINJARAS THAICHAROEN”; ID: “2649001142”;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Dr. Chalernsak Toomhirun;(2) Associate Professor Dr. jinda khlibtong ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) personal factors and operation 2) the media utilization in the agricultural extension and development 3) the receiving and needs for the development of media utilization in the agricultural extension and development 4) problems and suggestions regarding the media utilization in the agricultural extension and development and 5) the analysis and synthesis of the development guidelines in media utilization in the agricultural extension and development of the agricultural extensionists under the department of agricultural extension in eastern region.

This research was survey research. The population was 495 agricultural extensionists under the department agricultural extension in eastern region. The sample size of 221 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simple random sampling method. Data were collected by using electronic questionnaires and were analyzed by using frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and content analysis.

The results of the research revealed that 1) the agricultural extensionists were mostly female with the average age of 38.82 years old, had the working period of 5-10 years in the practitioner level under district office of agricultural, and responsible for the work of extension and development of farmers through home/farm visits in the area. 2) Most of them used personal media that was agricultural extension officer via training and information distribution for agricultural goods quality development. 3) The officers received knowledge regarding media production for agricultural extension work utilization by receiving the training from online system. They received personal media in the form of agricultural extension officers and received the information for agricultural goods quality development on suggestions in the operation of agricultural activities through meetings. They needed knowledge about information and news for agricultural extension work through face-to-face training. Also, they needed personal media, agricultural volunteer, information for agricultural goods quality development, and agricultural knowledge and technology through Facebook online media. 4) Most of them faced with the problems regarding management, lack of follow-up, evaluation, and media suggestion that should be appropriate and meet with the needs of farmers, the utilization of online social media, and the adaption into the modern era and technology. 5) The development guidelines for media utilization must develop the knowledge about the writing of news and information regarding the agricultural extension work by participating in the training and developing personal media along with infographic, video, training, information development to be able to use in both personal media channel and online media channel.

Keywords : Agricultural extension and development media, Agricultural Extension, Agricultural extensionist

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง และเอาใจใส่ดูแลในการทำวิจัยจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณ และอาจารย์ ดร.ณัฐสินี หาญกิตติชัย ประธานการสอบที่กรุณาสละเวลามาร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ และขอขอบคุณบุคลากรและเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่าน ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา และมารดา ของผู้วิจัย หัวหน้าหน่วยงาน และเพื่อนร่วมงานจากสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยองทุกท่าน ที่คอยให้คำปรึกษาที่ดี ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นและมีกำลังใจในการทำการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี

นางสาวปิ่นจรัส ไทยเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	8
แนวคิดเกี่ยวกับกรมส่งเสริมการเกษตร	13
แนวคิดเกี่ยวกับบัณฑิตวิชาการส่งเสริมการเกษตร	21
แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	36
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	42
ผลงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	60
ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริม การเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	64
ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนา การเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	68
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	79
ตอนที่ 5 แนวทางพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	83
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปการวิจัย	85
อภิปรายผล	89
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	104
ก เครื่องมือการวิจัย.....	105
ข สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	116
ค การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	121
ง ปัญหาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริม การเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	130
ประวัติผู้วิจัย	133

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	สรุปตัวแปรจากการทบทวนวรรณกรรม 49
ตารางที่ 3.1	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงในเนื้อหา..... 53
ตารางที่ 3.2	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง 54
ตารางที่ 3.3	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียง..... 58
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง..... 61
ตารางที่ 4.2	จำนวนและร้อยละของการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง..... 63
ตารางที่ 4.3	จำนวนและระดับการนำสื่อไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง..... 64
ตารางที่ 4.4	สรุปสภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริม การเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง..... 67
ตารางที่ 4.5	จำนวนและระดับการได้รับสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง..... 68
ตารางที่ 4.6	จำนวนและระดับความต้องการพัฒนากิจกรรมการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง 72
ตารางที่ 4.7	การทดสอบความแตกต่างของการได้รับและความต้องการพัฒนากิจกรรมการใช้สื่อในการ ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริม การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง 75
ตารางที่ 4.8	การทดสอบความแตกต่างของความต้องการพัฒนากิจกรรมการใช้สื่อในการส่งเสริมและ พัฒนากิจกรรมและระดับตำแหน่งของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรม ส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง 77
ตารางที่ 4.9	จำนวนและระดับปัญหาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง 80

ญ

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.10 สรุปปัญหาในการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร..... 86

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการส่งเสริมการเกษตรกับการยอมรับของเกษตรกร.....	13
ภาพที่ 2.2 การสื่อสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	42
ภาพที่ 4.1 แผนภาพสรุปการแนวทางการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร.....	84

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการหนึ่ง ในการให้บริการ ช่วยเหลือเกษตรกร ปรับปรุงวิธีการ เทคนิคทางการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ทำให้เกษตรกรมีระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (วรทัศน์ อินทร์คัมพร, ม.ป.ป.) การส่งเสริมการเกษตร จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักส่งเสริมการเกษตรควรนำการประชาสัมพันธ์ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานส่งเสริมการเกษตรซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เกษตรกร และหน่วยงานของนักส่งเสริมการเกษตร ซึ่งการปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น ต้องมีการประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตร เพื่อสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ เผยแพร่ความรู้ไปสู่เกษตรกร เป้าหมายให้เกิดการรับรู้ การยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติทางการเกษตรของเกษตรกร ปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ และเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป และสื่อมวลชนได้รับทราบถึงข้อมูลข่าวสาร การขับเคลื่อนงานตามนโยบาย และภารกิจในงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ การแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร (ณัฐฐา พลเสน, ม.ป.ป.)

แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาศักยภาพองค์กรและใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการ พัฒนาศักยภาพกรมส่งเสริมการเกษตรให้เป็น Smart Officer ในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีความรอบรู้ทางวิชาการและนโยบาย มีความรับผิดชอบ สามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ทำงานบนฐานความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง มีทักษะด้านดิจิทัล สามารถใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร พัฒนาระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้ส่งเสริมการเกษตร ทั้งในส่วนของเนื้อหาวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เพื่อให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อก้าวสู่การเป็น Digital DOAE และพัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับและสนับสนุนการทำงานส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเชิงดิจิทัล (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560)

การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกษตรกรได้รับข้อมูล และความรู้ที่สำคัญในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวงการเกษตรได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งเป็นเหตุมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่เปลี่ยนไป เช่น สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกิจกรรม และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ณัฐ รัตนเจริญ, ม.ป.ป.) โดยอาศัยช่องทางการสื่อสาร ช่องทางการสื่อสารที่พิจารณาจากผู้ส่งสาร ผู้รับสาร แบบรายบุคคล แบบมวลชน เช่น สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ และในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สื่อแบบผสมผสาน เช่น ชุมชนชนบทจะเป็นชุมชน มีความใกล้ชิดกันอย่างมาก และเชื่อถือในผู้นำชุมชน ใช้สื่อบุคคล โดยการให้ผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้รับสาร ชุมชนเมือง พึ่งพาเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ มักเป็นสื่อแบบมวลชนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ชุมชนชานเมืองสื่อสารสื่อบุคคลสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น (เฉลิมศักดิ์ ตุ่มศิริ, 2560)

จากเหตุผลและผลการสำรวจข้างต้นนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรที่จะต้องมีการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงใต้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสระแก้ว ประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลและการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงใต้ การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม การได้รับและความต้องการ พัฒนาการใช้สื่อ และปัญหา ข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงใต้ นำมาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมและพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้มีแนวทางการพัฒนาสามารถใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังเกษตรกร เกิดการรับรู้ เปลี่ยนแปลง นำไปปรับใช้กับการเกษตรของตนเองได้ และยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ สร้างค่านิยม สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรและประชาชน นอกจากนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลให้แก่ นักส่งเสริมการเกษตร ผู้บริหารองค์กร รวมถึงผู้ที่สนใจ ได้ใช้ในการศึกษา และนำไปต่อยอดต่อไป

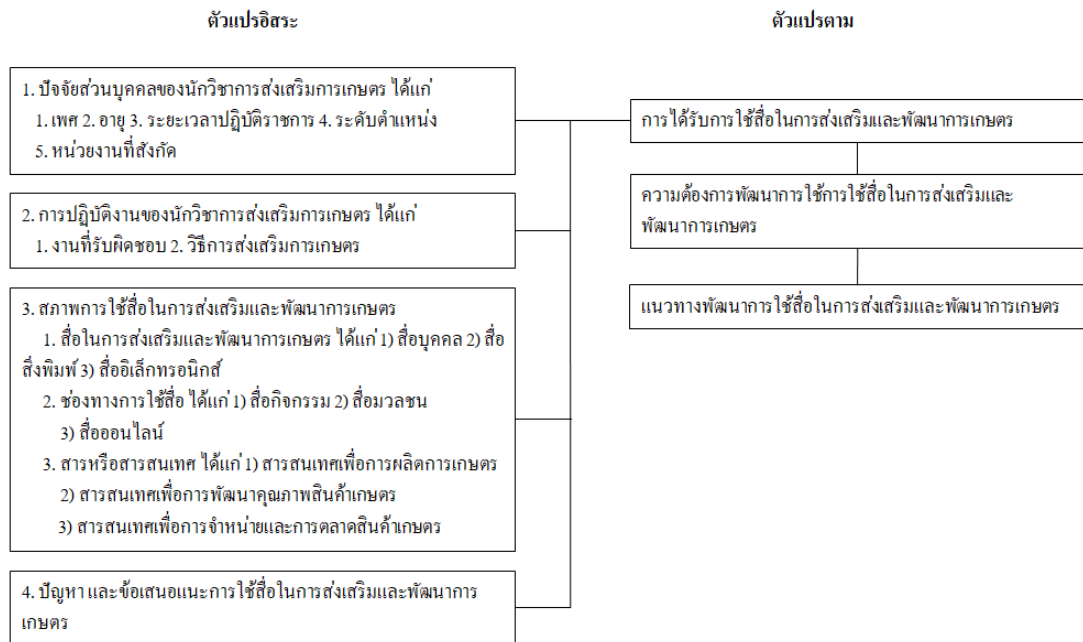
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

จากความสำคัญ และประเด็นปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
- 2.2 เพื่อศึกษาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
- 2.3 เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาได้ จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงาน 2) การปฏิบัติงานนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร 4) การได้รับและความต้องการพัฒนาสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3.ระยะเวลาปฏิบัติราชการ 4. ระดับตำแหน่ง 5. หน่วยงานที่สังกัด
- 2) การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ 1. งานที่รับผิดชอบ 2. วิธีการส่งเสริมการเกษตร
- 3) สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ได้แก่ 1. สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ได้แก่ 1) สื่อบุคคล 2) สื่อสิ่งพิมพ์ 3) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2. ช่องทางการใช้สื่อ ได้แก่ 1) สื่อกิจกรรม 2) สื่อมวลชน 3) สื่อออนไลน์ 3. สารหรือสารสนเทศ ได้แก่ 1) สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร 2) สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร 3) สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร
- 4) การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
- 5) ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขอบเขตการวิจัย จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลและการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 2) การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3) สภาพการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตร 4) การได้รับและความต้องการการพัฒนาการใช้สื่อของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 5) ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตร

4.2 ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตประชากรเป็นนักส่งเสริมการเกษตร ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ทำการวิจัย เป็น หน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสระแก้ว

4.4 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุม ระยะเวลาเตรียมการวิจัย ระยะเวลาดำเนินการวิจัย และระยะสรุป รายงานผลการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม รวมระยะเวลา 7 เดือน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีนิยามศัพท์เฉพาะงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

5.1 สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ กิจกรรมหรือมนุษย์ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอด ตอรับ หรือสนองตอบต่อข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรในเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการสามารถที่จะถึงกลุ่มเป้าหมายทางการเกษตร และสามารถที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้สูงสุด

5.2 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง นักส่งเสริมการเกษตร ที่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการ ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ ใน

สังกัดการกำกับดูแลของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาษตรที่ 3 จังหวัตระยอง กรมส่งเสริมกาษตร

5.3 สังกัตรกรมส่งเสริมกาษตรในภาคตะวันออกเฉียง หมายถึง หน่วยงานภายใต้สังกัดกรมส่งเสริมกาษตร ที่รับผิตรชอบดูแลพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง ใต้แก่ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาษตรที่ 3 จังหวัตระยอง สำนักงานกาษตรอำเภอและสำนักงานกาษตรจังหวัตร ในพื้นที่จังหวัตรจังหวัตรบุรี จังหวัตรฉะเชิงเทรา จังหวัตรชลบุรี จังหวัตรตราด จังหวัตรนครนายก จังหวัตรปราจีนบุรี จังหวัตระยอง จังหวัตรสมุทรปราการ และจังหวัตรสระแก้ว ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการกาษตรจังหวัตรจังหวัตรบุรี สระแก้ว ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการกาษตรจังหวัตรฉะเชิงเทรา สระแก้ว ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการกาษตรจังหวัตระยอง และศูนย์เทคโนโลยีการกาษตรด้านอารักขาพืชจังหวัตรชลบุรี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยเรื่องการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากาษตรของนักวิชาการส่งเสริมกาษตร สังกัตรกรมส่งเสริมกาษตรในภาคตะวันออกเฉียง ใต้จะทำให้ทราบถึงลักษณะการใช้สื่อของนักวิชาการส่งเสริมกาษตรในภาคตะวันออกเฉียง ใต้ซึ่งใช้ในงานส่งเสริมกาษตรของหน่วยงาน ซึ่งมีประโยชน์ที่จะได้รับใน 4 ด้าน ดังนี้

6.1 ด้านผู้วิจัย

เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการในการศึกษาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการกาษตรของนักวิชาการส่งเสริมกาษตร สังกัตรกรมส่งเสริมกาษตรในภาคตะวันออกเฉียง ใต้

6.2 ด้านประชากรเป้าหมาย

เพื่อเป็นประโยชน์แก่ นักวิชาการส่งเสริมกาษตร ให้ทราบถึงลักษณะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการกาษตรของตนเอง หน่วยงานในพื้นที่ และนอกพื้นที่ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในเลือกสื่อเพื่อส่งเสริมกาษตรในพื้นที่ของตนเอง

6.3 ด้านหน่วยงาน

เพื่อเป็นประโยชน์แก่ ผู้บริหารหน่วยงาน ในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกาษตรให้สามารถทำการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการกาษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสื่อเพื่อสนับสนุนการทำงานของนักวิชาการส่งเสริมกาษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 ด้านวิชาการ

เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ในการในการศึกษาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการกาษตรของนักวิชาการส่งเสริมกาษตร สังกัตรกรมส่งเสริมกาษตรในภาคตะวันออกเฉียง ใต้ นำไปต่อยอดงานวิจัย หรือนำไปปรับใช้ในการส่งเสริมกาษตรในพื้นที่

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ จำนวน 6 ประเด็น ดังนี้

1. การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม
  - 1.1 ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม
  - 1.2 หลักการส่งเสริมการเกษตร
  - 1.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร
2. กรมส่งเสริมการเกษตร
  - 2.1 อำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร
  - 2.2 โครงสร้างหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร
  - 2.3 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในระดับภูมิภาค
3. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
  - 3.1 บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร
  - 3.2 ลักษณะงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
  - 3.3 หน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง
  - 3.4 ความรู้ความสามารถทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
4. สื่อส่งเสริมการเกษตร
  - 4.1 สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ในงานส่งเสริมการเกษตร
  - 4.2 สารสนเทศในงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม
  - 4.3 ช่องทางการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
  - 5.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร
  - 5.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
  - 6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้โดยหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย
  - 6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - 6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - 6.4 งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3
  - 6.5 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - 6.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension) คือการให้บริการหรือระบบที่ช่วยเหลือ ประชาชนโดยวิธีการให้การศึกษา (Education Procedure) เพื่อปรับปรุงวิธีการและเทคโนโลยีทางการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและรายได้รวมทั้งการปรับปรุงระดับความเป็นอยู่ ระดับมาตรฐานทางการศึกษา และสังคมของชีวิตชนบทให้ดีขึ้น ประกอบด้วย 1) ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร 2) หลักการส่งเสริมการเกษตร 3) วิธีการส่งเสริมการเกษตร 4) หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

เลิศภูมิ จันทระเพ็ญกุล (2560) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรไว้ว่า เป็นกระบวนการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้นำที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำความรู้ ฝึกอบรม กระตุ้น ชักจูง ตลอดจนให้ความ

ช่วยเหลือเกษตรกรโดยมีเป้าหมายให้เกษตรกรสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2560) ได้สรุปความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรไว้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวเกษตรกรอยู่ดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

1.2 หลักการส่งเสริมการเกษตร

วรทัศน์ อินทร์คัมพร (ม.ป.ป) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา ให้ความรู้ทางการเกษตร แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปที่สนใจในเรื่องการเกษตร แต่ไม่ได้จำกัดเฉพาะเพียงการสอนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและบริการต่าง ๆ ของรัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง งานส่งเสริมการเกษตรที่นักส่งเสริมการเกษตรต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายเพื่อที่ช่วยให้เขาได้ช่วยเหลือตัวเองโดยการเพิ่มความรู้ประสบการณ์ และทักษะในด้านอาชีพทางการเกษตร ดังนั้น โดยทั่วไปแล้ววัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตรอาจสรุปได้ ดังนี้

- 1) เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้เกษตรกรมีความสามารถในการผลิตทางการเกษตร เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนและทำเป็นอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาการผลิตที่สมบูรณ์แบบ โดยมีการจัดให้มีการร่วมมือและประสานกับสถาบันของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวเนื่องกัน อันจะอำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาการผลิตและรายได้
- 3) เพื่อช่วยเหลือให้เกษตรกรได้เข้าใจในสภาวะต่าง ๆ เกี่ยวกับ ตนเองรู้จักปัญหา ความต้องการที่แท้จริง อันจะยังผลให้มีการพัฒนาการผลิตได้ผลตรงความต้องการ
- 4) เพื่อจัดสร้างบรรยากาศให้เกษตรกรมีโอกาสในทางพัฒนาปัญญา หรือความรู้ ความสามารถเพื่อรู้จัก ปฏิบัติตนให้มีค่าทางเศรษฐกิจและสังคม มีวิธีการทำงาน ศิลปะปฏิบัติตน ในการครองชีพและสังคม
- 5) เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น โดยรู้จักจัดการใช้แรงงานและทรัพย์สินให้ได้ผลสูงสุด เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 6) เพื่อสร้างความภาคภูมิใจความเป็นอยู่และอาชีพ ความมีอิสระและพึ่งตนเองมี ความรัก ต่อถิ่นที่อยู่และประเทศชาติ อันจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง

1.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

วรทัศน์ อินทร์คัมพร (ม.ป.ป) กล่าวว่า การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะช่วยให้บุคคลเป้าหมายยอมรับความรู้ใหม่หรือ วิทยาการใหม่ ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่นักส่งเสริมจะต้องพิจารณาเลือกใช้วิธีการส่งเสริมหรือ วิธีการถ่ายทอดความรู้ไปสู่บุคคลเป้าหมายอย่างเหมาะสม แบ่งวิธีการส่งเสริมออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1.3.1 วิธีการส่งเสริมรายบุคคล (Individual Methods) เป็นการส่งเสริมบุคคลเป้าหมายในครั้งหนึ่งเพียงคนเดียว เป็นวิธีการส่งเสริมที่ช่วยให้ บุคคลเป้าหมายยอมรับได้มาก และจะได้รับประโยชน์มากหากบุคคลเป้าหมายเป็นผู้นำท้องถิ่น ประธานกลุ่มต่างๆ การส่งเสริมรายบุคคล อาจใช้วิธีการดังต่อไปนี้

(1) การเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่ นา เป็นการที่นักส่งเสริมออกไปเยี่ยมเยียนบุคคลเป้าหมายถึงบ้าน หรือที่ไร่ นา เกษตรกร เป็นวิธีการส่งเสริมที่ได้ผลมากที่สุด และใช้อย่างแพร่หลายในประเทศที่ด้อยพัฒนา หรือกำลังพัฒนา วิธีการส่งเสริมนี้มีข้อเสียคือ ต้องใช้เวลามากและลงทุนสูง และได้บุคคลเป้าหมายน้อย

(2) การติดต่อที่สำนักงาน โดยนักส่งเสริมส่งเสริมนัดหมายบุคคลเป้าหมายไปติดต่อที่สำนักงานของนักส่งเสริม เพื่อขอคำแนะนำ หรือเอกสารเผยแพร่ต่างๆ การติดต่อแบบนี้บุคคลเป้าหมายต้องมีความกระตือรือร้นและมีความสนใจในการเฝ้าหาความรู้เพราะบุคคลเป้าหมายทั้งกิจกรรมที่ไร่ นา และต้องเสียเวลาจากการเดินทางไปที่สำนักงานด้วยตนเอง

(3) การติดต่อทางจดหมาย เป็นอีกวิธีหนึ่งของการส่งเสริมรายบุคคล เกษตรกร อาจเขียนจดหมายไปยังนักส่งเสริมหรือนักวิชาการเกษตร ณ สำนักงาน เพื่อขอคำแนะนำ หรือถามปัญหาเกี่ยวกับการเกษตร อาจเป็นด้านการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง หรือด้านอื่น นอกจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว ยังมีหน่วยราชการอีกหลายหน่วยงาน ซึ่งจัดบริการทางด้านนี้ แต่วิธีนี้จะช้าไปบ้างเพราะต้องผ่านขั้นตอนการดำเนินงานและการจัดส่ง ไม่รวดเร็วเหมือนการพบด้วยตนเอง

(4) การติดต่อทางโทรศัพท์ สอบถามปัญหาหรือขอความช่วยเหลือต่าง ๆ นับว่าเป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็วและใช้กันมากในประเทศที่พัฒนาแล้ว

1.3.2 วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (Group Methods) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มจะแตกต่างกับการส่งเสริมแบบรายบุคคลเนื่องจากต้องกระทำกับบุคคลเป้าหมายตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งนักส่งเสริมต้องใช้เทคนิคการส่งเสริม เพื่อทำความเข้าใจ และถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลเป้าหมายเป็นจำนวนมากมีความเข้าใจ อาจจะทำกับกลุ่มแม่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มเยาวชน เป็นต้น การส่งเสริมแบบกลุ่ม มีข้อดีคือ เข้าถึงบุคคลเป้าหมาย ได้เป็นจำนวนมาก ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา ส่วนข้อเสียคือ นักส่งเสริมอาจไม่สามารถจูงใจให้บุคคลเป้าหมายทั้งหมดนำความรู้ไปปฏิบัติได้ และไม่สามารถเข้าไปแก้ไขปัญหาของบุคคลเป้าหมายได้ทุกคน วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบกลุ่ม มีหลายวิธี เช่น

1) การประชุม เป็นวิธีที่นักส่งเสริมปฏิบัติเพื่อแนะแนวทางในการประกอบอาชีพ และเพื่อรับทราบปัญหาของบุคคลเป้าหมาย เพื่อจะหาแนวทางในการแก้ปัญหาและติดตามผล ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นเฉพาะกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน หรือกลุ่มผู้ทำนา เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการประชุมอาจจะใช้การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การอภิปรายเป็นคณะ หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ ก็ได้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประชุม นั้น ๆ

2) การสาธิต เป็นวิธีที่นักส่งเสริมให้เพื่อถ่ายทอดความรู้โดยการแสดงให้เห็นแก่กลุ่มบุคคลได้ชมพร้อมกับบรรยายประกอบ ทำให้บุคคลเป้าหมายได้เข้าใจเรื่องที่จะส่งเสริม ตลอดจนทราบขั้นตอนต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3) การจัดทัศนศึกษา เป็นวิธีที่นักส่งเสริมจัดบุคคลเป้าหมาย อาจจะเป็นกลุ่มอาชีพ ไปดูกิจกรรม หรือเหตุการณ์ที่มีอยู่จริง ที่อยู่ต่างสถานที่ เพื่อให้บุคคลเป้าหมายได้เกิดความรู้ และนา มาประยุกต์ใช้ ในไร่นาของตนเอง ข้อดีของการส่งเสริมวิธีนี้คือ บุคคลเป้าหมายสามารถเห็นในสภาพความเป็นจริง ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการที่ทำให้เกิดการยอมรับนำไปปฏิบัติ ส่วนข้อเสียคือ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก

4) การจัดฝึกอบรมพิเศษ การจัดหาหลักสูตรระยะสั้น เพื่อฝึกอบรมเกษตรกร แม่บ้าน หรือกลุ่มที่สนใจ เฉพาะเรื่อง ก็เป็นวิธีหนึ่งของการส่งเสริมแบบกลุ่ม อาจใช้เวลา 1 วัน หรือ 2 - 3 วัน หัวข้อที่นำมาพูด หรือบรรยายต้องเหมาะสม เป็นที่สนใจ ตรงกับความต้องการของกลุ่ม อาจมีการฝึกภาคปฏิบัติในเรื่องที่ได้แนะนำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมั่นว่าสามารถกระทำได้

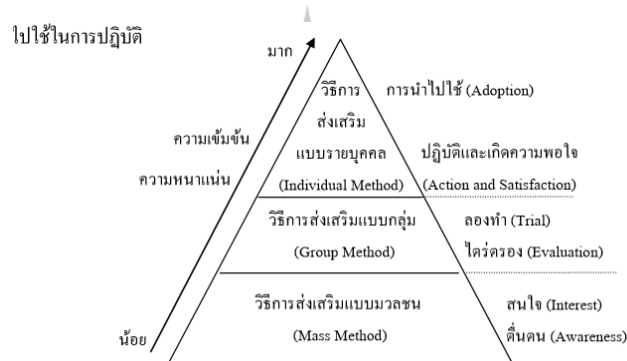
5) การทดสอบในท้องถิ่น เป็นกระบวนการวิจัยที่ทดลองทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดหลาย ๆ วิธี ในไร่นาของเกษตรกรท้องถิ่น เพื่อจะหาว่าวิธีไหนจะดีที่สุดหรือได้ผลดีที่สุด เช่น ทดลองปลูกพืช โดยใช้เมล็ดพันธุ์ต่างกัน การใช้ปุ๋ยต่างกัน หรือการเลือกวันหว่านพืชต่างกัน

6) การจัดงานวันเกษตร โดยปกติอาจจัดในบริเวณไร่นาของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ที่สถานีทดลองเกษตร หรือบริเวณที่ทำการของทางราชการในท้องถิ่น โดยหวังจะเผยแพร่ผลแห่งความสำเร็จไปยังบุคคลอื่น การจัดงานวันเกษตรขึ้น ก็เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการสาธิต เพื่อตรวจสอบดูผลความก้าวหน้า หรือเพื่อให้สังเกตการสาธิตผล มักจัดงานวันเกษตร สำหรับกลุ่มเป้าหมายไม่ใหญ่โตนัก ทั้งนี้เพื่อให้มีเวลาสำหรับการอภิปราย ซักถาม และชมกิจการด้านเกษตรของฟาร์ม หรือสถานีทดลองโดยทั่วถึง

1.3.3 วิธีการส่งเสริมมวลชน (Mass Methods) วิธีการส่งเสริมแบบนี้ เป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่บุคคลเป้าหมายได้ครั้งละมาก ๆ โดยไม่จำกัดจำนวนและไม่จำเพาะเจาะจงว่าเป็นบุคคลใด เราสามารถแยกวิธีการส่งเสริมมวลชนโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) สิ่งพิมพ์ สามารถแยกออกเป็น หนังสือพิมพ์, บทความในหนังสือพิมพ์ แผ่นปลิวหรือใบปลิว เอกสารเผยแพร่แบบเล่ม, โบรชัวร์ หรือ буклет, หนังสือเวียน จดหมายเวียน, หนังสือพิมพ์ตีพิมพ์
- 2) นิทรรศการ หมายถึง การจัดแสดงสิ่งของ อาจเป็นของจริง ของจำลอง เช่น วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ สัตว์ พืช ฯลฯ หรือแสดงแนวความคิด ความเห็น มีความมุ่งหมายที่จะสร้างความสนใจ ให้ความรู้ ความเข้าใจ อาจเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานหรือโฆษณาขายสินค้า อย่างไรก็ตามอย่างหนึ่ง
- 3) วิทยูกระจายเสียง ทำหน้าที่ คือเป็นแหล่งเผยแพร่ข่าวสารและเป็นเครื่องกระตุ้น ความสนใจให้เกิดความเปลี่ยนแปลง การจัดทำรายการวิทยูกระจายเสียงที่นิยม ได้แก่ จัดทำข่าวที่ให้ความรู้ทางด้านเกษตร ในปัจจุบันมักจัดทำรายการให้ความรู้ทางการเกษตร กับเปิดเพลงลูกทุ่ง ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงจากบุคคลเป้าหมาย ข้อเสียของการใช้วิทยูกระจายเสียง คือ ผู้ฟัง ไม่สามารถซักถามปัญหาได้ในขณะนั้น ข้อควรระวังในการใช้สื่อประเภทนี้คือ หากมีการสัมภาษณ์สด และถ่ายทอดความรู้ ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง เพราะหากให้ความรู้ที่ไม่ถูกต้อง แก่บุคคลเป้าหมาย อาจทำให้บุคคลเป้าหมายจดจำสิ่งที่ผิด ๆ ไปปฏิบัติได้ จะทำให้เกิดผลเสียหาย ในการส่งเสริมการเกษตรเป็นอย่างมาก
- 4) รายการโทรทัศน์ การจัดทำรายการโทรทัศน์ คล้ายกับวิทยูกระจายเสียง เพียงแต่เพิ่มส่วนรับรู้ในการมองเห็นเข้าไปด้วย ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น
- 5) ภาพยนตร์ มีใช้กันแพร่หลายในอดีต ส่วนปัจจุบันมักนิยมใช้เทปโทรทัศน์ หรือวีดีทัศน์ เนื่องจากการผลิตภาพยนตร์ต้องใช้ต้นทุนสูง
- 6) การประกวด หรือการแข่งขันในด้านใดด้านหนึ่ง เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจ และความตื่นตัวให้กับผู้ร่วมงานตลอดทั้งผู้ชมด้วย ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในการจัดนิทรรศการ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การประกวดพืช ประประกวดสัตว์ หรือการประกวดแข่งขันอื่น ๆ เป็นวิธีการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน
- 7) การรณรงค์ เป็นการประสานการใช้วิธีการส่งเสริมหลาย ๆ อย่างรวมกัน ตามแผน และกำหนดที่วางไว้ มีความมุ่งหมายที่จะดึงความสนใจของเกษตรกร หรือประชาชนมาช่วยแก้ปัญหาใด ปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะที่กระทบคนหมู่มาก และวิธีที่จะแก้ปัญหาโดยปกติจะมีการวางแผนการรณรงค์และการสั่งการจากระดับชาติ ระดับภาค หรือจังหวัด วิธีการรณรงค์จะถูกนำมาใช้เมื่อมีปัญหาสำคัญเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนมากและเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้โดยที่เกษตรกรไม่ต้องไปคิดปรับแก้กันตามลำพัง ด้วยวิธีการที่ต้อง ลงทุนลงแรงมาก การรณรงค์ต้องอาศัยคนจำนวนมาก เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการรณรงค์ มีเฉพาะงานชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ตัวอย่างการรณรงค์ด้านส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมแต่ละวิธีจะทำให้เกษตรกรยอมรับในขั้นที่ แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าใช้วิธีส่งเสริมแบบมวลชน จะทำให้เกษตรกรยอมรับในขั้นต้นตนและสนใจ แต่ถ้าใช้วิธีส่งเสริมแบบรายบุคคลนั้น สามารถทำให้เกษตรกรยอมรับถึงขั้นการยอมรับหรือ นำไปใช้ในการปฏิบัติ

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการส่งเสริมกับการยอมรับของเกษตรกร
ปรับปรุงจาก Chang (1974)

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการส่งเสริมการเกษตรกับการยอมรับของเกษตรกร

2. แนวคิดเกี่ยวกับกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2560) เป็นส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่จัดการส่งเสริมการทำเกษตรให้แก่เกษตรกรของประเทศไทย เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 โดยกระทรวงเกษตรได้เสนอโครงการจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตร ได้เข้าสู่ระเบียบวาระการประชุมสภาข้าราชการรัฐธรรมนุญ เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2510 ที่ประชุมลงมติรับหลักการและได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายให้ ตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรได้เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2510 มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรกร ครอบคลุมเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนการส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มศักยภาพการผลิต การแปรรูปการเพิ่มมูลค่า การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ โดยการศึกษ วิจัย พัฒนา กำหนดมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร และการให้บริการทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) อำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร 2) โครงสร้างหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร 3) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในระดับภูมิภาค โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 อำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2560) กล่าวว่า กรมส่งเสริมการเกษตรมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับอำนวยการและเผยแพร่วิชาการ หรือความรู้เกี่ยวกับการเกษตรแผนใหม่ให้ถึงตัวเกษตรกร โดยแพร่หลายและทั่วถึง เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตในด้านการเกษตรมีปริมาณและคุณภาพตามต้องการของตลาด และเพื่อให้มีตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิต อันจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และฐานะดีขึ้น เป็นการช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจส่วนรวมให้มั่นคงยิ่งขึ้น วัตถุประสงค์การก่อตั้งกรมส่งเสริมการเกษตร มุ่งจัดรูปบริการทางวิชาการเกษตรให้อยู่ในสถาบันเดียวกัน เพื่อสะดวกในการจัดบริการแก่เกษตรกร โดยจัดให้มีการปลูกพืชอาหารให้พลเมืองและส่งเป็นสินค้าออกรวมทั้งเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมในประเทศ และกระทำในลักษณะให้เกษตรกรรวมกันเป็นกลุ่ม มีการประสานงานกับสถาบันของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง แนวทางการส่งเสริมกระทำโดยพิจารณาความต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกเป็นหลักในการส่งเสริม มีการกำหนดระบบการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และทรัพยากร เพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด สนับสนุนการรวมกลุ่มการสร้างเกษตรกรชั้นนำในท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดการช่วยตนเอง รวมทั้งเกษตรกรกำหนดแผนการปลูกพืชหลายครั้งในพื้นที่ที่มีอยู่แทนที่จะเพิ่มผลผลิต เพื่อแก้ปัญหาการทำงานไม่เต็มที่ของเกษตรกร โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ครอบครัวยุเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตร
- 4) ฝึกอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยี และให้บริการทางการเกษตร
- 5) ศึกษา วิจัย และพัฒนางานด้านการส่งเสริมการเกษตร
- 6) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.2 โครงสร้างหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2560) มีการแบ่งส่วนราชการและอัตรากำลังตามกฎหมายกระทรวง (ครั้งที่ 10 พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน) ดังนี้

- 1) ราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่
  - (1) กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
  - (2) กลุ่มตรวจสอบภายใน
  - (3) กองการเจ้าหน้าที่

- (4) กองคลัง
- (5) กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริ การจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตร
- (6) กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
- (7) กองแผนงาน
- (8) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- (9) สำนักงานเลขานุการกรม
- (10) สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- (11) กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
- (12) กองพัฒนาเกษตรกร
- (13) สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
- (14) กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- (15) สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร
- (16) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 จังหวัดชัยนาท
- (17) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 2 จังหวัดราชบุรี
- (18) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง
- (19) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 4 จังหวัดขอนแก่น
- (20) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา
- (21) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่

2) ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ได้แก่

- (1) สำนักงานเกษตรจังหวัด (76 จังหวัด)
- (2) สำนักงานเกษตรอำเภอ (878 อำเภอ)

ทั้งนี้ มีศูนย์ปฏิบัติการต่างๆ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1-6 จำนวน 50 ศูนย์ คือ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร 36 ศูนย์ และศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร 14 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ 2 ศูนย์, ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช 9 ศูนย์, ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านวิศวกรรมเกษตร 2 ศูนย์ และศูนย์ส่งเสริมเยาวชนเกษตร 1 ศูนย์

2.3 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร

กองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร(ม.ป.ป.) ระบุ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 - 6 เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่อยู่ในภูมิภาค มีสำนักงานตั้งอยู่ในจังหวัดชัยนาท ราชบุรี ระยอง ขอนแก่น สงขลา และเชียงใหม่ ตามลำดับ มีอำนาจหน้าที่

1) ศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยเพื่อพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร เทคโนโลยีและระบบการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่

2) ฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร

3) ส่งเสริม ประสานและสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและในเขตพื้นที่พิเศษ

4) ควบคุม กำกับ สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

5) เป็นศูนย์กลางสนับสนุนทางวิชาการด้านการผลิตและจัดการผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ สินค้าเกษตร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนแก่สำนักงานเกษตรจังหวัดและประสานวิชาการกับหน่วยงานวิชาการภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

6) ศึกษา วางแผน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร และประสานการตรวจราชการในเขตพื้นที่

7) ให้คำปรึกษาและประสานงานแก่สำนักงานเกษตรจังหวัดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนการปฏิบัติงาน และบูรณาการแผนด้านการส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่3 จังหวัดระยอง (2554) กล่าวว่า สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่อยู่ในระดับภูมิภาคของกรมส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่ควบคุม และกำกับดูแลงานส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก และหน่วยงานภายใต้กรมส่งเสริมการเกษตรระดับภูมิภาค ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร 3 แห่ง ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช 1 แห่ง สำนักงานเกษตรจังหวัด 9 จังหวัด แบ่งงานภาคการเกษตรภายในออกเป็น 3 กลุ่ม และศูนย์ปฏิบัติการ ดังนี้

2.4 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต มีหน้าที่

1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และประยุกต์เทคโนโลยีการผลิตพืชให้เหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกรและสภาพพื้นที่ การจัดการสินค้าเกษตร การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร การอารักขาพืช ในลักษณะบูรณาการวิชาการด้านการผลิตพืช และพื้นที่เกษตรกรรมในแต่ละภูมิภาค

2) ส่งเสริมและให้บริการเทคโนโลยี การบริหารจัดการสินค้าเกษตร การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานสินค้าเกษตร การอารักขาพืช และสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเกษตรกรให้แก่สำนักงานเกษตรจังหวัด และศูนย์ปฏิบัติการ

3) ประสานงาน และร่วมดำเนินการ ศึกษา วิจัยเทคโนโลยีการผลิตพืช การจัดการสินค้าเกษตร การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและการอารักขาพืชกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 4) ให้คำปรึกษาและสนับสนุนข้อมูลด้าน Zoning ข้อมูลทางวิชาการด้านการผลิต การจัดการผลผลิต และการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรแก่สำนักงานเกษตรจังหวัดและศูนย์ปฏิบัติการ
- 5) ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริน ในเขตพื้นที่เฉพาะ ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำต่างๆ และในเขตพื้นที่พิเศษ
- 6) ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตพืช การจัดการ สินค้าเกษตร การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและการอารักขาพืช

2.5 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร มีหน้าที่

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาผู้นำเกษตรกร การพัฒนาองค์กร สถาบันเกษตรกร งานวิสาหกิจชุมชน งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร และการพัฒนา ศักยภาพและความเข้มแข็งของกลุ่ม
- 2) ศึกษา วิเคราะห์ และสนับสนุน การแปรรูปผลผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ บรรจุภัณฑ์ ในเขตรับผิดชอบ
- 3) ประสานงานวิจัยด้านการพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน กับหน่วยงานวิชาการ สถาบันการศึกษาและเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- 4) ให้คำปรึกษา แนะนำแก่สำนักงานเกษตรจังหวัดในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ เกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ วิสาหกิจชุมชน งานเคหกิจเกษตร และกลุ่มเครือข่าย การทำงานในพื้นที่และถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการส่งเสริมการเกษตรแก่เจ้าหน้าที่
- 5) ประสานงานและให้การสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่ม ส่งเสริมอาชีพ วิสาหกิจชุมชน และงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร
- 6) ติดตาม นิเทศงาน และประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร

2.6 กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ มีหน้าที่

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ วางแผนการจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตรระดับเขต ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานทั้งในระดับเขตและกลุ่มจังหวัด
- 2) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูล สารสนเทศ ภูมิสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนงาน ส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัดและศูนย์ปฏิบัติการ
- 3) ประสานงานวิจัยและวิชาการกับหน่วยงานวิชาการกับหน่วยงานวิชาการภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตรในเขตรับผิดชอบ
- 4) ประสานการตรวจราชการ การติดตาม นิเทศ และประเมินผล และดำเนินงาน ส่งเสริมการเกษตรในเขตที่รับผิดชอบ
- 5) การบริหารแผนปฏิบัติการของหน่วยงานและการรายงานผลการปฏิบัติราชการ

6) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ให้คำปรึกษา แก่สำนักงานเกษตรจังหวัด ศูนย์ปฏิบัติการ เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติงาน และการบูรณาการงานส่งเสริมการเกษตรในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

7) ศึกษา พัฒนา รูปแบบ วิธีการ การประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตรเพื่อสนับสนุนหน่วยงานในเขตรับผิดชอบ และดำเนินการประชาสัมพันธ์ ประกวดผลงานส่งเสริมการเกษตร การจัดนิทรรศการ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตร

2.7 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร มีหน้าที่

- 1) ศึกษาพัฒนาการฝึกอบรม ผลิตปัจจัยการผลิต ให้บริการทางการเกษตรแก่เกษตรกร
- 2) ฝึกอบรมอาชีพการเกษตรแก่เกษตรกร
- 3) ผลิตปัจจัยการผลิตเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกร
- 4) ให้บริการทางการเกษตรและเป็นที่ปรึกษาวิชาการเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตร
- 5) ประสานงานวิชาการติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมอาชีพการผลิต และบริการทางการเกษตร

2.8 ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช มีหน้าที่

- 1) ศึกษา ทดสอบการใช้เทคโนโลยีควบคุมศัตรูพืชในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
- 2) ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีควบคุมศัตรูพืช การผลิต ขยายชีวภัณฑ์ที่มีประโยชน์ รวมทั้งพืชที่มีคุณสมบัติควบคุมศัตรูพืช
- 3) ดำเนินการผลิตขยายชีวภัณฑ์และสารธรรมชาติควบคุมศัตรูพืช เพื่อใช้ในการส่งเสริมการเกษตร
- 4) ให้บริการตรวจวิเคราะห์ วินิจฉัยศัตรูพืช พยากรณ์เตือนการระบาด และป้องกันศัตรูพืช

สำนักงานเกษตรจังหวัดในภาคตะวันออก จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก สำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ และสำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง (2563) แบ่งการทำงานด้านการเกษตรเป็น 4 กลุ่ม มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

2.9 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร มีหน้าที่

- 1) ศึกษาพัฒนาและวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของชุมชน องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน

3) ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย

4) ส่งเสริม สนับสนุนและประสานการผลิตและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ขององค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน

5) สนับสนุนการดำเนินงานและพัฒนาเจ้าหน้าที่ระดับ อำเภอในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน

6) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด

7) ประสานและดำเนินงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือ เกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ

2.10 กลุ่มส่งเสริมและการผลิต มีหน้าที่

1) ศึกษา พัฒนา และวางแผนการส่งเสริมการผลิตและ จัดการผลผลิตการเกษตร

2) ศึกษา พัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี การผลิตและจัดการ ผลผลิตการเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

3) ดำเนินการส่งเสริมและประสานการถ่ายทอดความรู้ ด้านการผลิตและจัดการผลผลิต และการให้บริการทางการเกษตร

4) ดำเนินการตามแผนงาน โครงการและมาตรการด้านการส่งเสริม การผลิต การจัดการผลผลิตและการพัฒนา คุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร และประสานการแก้ไข ปัญหาการผลิตของเกษตรกร

5) ประสานและดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริและโครงการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่เฉพาะ

6) สนับสนุนการดำเนินงานและพัฒนาเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต

7) ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการส่งเสริมการผลิต และจัดการผลผลิตในจังหวัด

2.11 กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ มีหน้าที่

1) ศึกษา วิเคราะห์ และดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเกษตรด้านการผลิตพืช การพัฒนาอาชีพของเกษตรกร และส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อผนวกเป็นแผนพัฒนาจังหวัดของผู้ว่าราชการจังหวัด และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการงานตามยุทธศาสตร์ การพัฒนากิจการเกษตรในจังหวัด

2) พัฒนาสารสนเทศระดับจังหวัด รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์การปลูกพืช ผลผลิตการเกษตร วิสาหกิจชุมชน และข้อมูลมือสองอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และ ประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตรในระบบสารสนเทศ

3) ศึกษา พัฒนาวิธีการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ปรับปรุง กระบวนการทำงานในพื้นที่ พัฒนาบุคลากรและ สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาในจังหวัด

4) สนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร และ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน

5) สนับสนุนสำนักงานเกษตรอำเภอในการจัดทำแผนงาน/โครงการ ส่งเสริม การเกษตร และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศระดับอำเภอ

6) ติดตาม ประเมินผล รวบรวมและรายงานผลการดำเนินงานใน ภาพรวมของ สำนักงานเกษตรจังหวัด

2.11 กลุ่มอารักขาพืช มีหน้าที่

1) ศึกษา วิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานด้านการอารักขาพืช และงานดินปุ๋ย ชุมชนในจังหวัดและดำเนินการตามแผนงาน โครงการและมาตรการด้านการอารักขาพืช

2) สำรวจ ติดตาม ฝ้าระวังการระบาดของศัตรูพืชและ ประสานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการระบาดของศัตรูพืช

3) ศึกษา พัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการอารักขาพืช และงานดินปุ๋ยให้กับเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและเกษตรกร

4) ให้บริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชและให้คำปรึกษาแนะนำด้านเทคโนโลยีการ อารักขาพืช และงานดินปุ๋ย

5) ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานด้านการ อารักขาพืช และงาน ดินปุ๋ยในจังหวัด

กล่าวโดยสรุป กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลรับผิดชอบเรื่อง การเกษตร มีหน้าที่จัดการส่งเสริมการทำเกษตรให้แก่เกษตรกรของประเทศไทย มีหน่วยงานใน สังกัดทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค โดยในส่วนภูมิภาคมีการแบ่งกลุ่มงานเป็น กลุ่มส่งเสริมและ พัฒนาเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ และกลุ่มอารักขาพืช

3. แนวคิดเกี่ยวกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตรเป็นงานการพัฒนาภาคการเกษตร นักส่งเสริมการเกษตรที่อยู่ในองค์กรภาครัฐหน่วยงานหลักของการดูแลภาคการเกษตร คือ กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้ขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรไปสู่เกษตรกร เพื่อให้การเกษตรไทยก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต ประกอบด้วย 1) บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร 2) ลักษณะงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3) หน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง และ 4) มาตรฐานความรู้ ทักษะและสมรรถนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร

วรทัศน์ อินทร์คัมพร (ม.ป.ป.). กล่าวว่า บทบาท (role) คือ รูปแบบพฤติกรรมในตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลที่สังคมคาดหวังในการทำงาน นักส่งเสริมการเกษตรในชุมชนต้องเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง คือผู้ร่วมทำงานด้วย เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ร่วมในการเรียนรู้ และผู้นำในชุมชน เป็นผู้นำทางความคิดของกลุ่ม นักส่งเสริมยุคปัจจุบันจึงมีบทบาทที่สำคัญคือ ครู หรือ วิทยากร ที่ปรึกษา วิทยากรกระบวนการ นักประสาน นักจัดการ ผู้ให้บริการ นักวิเคราะห์ และนักวิจัย และพัฒนา

1) ครูหรือวิทยากร นักส่งเสริมในบทบาทครูหรือวิทยากรคือ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีให้กับ กลุ่มเป้าหมาย งานส่งเสริมการเกษตรมีลักษณะเป็นการให้ศึกษานอกระบบแก่เกษตรกร และครอบครัว โดยมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นเสมือนครูผู้สอนหรือวิทยากร ฉะนั้นบทบาทสำคัญของนักส่งเสริมการเกษตรคือ การนำความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรมาถ่ายทอด หรือนำมาปรับให้อยู่ในรูปที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นสามารถนำไปปฏิบัติได้ เพื่อให้เกษตรกรนำเอาความรู้เทคโนโลยีนั้นมาพัฒนาตนเอง สามารถลดความเสี่ยงในการประกอบการ สามารถเลือกปัจจัยการผลิตได้อย่างฉลาด นั่นก็คือประหยัดและเกิดประโยชน์เต็มที่

2) ที่ปรึกษา นักส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและร่วมแก้ปัญหา โดยเฉพาะ ปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ที่นักส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบอยู่ เช่น ปัญหาผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างต่ำ ปัญหาการระบาดของโรคและแมลงต่างๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ นักส่งเสริมการเกษตร ต้องชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้องแก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรเกิดความศรัทธาและมีความเชื่อมั่นในตัว ของนักส่งเสริมการเกษตร เพราะเมื่อเกษตรกรมีความเชื่อมั่นในตัวของนักส่งเสริมการเกษตร แล้วจะเป็นการง่ายในการถ่ายทอดความรู้ในอนาคตต่อไป ปัญหาที่เกษตรกรต้องการ คำปรึกษาชี้แนะสามารถแบ่งออกเป็น ปัญหาที่เกษตรกรมักประสบอยู่เสมอและปัญหาใหม่ สำหรับเกษตรกร

3) วิทยากรกระบวนการ วิทยากรกระบวนการ (facilitator) คือ ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก หรือใน ความหมายอื่นที่ใกล้เคียงกันอาจหมายถึงคนกลางที่ช่วยจัดและดำเนินงานการ

พบปะ ประชุม อบรมให้เกิดการคิดที่เป็นระบบ มีอิสระทางความคิดและสามารถสื่อสารทำความเข้าใจกัน อย่างลึกซึ้ง ด้วยการใช้เทคนิคกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง วิทยากรกระบวนการต้องทำหน้าที่ในการเสริมสร้างบรรยากาศของการระดมความคิดเห็นและ การทำงานอย่างสร้างสรรค์ด้วยการมีมติเรีจิตต่อกัน เกิดความร่วมมือในการทำงานอย่างกว้างขวางและจริงจัง สามารถขจัดปัญหาและอุปสรรคออกไปและส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

4) นักประสานงาน การประสานงาน หมายถึง การจัดระเบียบงานเพื่อให้ส่วนต่าง ๆ เข้ารวมกัน และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ งานส่งเสริมการเกษตรมีลักษณะที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นการประสานงานจึงมีความสำคัญต่องานส่งเสริมการเกษตรมาก กล่าวคือ การ ประสานงานจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีลักษณะร่วมมือร่วมใจกันทำงานเป็นคณะ การประสานงานเป็นเทคนิคในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านคน วัสดุ อุปกรณ์ และ งบประมาณ นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้เกิดการประสานงานระหว่างแผนปฏิบัติการ และนโยบาย ให้สอดคล้องกันอีกด้วย การประสานงานส่งเสริมการเกษตรเป็นเรื่องของการติดต่อสื่อสาร ระหว่างบุคคลภายในหน่วยงานเดียวกัน ต่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้งานหรือ โครงการส่งเสริมการเกษตรสามารถดำเนินไปด้วยดี บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นัก ส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องมีบทบาทเป็นผู้ประสานงาน

5) นักจัดการ การจัดการ เน้นการนำเอานโยบายไปปฏิบัติจัดทำหรือการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุ สิ่งของ ฯลฯ ดังนั้นนักส่งเสริมการเกษตรจะต้องวางแผนหรือ เขียนแผนดำเนินการ ประสานจัดทำงบประมาณ ประชาสัมพันธ์ สรุปผล เผยแพร่ผลสำเร็จ หรือความก้าวหน้า ดังนั้นจึงเปรียบเสมือนผู้จัดการเพราะต้องดำเนินการในหลาย ๆ ส่วน โดย เลือกวิธีที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือเป็นไปตามนโยบายที่กำหนด

6) ผู้ให้บริการ นักส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทให้บริการหรือช่วยเหลือเกษตรกรโดยวิธีการให้การศึกษาทั้งโดยตนเองหรือบุคคลอื่นหรือหนทางอื่น ๆ โดยมีนักส่งเสริมเป็นผู้จัดการ เพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มเป้าหมายมีเทคนิคทางการเกษตรที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และมีรายได้สูงขึ้น ความเป็นอยู่ระดับครัวเรือนดี อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร ที่เห็นได้คือ กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง ฯลฯ การบริการการฝึกอบรมของหน่วยที่เกี่ยวข้อง ทางด้านการเกษตร เช่น การปลูกผัก

พอเพียงเพื่อคนเมือง เกษตรกรรุ่นใหม่และสมาร์ทฟาร์มเมอร์ (smart farmer) การสร้างและพัฒนา เครือข่ายภาคการผลิตทางการเกษตร เกษตรอินทรีย์เชิง พาณิชย์สู่ความมั่นคงทางอาหาร

7) นักวิเคราะห์ การวิเคราะห์หมายถึง ใคร่ครวญ แยกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ นักส่งเสริมการเกษตรต้องวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเตรียมเข้าทำงานในพื้นที่ วิเคราะห์สิ่งแวดล้อม ภายในและภายนอกข้อดีข้อเสียสำหรับงานส่งเสริมการเกษตร ร่วมคิด วิเคราะห์กับกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมเกษตร เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

8) นักวิจัยและพัฒนา นักส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องมีการวิจัย การวิจัยคือ การศึกษาตามกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ผลการวิจัยแก้ปัญหาและพัฒนางานที่ปฏิบัติอยู่นอกจากการ ศึกษาวิจัยแล้ว นักส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ด้วยการอ่าน ติดตามข่าวสาร อบรมสัมมนา ฯลฯ เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ภารกิจที่สำคัญหลัก ๆ ของนักส่งเสริมการเกษตรได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การให้คำปรึกษาทางวิชาการ และการเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ นักส่งเสริมสมัยมีบทบาทที่สำคัญคือ บทบาทครูหรือวิทยากร บทบาทที่ปรึกษา บทบาทวิทยากรกระบวนการ บทบาทนักประสาน บทบาทนักจัดการ บทบาทผู้ให้บริการ บทบาทนักวิเคราะห์ และบทบาทนักวิจัยและพัฒนา ความรู้ที่จำเป็นสำหรับนักส่งเสริมการเกษตรได้แก่ ความรู้ด้านการเกษตร ความรู้ด้านสังคมองค์กรและชุมชน ความรู้ด้านการจัดการและการสร้างการเรียนรู้ และความรู้ด้านบริหารจัดการ นอกจากนี้ นักส่งเสริมการเกษตรต้องทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ลักษณะงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (2554) ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร อยู่ในประเภทสายงานวิชาการ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม มีชื่อและระดับตำแหน่ง ดังนี้

- 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับปฏิบัติการ
- 2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับชำนาญการ
- 3) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับชำนาญการพิเศษ
- 4) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับเชี่ยวชาญ

ระบุลักษณะงานโดยทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สายงานนี้คลุมถึงตำแหน่งต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานวิชาการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยทางด้านส่งเสริมการเกษตร เช่น การ การศึกษาข้อมูล การผลิตการตลาดเพื่อวางแผนส่งเสริมการผลิต การพัฒนาระบบและวิธีการส่งเสริมการเกษตร การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การจัดระบบเกษตรกรรม การแปรรูปผลผลิต การส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมเกษตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการกลุ่มของเกษตรกร การให้บริการวิชาการด้านการจัดการผลิตใน

พื้นที่ ให้คำปรึกษา แนะนำและบริการข้อมูลด้านการเกษตร การพัฒนากลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร และพัฒนาครอบครัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเกษตร และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

จากประกาศกรมส่งเสริมการเกษตร เรื่อง รับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้ง บุคคลเข้ารับราชการ ในตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ และตำแหน่งนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ (จังหวัดชายแดนภาคใต้) ได้ระบุลักษณะงานโดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติ ในการต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านการปฏิบัติ

(1) ร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนางานวิชาการส่งเสริมการเกษตร เช่น การพัฒนาระบบและวิธีการส่งเสริมการเกษตร การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การส่งเสริมการผลิตและจัดการการผลิต การส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมเกษตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการกลุ่มของเกษตรกร การพัฒนาเคหกิจเกษตร การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้มีความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมาตรฐาน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามนโยบายของทางราชการ

(2) ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านการผลิต การตลาด และศักยภาพของพื้นที่ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อวางแผนการส่งเสริมการผลิตในระดับพื้นที่ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเกษตรกรในด้านการผลิต การจัดการผลผลิตการเพิ่มมูลค่า การผลิตการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสถานการณ์

(3) ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาและประยุกต์ เพื่อให้ได้วิทยาการทางการเกษตรที่เหมาะสม สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนา ถ่ายทอด แก้ไขปัญหา ตรวจสอบ และปรับปรุงคุณภาพผลผลิตและทรัพยากรทางการเกษตร

(4) ช่วยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ การถ่ายทอดความรู้ และให้บริการทางการเกษตรแก่เกษตรกรให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงานโครงการและภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการผลิต และแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพของเกษตรกร

(5) ถ่ายทอดความรู้งานด้านการส่งเสริมการเกษตรให้กับเกษตรกรและบุคคลทั่วไป ให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติงาน การวางโครงการ การกำหนดหลักสูตรการถ่ายทอดความรู้ การจัดทำสื่อและคู่มือสำหรับการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการวางแผน

วางแผนการทำงานที่รับผิดชอบ ร่วมดำเนินการวางแผนการทำงานของหน่วยงานหรือโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

3) ด้านการประสานงาน

(1) ประสานการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกทีมงานหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

(2) ชี้แจงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

4. ด้านการบริการ

(1) ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แจง ตอบปัญหาและจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตรแก่เกษตรกร ส่วนราชการ หน่วยงานเอกชนและประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูลที่ต้องการ

(2) จัดเก็บข้อมูล ประมวลผล จัดทำสถิติ รายงาน หรือฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สนับสนุนภารกิจของส่วนราชการ และประโยชน์ในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรและกำหนดมาตรการในการดำเนินงาน

3.3 หน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง

กองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง ตามโครงสร้างการแบ่งงานภายในของส่วนราชการ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557 โดยจำแนกเป็นหน่วยงาน ดังนี้

3.3.1 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งไว้ ดังนี้

1) ผู้อำนวยการเฉพาะด้าน (วิชาการส่งเสริมการเกษตร) ระดับสูง ในฐานะผู้อำนวยการสำนัก มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ วางแผนการดำเนินงานมอบหมาย ควบคุม กำกับการปฏิบัติงานด้านการศึกษา วิจัย และพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ การถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร สนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและในเขตพื้นที่พิเศษ การฝึกอบรมอาชีพและบริการทางการเกษตร แก่เกษตรกรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ให้คำปรึกษา แนะนำ และวินิจฉัยสั่งการในงานที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

2) กลุ่มพัฒนาบุคลากร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษา วิเคราะห์ พัฒนาและประยุกต์ใช้รูปแบบและเทคโนโลยีที่เหมาะสมการจัดทำแผนการพัฒนาเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ในด้านความรู้ทางการเกษตร การ

บริหารจัดการ ไร่นาและครัวเรือน การผลิต การเพิ่มมูลค่า การแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด ตลอดจนห่วงโซ่อุปทาน การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรผู้นำ อาสาสมัครเกษตรกรและเครือข่ายการทำงานของกรม การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ กระบวนการทำงานกลุ่มและองค์กร เกษตรกรให้เหมาะสมกับลักษณะทางภูมิสังคมของแต่ละเขตพื้นที่ ควบคุมการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ ให้คำปรึกษา แนะนำ การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การติดตาม นิเทศ ประเมินผล และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3) กลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ศึกษา พัฒนาวิชาการด้านส่งเสริมการเกษตร การบูรณาการวิชาการด้านการผลิตพืช การพัฒนาเกษตรกร และพื้นที่เกษตรกรรมในแต่ละภูมิภาค การประสานวิชาการกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันวิชาการในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืช การพัฒนาเจ้าหน้าที่และเกษตรกรด้านการผลิตพืชในระดับเขต ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานตามโครงการ ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและในเขตพื้นที่พิเศษ ให้คำปรึกษา แนะนำ และถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด การติดตาม ประเมินผลและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4) กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่การวางแผนการปฏิบัติงานมอบหมาย กำกับการปฏิบัติงานศึกษา วิเคราะห์การจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตรระดับเขต ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานทั้งในระดับเขตและกลุ่มจังหวัด การวิเคราะห์และจัดทำแผนงานโครงการ และแผนปฏิบัติงานประจำปีในระดับเขต พัฒนาระบบจัดการข้อมูลเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศระดับเขต ประสานการตรวจราชการ การติดตามประเมินผล และนิเทศงาน ให้คำปรึกษาแก่สำนักงานเกษตรจังหวัดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัด กลุ่มจังหวัดและศูนย์ปฏิบัติการ การบริหารแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานและการรายงานผลการปฏิบัติราชการ งานตามระบบส่งเสริมการเกษตร รวมถึงการบริหารจัดการการทำวิจัยและผลงานวิชาการของเจ้าหน้าที่ระดับเขตและจังหวัด การให้คำปรึกษา แนะนำ ติดตาม ประเมินผลและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3.2 ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ศึกษา ทดสอบ ประยุกต์และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานให้เหมาะสมกับพื้นที่ ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ดำเนินการผลิตขยายปัจจัยการควบคุมศัตรูพืช ให้บริการและสนับสนุน การตรวจวิเคราะห์ วินิจฉัย แจ้งเตือนภัยการระบาด และให้คำแนะนำการจัดการศัตรูพืช ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3.3 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ทดสอบ ประยุกต์ พัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ พัฒนาแปลงสาธิตและแปลงเรียนรู้ให้เป็นแปลงต้นแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผลิตและการจัดการผลผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมการผลิต การขยายกระจายพันธุ์พืช และแมลงเศรษฐกิจ เพื่อใช้ในงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ฝึกอบรมอาชีพการเกษตรแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป ให้บริการข้อมูล ข่าวสารวิชาการด้านเกษตร และสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น รวมทั้งให้บริการทางการเกษตรอื่น ๆ ตามศักยภาพของศูนย์ ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3.4 สำนักงานเกษตรจังหวัด ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งไว้ แบ่งตามกลุ่มงาน ดังนี้

- 1) กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ศึกษา พัฒนาและวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของชุมชน องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ส่งเสริม สนับสนุนและประสานการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ขององค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนการดำเนินงานและพัฒนาเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน ติดตามประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด ประสานและดำเนินงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- 2) กลุ่มส่งเสริมและการผลิต นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ศึกษา พัฒนา และวางแผนการส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิตการเกษตร ศึกษา พัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและจัดการผลผลิตการเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ดำเนินการส่งเสริม และประสานการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตและจัดการผลผลิต และการให้บริการทางการเกษตร ดำเนินการตามแผนงาน โครงการและมาตรการด้านการส่งเสริมการผลิต การจัดการผลผลิตและการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร และประสานการแก้ไขปัญหาการผลิตของเกษตรกร ประสานและดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่เฉพาะ สนับสนุนการดำเนินงานและพัฒนาเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิตในจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3) กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์และดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาการเกษตรด้านการผลิตพืช การพัฒนาอาชีพของเกษตรกร และส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อผนวกเป็นแผนพัฒนาจังหวัดของ ผู้ว่าราชการจังหวัด และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการงานตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาการเกษตรในจังหวัด พัฒนาสารสนเทศระดับจังหวัด รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ การปลูกพืช ผลผลิตการเกษตร วิสาหกิจชุมชน และข้อมูลมือสองอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร และประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตรในระบบสารสนเทศ ศึกษา พัฒนาวิธีการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ปรับปรุงกระบวนการทำงานในพื้นที่ พัฒนาบุคลากรและสนับสนุนงานวิจัย และพัฒนาในจังหวัด สนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนของชุมชน สนับสนุนสำนักงานเกษตรอำเภอในการจัดทำแผนงาน/โครงการส่งเสริมการเกษตร และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศระดับอำเภอ ติดตาม ประเมินผล รวบรวมและรายงานผล การดำเนินงานในภาพรวมของสำนักงานเกษตรจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4) กลุ่มอารักขาพืช นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ และวางแผน การดำเนินงานด้านการอารักขาพืช และงานดินปุ๋ยในจังหวัดและดำเนินการตามแผนงาน โครงการและมาตรการ ด้านการอารักขาพืช สำรวจ ติดตาม เฝ้าระวังการระบาดของศัตรูพืช และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูพืช ศึกษา พัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และถ่ายทอดเทคโนโลยีการอารักขาพืช และงานดินปุ๋ยให้กับเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและเกษตรกร ให้บริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชและให้คำปรึกษาแนะนำด้านเทคโนโลยีการอารักขาพืช และงานดินปุ๋ย ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานด้านการอารักขาพืช และงานดินปุ๋ยในจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3.5 สำนักงานเกษตรอำเภอ ไม่แบ่งโครงสร้างภายใน ซึ่งได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ/ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเกษตรอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ และวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ควบคุมกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด และปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเกษตรอำเภอ หรือตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรหรือเกษตรจังหวัดมอบหมาย โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติ ดังนี้

(1) ศึกษา วิเคราะห์เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนทิศทางการพัฒนาของจังหวัดและอำเภอ

(2) บริหารแผนงานโครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร และโครงการที่ได้รับสนับสนุนจากจังหวัดและราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

(3) บริหารจัดการด้านการให้บริการทางการเกษตรในระดับอำเภอให้ทั่วถึง

(4) เป็นนายทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 มีหน้าที่ตรวจสอบและวินิจฉัยเกี่ยวกับการรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

(5) ให้คำปรึกษาแนะนำ มอบหมาย กำกับดูแลการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรให้เป็นไปตามเป้าหมายและแผนงานที่กำหนด

(6) เป็นผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานในระดับอำเภอ ทั้งของหน่วยงานภายในและภายนอกในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

(7) ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้เป็นผู้จัดการ (เจ้าภาพ) ในการให้บริการด้านการเกษตร มีหน้าที่ประสานข้อมูลกับหน่วยงานระดับอำเภอที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในลักษณะศูนย์บริการร่วมด้านการเกษตรและสหกรณ์ครบวงจร

(8) ดำเนินการตามนโยบายและมาตรการสำคัญของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร

2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่รับผิดชอบในการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่และชุมชน ส่งเสริมและประสานการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตการจัดการผลผลิตพืช ให้บริการส่งเสริมอาชีพการเกษตร และดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจของชุมชน ให้คำปรึกษา แนะนำและสนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติ ดังนี้

(1) ศึกษา วิจัย ทดสอบ ประยุกต์เทคโนโลยีการผลิตพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่และเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร

(2) ศึกษา วิเคราะห์ ศักยภาพของพื้นที่เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาการเกษตรอย่างเป็นระบบในการบริหารจัดการพื้นที่การเกษตร การพัฒนาเกษตรกร และการพัฒนา การผลิตพืชของอำเภอ

(3) รวบรวมข้อมูล และศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เกษตรกร และชุมชนเพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่รับผิดชอบ

(4) ควบคุม กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ และมาตรการส่งเสริมการเกษตรที่ได้รับมอบหมาย

(5) ส่งเสริม ถ่ายทอด และประสานการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตการจัดการผลผลิตทางการเกษตรด้านพืช และบริการส่งเสริมอาชีพการเกษตร

(6) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการรวมกลุ่มอาชีพการเกษตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายของเกษตรกร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพและพึ่งพาตนเอง

(7) ให้คำปรึกษา แนะนำและถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการพื้นที่ การพัฒนาผลผลิตพืช การพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตพืชแก่เกษตรกร

(8) ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

(9) ประสานการแก้ไขปัญหาการผลิตแก่เกษตรกร และการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ

(10) ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่

3.4 ความรู้ความสามารถทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการส่งเสริม

การเกษตร

กองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) ระบุว่ากรมส่งเสริมการเกษตรมีข้าราชการในสายงานต่าง ๆ จำนวน 29 สายงาน โดยมีสายงาน ที่ปฏิบัติการกิจหลักของกรมและเป็นอัตรากำลังส่วนใหญ่ จำนวน 4 สายงาน คือ สายงานนักวิชาการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เจ้าพนักงานการเกษตร และเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ที่จะดำเนินการจัดทำมาตรฐานความรู้ความสามารถของสายงานหลักของกรม โดยการพิจารณาของคณะทำงานบริหารทรัพยากรบุคคลกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ข้าราชการได้พัฒนาความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ของแต่ละตำแหน่งให้ตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติและใช้ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ของข้าราชการ จำนวน 6 เรื่อง ดังนี้

1) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ แก่เกษตรกร ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้เกษตรกร สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาดำเนินการตามแผน รวมถึงการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตรต้องมีความรู้ ความสามารถในการเป็นวิทยากรกระบวนการ สามารถกำหนดเป้าหมายและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และจัดการเรียนรู้โดยสามารถใช้เทคนิควิธีการและเครื่องมือเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรได้ และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา

2) การพัฒนาองค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย หมายถึง ความรู้ความสามารถ ในเรื่องกระบวนการพัฒนาองค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและ สถานการณ์การกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องทำหน้าที่ในการจัดเวทีเรียนรู้ เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา สนับสนุนความรู้ ทางวิชาการ ประสานงานทุกภาคส่วน อำนวยความสะดวกและกระตุ้นให้องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายให้เกิดการเรียนรู้ สามารถกำหนดแผนพัฒนาและดำเนินการตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อองค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายมีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดทำแผนโดยเกษตรกรและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของการวางแผน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ การกำหนดกรอบทิศทางหรือจุดมุ่งเน้น การกำหนดกลยุทธ์หรือวิธีการ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการ กำหนดแนวทางในการติดตามประเมินผล โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องทำหน้าที่ในการจัดเวทีเป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษา ประสานงานผู้เกี่ยวข้อง อำนวยความสะดวก สนับสนุนความรู้และวิชาการในการจัดทำแผน เพื่อให้ได้แผนพัฒนาการเกษตรที่มีคุณภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

4) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร หมายถึง ความรู้ความสามารถในกระบวนการถ่ายทอด ความรู้และหลักการส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำเทคโนโลยีการเกษตรไปส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ ทั้งใน ประเด็นที่เป็นองค์ความรู้ หรือประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งการฝึกทักษะการใช้องค์ความรู้จนเกิดความชำนาญ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาอาชีพการเกษตรต่อไป

5) การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตร หมายถึง ความรู้ความสามารถในการทำ ความเข้าใจกับสถานการณ์และประเด็นปัญหาด้านการเกษตร และสามารถวิเคราะห์เหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อด้านการเกษตร เพื่อคาดคะเนแนวโน้มสถานการณ์ และสามารถอธิบายสถานการณ์นั้นด้วย ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อการตัดสินใจวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี การผลิตการเกษตรได้

6) การส่งเสริมเศรษฐกิจเกษตร หมายถึง ความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วย การผลิตอาหารที่มีคุณค่า โภชนาการ การถนอมอาหาร การแปรรูป

ผลผลิตการเกษตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดการบ้านเรือน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและท่าทางการทำงาน โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องมีความรู้สามารถเป็นวิทยากรแนะนำความรู้เชิงกิจกรรมแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยุวเกษตรกร วิชากิจชุมชน และเกษตรกร ให้เกิดการยอมรับนำไปปฏิบัติโดยผลิตอาหารที่มีคุณค่า อนามัยแปรรูปอาหารบริโภคในครอบครัว ชุมชน และสามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริม ตลอดจนมีการจัดการบ้านเรือน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและท่าทางการทำงาน เพื่อให้ครอบครัวมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงทางด้านรายได้

การกำหนดสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติในกรม จำนวน 10 กลุ่มลักษณะงาน เพื่อใช้ในการประเมินและพัฒนาสมรรถนะของบุคคล ซึ่งข้าราชการที่อยู่ ในสายงานที่กำหนดสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานไว้แล้ว อาจเลือกสมรรถนะเฉพาะด้านอื่นได้ตามที่ เห็นสมควรโดยพิจารณาจากลักษณะงานที่ปฏิบัติจริงของแต่ละบุคคล โดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จัดอยู่ในกลุ่มลักษณะงานส่งเสริมการศึกษา ที่กำหนดสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงาน ดังนี้

1) การคิดวิเคราะห์ คือ การทำความเข้าใจและวิเคราะห์สถานการณ์ประเด็นปัญหาแนวคิดโดยการแยกแยะประเด็นออกเป็นส่วนย่อย ๆ หรือทีละขั้นตอน รวมถึงการจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบระเบียบเปรียบเทียบแง่มุมต่าง ๆ สามารถลำดับความสำคัญ ช่วงเวลา เหตุและผล ที่มาที่ไปของกรณีต่าง ๆ ได้

2) ความเข้าใจผู้อื่น คือ ความสามารถในการรับฟังและเข้าใจความหมายตรง ความหมายแฝง ความคิดตลอดจนสภาวะทางอารมณ์ของผู้ที่ติดต่อด้วย

3) การดำเนินการเชิงรุก คือ การเล็งเห็นปัญหาหรือโอกาสพร้อมทั้งจัดการเชิงรุกกับปัญหานั้นโดยอาจไม่มีใครร้องขอและอย่างไร้ข้อ หรือใช้โอกาสนั้นให้เกิดประโยชน์ต่องาน ตลอดจนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ เกี่ยวกับงานด้วย เพื่อแก้ปัญหา ปูองกันปัญหา หรือสร้างโอกาสด้วย

พระพันธ์ คอทอง (2567) กล่าวว่า นักส่งเสริมการเกษตรในยุคปัจจุบัน ต้องพัฒนาความรู้ให้มีความเท่าทันกับยุคสมัยที่แปรเปลี่ยนไปอยู่เสมอ รู้จักเปลี่ยนพฤติกรรมตามข้อมูลใหม่ที่ได้รับ โดยนำข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัลมาปรับใช้ในการทำงาน ทั้งนี้ นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องเข้าใจถึง 5 ทักษะสำคัญต่อเกษตรกรไทย เพื่อจะนำไปถ่ายทอดต่อให้เกษตรกรได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น และเกิดความน่าเชื่อถือของข้อมูล เกษตรกรจะเกิดความมั่นใจต่อข้อมูลที่ได้รับ และกล้าที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง โดย 5 ทักษะสำคัญต่อเกษตรกรไทย ประกอบด้วย

1) Growth Mind Set & Anti Fragile คือ มีความเชื่อว่าความสำเร็จเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ ความพยายาม และการฝึกฝน และเมื่อล้มเหลวจะพยายามมากขึ้น และความสามารถในการต้านทานความเปราะบาง ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญต่อธุรกิจ บุคคลที่อยากมีความก้าวหน้าในโลก

ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงง่าย ทักษะนี้จะช่วยให้เรารับมือกับเหตุการณ์ผิดปกติและคาดเดาไม่ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรา ได้อย่างเป็นมืออาชีพมากขึ้น ทำให้เรากลัวมันน้อยลง และสามารถทำใจยอมรับมันเป็น บทเรียน หรือ ประสบการณ์ ได้ง่ายขึ้น

2) Learning Skills คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินสถานการณ์ และคิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การสร้างไอเดียใหม่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ และการใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อแก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่นในทีม การสื่อสาร การแบ่งหน้าที่ การแก้ไขข้อขัดแย้ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ตลอดจนการเขียน การพูด การฟัง การสื่อสารออนไลน์ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและระหว่างสังคมต่าง ๆ

3) Financial Literacy คือ ความสามารถที่จะเข้าใจและกระจายความเสี่ยงทางการเงิน การปรับแผนการผลิตการตลาดในสภาวะเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ย การจัดสรรเงินก่อนใช้จ่าย การบริหารการเงิน ทักษะคิดการเป็นหนี้ การชำระหนี้ แบบต่าง ๆ และการใช้จ่ายเงินที่เหมาะสม Digital Literacy คือ ความสามารถในการเข้าใจ เข้าถึง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ทุกคนควรมี เพราะทักษะนี้เป็นตัวช่วยในการต่อยอดไปสู่ทักษะอื่น ๆ ที่เฉพาะเจาะจงกับสายอาชีพมากขึ้น

4) ESG Literacy for Resilience: Environment Social Governance หรือ ความรู้ ความตระหนัก ความเข้าใจถึงการกระทำต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปฏิบัติตนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Skills) ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต (เกษตรกร) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่อุปทาน การใช้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน เพศ สวัสดิการแรงงาน และการกำกับดูแลและการนำองค์กรที่ดี

กล่าวโดยสรุป นักส่งเสริมการเกษตร คือ ผู้ที่จัดการความรู้ ถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร เป้าหมาย กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง แบ่งเป็นนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่อยู่ในสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นกลุ่มงานยุทธศาสตร์และสารสนเทศ กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการผลิต กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร และกลุ่มงานอารักขาพืช

4. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการการเกษตร หมายความว่าตัวกลางที่นำสารสนเทศไปสู่เกษตรกรหรือบุคคลเป้าหมาย ซึ่งการส่งเสริมการเกษตรในปัจจุบัน มีการพัฒนามากขึ้นจากเดิมที่มีการใช้สื่อและรูปแบบการนำเสนอเพียงไม่กี่ประเภท ทั้งนี้ เพื่อดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในข้อมูล

ข่าวสารที่ต้องการเผยแพร่มากขึ้นต้องให้ความสำคัญกับการเลือกใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ประกอบด้วย 1) สื่อที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม 2) สารสนเทศในงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม และ 3) ช่องทางการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมโดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 สื่อที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม

ณัฐชา พลเสน (ม.ป.ป.) กล่าวว่า สื่อที่ในงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ประกอบด้วย

1) สื่อบุคคล (personal media) ในงานส่งเสริมการเกษตรสื่อบุคคลที่สำคัญ คือ นักส่งเสริมเอง ซึ่งจะต้องมีความพร้อม และมีการพัฒนาที่สมบูรณ์ในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาทางกาย ทางความรู้ ทางคุณธรรม ทักษะ ระบบความคิด และการพัฒนาประสบการณ์ของตนเอง

บุหลัน กุลวิจิตร (2560) กล่าวว่า สื่อบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อเกษตรกร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีวิธีการติดต่อที่หลากหลาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่มาพบเกษตรกรที่บ้านพัก หรือที่พื้นที่การเกษตร เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน การติดต่อทางจดหมายหรือโทรศัพท์ ฯลฯ โดยที่ผ่านมานงานส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการบริการการศึกษาแบบเสริมหรือการให้การศึกษานอกระบบแก่เกษตรกรเป้าหมายให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปประกอบอาชีพให้กินดีอยู่ดี นอกจากนี้นักวิชาการบางท่านยังให้ความเห็นว่างานส่งเสริมการเกษตรนั้นเป็นกระบวนการ ติดต่อสื่อสาร โดยมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้จากแหล่งความรู้ซึ่งอาจเป็นนักวิจัยโดยตรง หรือจากแหล่งข้อมูลและสารสนเทศต่างๆไปยังเกษตรกรเป้าหมาย เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นการส่งเสริมการเกษตรจึงมีความสำคัญยิ่งในการเป็นช่องทางเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยพัฒนากับการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรให้ไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาความรู้เกษตรกรและผลผลิตการเกษตรการรับสารสนเทศจากนักส่งเสริมการเกษตรดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความล่าช้าและไม่ทันการ และในปัจจุบันมีแหล่งที่ให้สารสนเทศทางการเกษตรมากขึ้นจึงเห็นได้ว่าเกษตรกรในปัจจุบันมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรมาจากหลายช่องทาง

2) สิ่งพิมพ์ (print media) ที่ใช้ประชาสัมพันธ์ในงานส่งเสริมการเกษตรมีหลายชนิด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร หนังสือรายงานประจำปี จดหมาย ป้ายประกาศ โปสเตอร์ แผ่นพับ เอกสาร แจก จุลสาร ใบปลิว เป็นต้น

3) สื่อโสตทัศน์ (Audio Visual Media) ที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร เช่น ภาพยนตร์ วิดีโอ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อผ่านเครื่องโปรเจกเตอร์ เป็นต้น

4) สื่อกิจกรรมต่างๆ เป็นการจัดในลักษณะกิจกรรมตามวาระหรือโอกาสต่าง ๆ โดยมากจัดในรูปของ นิทรรศการ การออกร้าน งานฉลอง การประกวด การแข่งขัน งานสถาปนาองค์กร หรือการเปิดให้เข้าชม กิจกรรมในวันสำคัญ

รุจิพร จารุงพงศ์ และนันท์วิวัฒน์ ศรีคาน (2560) กล่าวว่า สื่อกิจกรรม มีลักษณะเด่น 3 ประการ คือ

- (1) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนจำนวนมากมาเข้าร่วมงาน
- (2) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมภายในงานและองค์กรให้เป็นที่รู้จักของประชาชน
- (3) ประชาชนที่มาร่วมงานได้รับสารประโยชน์ ส่วนองค์กรได้สร้างภาพพจน์ที่ดี

ในสายตา

5) สื่อมวลชน เป็นสื่อที่ส่งไปยังบุคคลจำนวนมากที่ไม่ทราบจำนวนได้ สื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ หนังสือพิมพ์ และสื่อกระจายเสียงและแพร่ภาพ

6) สื่อเทคโนโลยีเป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น แดทบับทีกภาพพร้อมเสียง (วิดีโอ) แดทบับทีกเสียง ภาพนิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือยังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมา ประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น

พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์ (2554) กล่าวว่า การสื่อสารข้อมูลของมนุษย์ ได้รับการพัฒนา มาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มจากการสื่อสารข้อมูลอย่างง่ายที่ไม่มีความสลับซับซ้อน จนถึงยุคสมัยที่มีเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ ในการเป็นตัวนำพาข้อมูลให้มีการสื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่เข้าถึงผู้คนทุกระดับในปัจจุบัน โดยมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย ภายใต้การพัฒนาตลอดเวลาของเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งมีแนวโน้มจะกลายเป็นสื่อหลักสำหรับผู้คนในโลกอนาคต

สื่อสังคมออนไลน์คือ สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่างๆ ไปยังผู้รับสาร ผ่านเครือข่ายออนไลน์โดยสามารถโต้ตอบ กันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยตนเอง ซึ่งสามารถแบ่งสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นประเภทต่างๆ ที่ใช้กันบ่อยๆ คือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์(Social Networking) และการ แบ่งปันสื่อทางออนไลน์(Media Sharing)

โครงการแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ได้ให้ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้ในการสื่อสารระหว่างกันบนเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรม

ประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วม (Collaborative) อย่างสร้างสรรค์ ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง (UserGenerate Content: UGC) ในรูปของข้อมูล ภาพ และเสียง

ณัฐ รัตนเจริญ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า สื่อในงานส่งเสริมการเกษตร เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ปรับทัศนคติและช่วยเพิ่มพูนทักษะการทำงานแก่เกษตรกร สื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งเป็นเหตุมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่เปลี่ยนไป สื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรนั้น ถูกแบ่งประเภทเพื่อให้ง่ายแก่การศึกษาและเลือกใช้ ทว่าเกณฑ์ในการแบ่งนั้นได้ถูกกำหนดไว้อย่างหลากหลาย เกณฑ์ที่นิยมใช้ก็มีที่มาจากผู้รู้หลายท่าน เช่น การแบ่งสื่อตามพัฒนาการของสื่อ แบ่งตามรูปแบบการนำเสนอ แบ่งตามการรับรู้ แบ่งตามรูปแบบและสถานการณ์การสื่อสาร แบ่งตามพื้นที่ต้นกำเนิดสื่อ แบ่งตามความสัมพันธ์ของผู้รับสาร ไปจนถึงการแบ่งตามจำนวนของผู้รับสาร แต่เนื่องจากเกณฑ์ที่กล่าวไปนั้น มีการทับซ้อนของชนิดสื่อที่มีใช้กันทั่วไปในงานส่งเสริมการเกษตร การศึกษาด้านสื่อในการส่งเสริมจึงแบ่งสื่อออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่มีความสำคัญและถูกใช้กันมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มมีงานด้านการส่งเสริม สื่อสิ่งพิมพ์ในงานส่งเสริม จึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ทั้งเรื่องข้อมูลความรู้ในเชิงการปฏิบัติการ และข่าวสารการเกษตรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการเชิญชวนจูงใจให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการทำงานให้เกิดความก้าวหน้าและยั่งยืนในงานการเกษตรของตนเองได้ สื่อสิ่งพิมพ์ ถูกใช้ในหลายรูปแบบ เช่น จดหมายเวียน แผ่นพับ หนังสือเล่ม ฯลฯ การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ ต้องคำนึงถึงผู้อ่านว่ามีความรู้ความสามารถในระดับใด มีพื้นฐานทักษะด้านใด เพื่อจะผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถสื่อสารกับผู้อ่านได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือเล่ม และสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ

2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่ต้องพึ่งพาอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าในการทำงาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์จะใช้ประสาทสัมผัสทั้งทางตาและทางหูในการรับรู้ ทำให้ช่วยเราความสนใจได้มาก สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในงานส่งเสริมการเกษตรจะแบ่งออกเป็นสื่อที่ใช้เครื่องถ่ายภาพสัญญาณภาพและเสียงกับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 2 ประเภท มีคุณลักษณะสำคัญคือ ความรวดเร็วในการถ่ายทอดข่าวสาร และไม่จำเป็นต้องพึ่งพาทักษะการอ่าน สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีต้นทุนการทำงานสูงกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ จากการที่ต้องลงทุนเกี่ยวกับอุปกรณ์เพื่อการผลิตและถ่ายทอดในราคาสูง แต่ก็มีความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างรวดเร็วและไม่จำกัดพื้นที่ ขอเพียงแค่มียุทธศาสตร์รับส่งสัญญาณเท่านั้น จึงเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้คนในพื้นที่ห่างไกลได้และมีอิทธิพลสูง โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ สื่อที่อาศัยเครื่องส่งสัญญาณภาพและเสียง เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์

เป็นต้น และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ใช้เทคโนโลยีด้านอินเทอร์เน็ต และสื่อวัสดุบันทึก สื่อทั้ง 3 ประเภทมีผลต่อความก้าวหน้าของงานด้านการส่งเสริมการเกษตรเป็นอย่างมาก เพราะช่วยทำให้เกษตรกรเรียนรู้ได้จากประสาทสัมผัสอื่นๆ ทั้งตาและหู และยังช่วยมีความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร กระจายข่าวสารมากกว่าสื่ออื่น ๆ

3) สื่อกิจกรรม หมายถึงสื่อที่ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการรับรู้ และผู้รับสารต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในสื่อ นั้น สื่อกิจกรรมในงานส่งเสริมการเกษตรจึงเป็นสื่อที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเกษตรกรและเป็นสื่อที่ทำให้เกษตรกรเรียนรู้จากการปฏิบัติและสัมผัสจากของจริง จึงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพการถ่ายทอดในระดับสูง สื่อกิจกรรมมีหลายรูปแบบเช่น การจัดนิทรรศการ การจัดขบวนมหรสพ การสาธิต ฯลฯ ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความใกล้ชิดกันมากพอควร ดังนั้นการผลิตสื่อและการใช้สื่อชนิดนี้ จึงต้องมีการวางแผนการทำงานที่พิจารณาจากบริบทขององค์กรเป็นสำคัญจึงจะสามารถใช้สื่อชนิดนี้ อย่างมีประสิทธิภาพได้ สื่อกิจกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ สื่อกิจกรรมแบบอยู่กับที่ เช่น การจัดงานประกวด งานมอบรางวัล การนิทรรศการ งานประชุม งานแสดงต่างๆ ที่พบเห็นกันทั่วไป มักจัดประจำที่ ไม่เคลื่อนย้ายไปไหน อาจเป็นสัปดาห์หรือหลายสัปดาห์ สื่อกิจกรรมแบบเคลื่อนที่ เช่น งานมหรสพ งานแห่ งานนิทรรศการเคลื่อนที่ต่างๆ มักจัดกันแบบชั่วคราว เน้นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ห่างไกล สื่อกิจกรรมนอกจากจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ด้าน ต่าง ๆ รวมไปถึงการฝึกฝนทักษะกระบวนการแบบเห็นจริงจับต้องได้แล้ว ยังเป็นเวทีพบปะพูดคุยกันของบุคคล ในภาคส่วนต่าง ๆ ช่วยให้เกิดการสร้างเครือข่ายและเป็นพื้นที่จับคู่ทางธุรกิจได้ด้วย

4.2 ช่องทางการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560) กล่าวว่า ช่องทางการสื่อสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่สำคัญ โดยพิจารณาตามมุมมองต่าง ๆ ด้านการสื่อสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ช่องทางการสื่อสารที่พิจารณาจากผู้ส่งสาร เป็นช่องทางการสื่อสารที่มุ่งเน้นตัวผู้ส่งสารเป็นหลัก โดยผู้ส่งสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เช่น นักวิชาการ นักส่งเสริม ซึ่งอาจเป็นผู้ส่งสารคนเดียวหรือบุคลากรหลายหน่วยงาน ทำการส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยช่องทางการสื่อสารสามารถกระทำผ่านได้หลายช่องทาง เช่น การเยี่ยมเยียนแบบรายบุคคล การสื่อสารตัวต่อตัว หรือการติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ

2) ช่องทางการสื่อสารที่พิจารณาจากจำนวนผู้รับสาร เป็นช่องทางที่กำหนดโดยยึดถือจำนวนผู้รับสารเป็นหลัก เนื่องจากจำนวนของผู้รับสารมีผลต่อรูปแบบและช่องทางการสื่อสาร ดังนั้นในการวิจัยและพัฒนาช่องทางการสื่อสาร จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงจำนวนผู้ส่งสาร สามารถจำแนกได้ 3 กลุ่มได้แก่ การสื่อสารแบบรายบุคคล การสื่อสารแบบกลุ่ม และการสื่อสารแบบมวลชน

(1) ช่องทางการสื่อสารแบบรายบุคคล เป็นการสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดความรู้แบบเผชิญหน้าระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยช่องทางการสื่อสารที่ใช้กันมากในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เช่น การเยี่ยมเยียนไร่ร่นา การนัดหมายเกษตรกรมาพบที่สำนักงาน การติดต่อผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เช่น การติดต่อผ่านโทรศัพท์ การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การส่งข้อความหรือการพูดคุยผ่านข้อความทางโทรศัพท์มือถือ และการส่งสัญญาณภาพและเสียง เป็นต้น

(2) ช่องทางการสื่อสารแบบกลุ่ม เป็นการสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดความรู้ที่ลดปัญหาของการสื่อสารรายบุคคลที่มีอัตราส่วนของจำนวนผู้รับสารที่เป็นรายบุคคลต่อผู้ส่งสารเป็นจำนวนมาก ทำให้ช่องทางการสื่อสารแบบรายบุคคลไม่ทั่วถึง และในบางกรณีที่มีการสื่อสารในประเด็นเดียวกัน การสื่อสารแบบกลุ่มจึงมีความเหมาะสมมากกว่า อีกทั้งยังทำให้ผู้รับสารสามารถคิดวิเคราะห์และเสนอแนะเพิ่มเติมในความรู้ต่าง ๆ นั้นด้วย ช่องทางการสื่อสารแบบกลุ่มจึงเป็นที่นิยมของการสื่อสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ช่องทางที่สำคัญ เช่น การฝึกอบรม การบรรยาย การสัมมนา การระดมสมอง การประชุมกลุ่มย่อย การสาธิต และการทัศนศึกษา เป็นต้น

(3) ช่องทางการสื่อสารแบบมวลชน เป็นการสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดความรู้ที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารความรู้ไปถึงผู้รับสารเป็นจำนวนมากโดยไม่เฉพาะเจาะจงผู้รับสารสามารถส่งกระจายไปได้อย่างกว้างขวาง และจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ช่องทางการสื่อสารในประเภนี้มีคามนิยมและสามารถส่งผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากขึ้น ช่องทางการสื่อสารแบบมวลชนที่ใช้ในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3) ช่องทางการสื่อสารที่พิจารณาจากสื่อที่ใช้ในการส่งเสริม

(1) ช่องทางผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร นิตยสาร จดหมายข่าว ป้ายประกาศ และโปสเตอร์ แผ่นพับ เอกสารเผยแพร่ ใบปลิว เป็นต้น

(2) ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อภาพและเสียง เป็นการกระจายเสียงและการแพร่ภาพผ่านทางวิทยุกระจายเสียง หรือการออกอากาศทางโทรทัศน์ไปสู่ผู้รับสาร ในลักษณะของการสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เป็นต้น

(3) ช่องทางผ่านสื่อออนไลน์ เป็นสื่อที่มีการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ บูรณาการร่วมกับเทคโนโลยีโทรคมนาคม เพื่อนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสารเช่น Facebook Twitter YouTube เป็นต้น

4) ช่องทางการสื่อสารที่พิจารณาจากความรู้ เป็นการสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดความรู้ที่มุ่งเน้นลักษณะการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งความรู้ที่ใช้ในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สามารถจำแนกได้เป็น การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ข้อมูลเฉพาะเรื่องเดียว โดยอาจใช้ช่องทางการสื่อสารช่องทางใดช่องทางหนึ่งในการสื่อสาร เช่น ทำสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการสื่อสารอย่างเดียว เป็นต้น และการ

สื่อสารเพื่อถ่ายทอดในหลายเรื่องพร้อมกัน โดยอาจใช้ช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง เป็นสื่อผสม เพื่อให้การสื่อสารประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น เช่น ทำสื่อสิ่งพิมพ์ร่วมกับการบรรยายการสาธิตในการถ่ายทอดหลายเรื่องพร้อมกัน เป็นต้น

5) ช่องทางการสื่อสารที่พิจารณาจากชุมชนผู้รับสารอาศัยอยู่ เป็นการสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดความรู้ที่มุ่งเน้นลักษณะชุมชนของผู้รับสาร ซึ่งชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้รับสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สามารถแบ่งออกได้เป็น ชุมชนชนบท ชุมชนชานเมือง และชุมชนเมือง โดยช่องทางการศึกษาตามลักษณะของชุมชน จะมีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามบริบทของชุมชน เช่น ชุมชนชนบทจะเป็นชุมชนที่มีลักษณะเครือญาติ มีความใกล้ชิดกันอย่างมาก และเชื่อถือในผู้นำชุมชน ดังนั้นช่องทางการส่งเสริมที่ใช้กัน โดยมากจะเป็นสื่อบุคคล โดยการให้ผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้รับสาร ในกรณีของชุมชนเมือง จะมีลักษณะที่เป็นกลุ่มชุมชนที่อัตราส่วนของประชากรต่อพื้นที่จำนวนมาก มีความใกล้ชิดอย่างห่าง ๆ คนในชุมชนมักไม่รู้จักกัน และพึ่งพาเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นช่องทางการส่งเสริมมักเป็นสื่อแบบมวลชนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับชุมชนชานเมืองมีลักษณะที่เป็นกลุ่มชุมชนชนบทและชุมชนเมือง กล่าวคือมีการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนเมือง ดังนั้นช่องทางการสื่อสารจึงเป็นการสื่อสารแบบผสมผสานทั้งในด้านสื่อบุคคลสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นต้น

4.3 สารสนเทศในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

ณัฐธา พลเสน (ม.ป.ป.) กล่าวว่า สารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการเกษตร มี 2 ประเภท สามารถจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ และตามระดับของการรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ แบ่งเป็นประเภทย่อยเป็น 3 ประเภท ดังนี้
(1) สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร จัดเป็นสารสนเทศขั้นพื้นฐานในการใช้ประโยชน์ในการผลิตของเกษตรกร เริ่มตั้งแต่การใช้สารสนเทศในการวางแผนการผลิต การใช้สารสนเทศในการตัดสินใจเลือก วิธีการผลิตของเกษตรกร การใช้สารสนเทศในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนการทำกิจกรรมการเกษตร ซึ่งจัดระบบสารสนเทศเป็นหมวดหมู่ย่อยๆ ที่นำมาใช้เพื่อการผลิตการเกษตรได้ดังนี้

1.1) สารสนเทศชนิดและกิจกรรมการเกษตร ได้แก่ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องด้านการผลิตพืช การผลิตปศุสัตว์ การผลิตประมง การผลิตป่าไม้ การแปรรูปผลผลิต

1.2) สารสนเทศปัจจัยการผลิต ได้แก่ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิตในการเกษตร ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน ปุ๋ย สารเคมี

1.3) สารสนเทศสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ ได้แก่ สารสนเทศในด้านสภาพของพื้นที่ สภาพภูมิอากาศ สภาพของแหล่งน้ำและปริมาณของน้ำที่ใช้ในการผลิตการเกษตร

1.4) สารสนเทศทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สารสนเทศด้านคุณสมบัติ ธรรมชาติของดิน สภาพดิน ป่าพรุ ป่าชายเลน แร่ธาตุ แหล่งพลังงาน มลพิษ ภาวะน้ำเสียจากแหล่ง อุตสาหกรรม

1.5) สารสนเทศด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางการผลิต ได้แก่ สารสนเทศด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศของทางราชการ ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต

(2) สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เป็นสารสนเทศที่จัดว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร ช่วยให้เกษตรกรใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตเพื่อการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร โดยสามารถจำแนกประเภทสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร ได้ดังนี้

2.1) สารสนเทศด้านองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ได้แก่ คำแนะนำในการดำเนิน กิจกรรมการเกษตร

2.2) สารสนเทศด้านงานวิจัยทางการเกษตร ได้แก่ ผลงานวิจัยทางการเกษตรซึ่งมีการจัดรวบรวมผลงานวิจัยที่นำเสนอและค้นกรองเผยแพร่ในส่วนที่เกษตรกรสามารถนำมาใช้ ประโยชน์เป็นการขยายผลสู่เกษตรกร เช่น งานวิจัยในการผลิตเอทานอลจากผลผลิตมันสำปะหลัง งานวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ข้าวโดยการผลิตเป็นน้ำข้าวกล้องงอก

(3) สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร สารสนเทศในส่วนนี้เกี่ยวข้องกับ ด้านการจัดจำหน่ายและการตลาด ซึ่งสารสนเทศในส่วนนี้ได้แก่ สารสนเทศด้านแหล่งรับซื้อและตลาดสินค้าการเกษตร สารสนเทศปริมาณความต้องการซื้อของสินค้าเกษตร สารสนเทศต้นทุนการตลาด สารสนเทศ ราคาในท้องตลาดที่สำคัญ สารสนเทศราคาที่เป็นราคากลางหรือราคาอ้างอิง

3.1) สารสนเทศด้านการจัดจำหน่าย การตลาด ราคาสินค้า ได้แก่ สารสนเทศแหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร สารสนเทศปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร สารสนเทศต้นทุนการตลาด สารสนเทศราคาสินค้า

3.2) สารสนเทศด้านการส่งออกและการนำเข้า ได้แก่ สารสนเทศปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร สารสนเทศประเทศคู่ค้าสินค้าเกษตรที่สำคัญ สารสนเทศปริมาณนำเข้าสินค้าเกษตร สารสนเทศมาตรการและนโยบายของประเทศคู่ค้า

3.3) สารสนเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้แก่ สารสนเทศจำนวน และโครงสร้างประชากร สารสนเทศขนาดครอบครัว สารสนเทศการอพยพย้ายถิ่น สารสนเทศผลิตภัณฑ์ มวลรวมประชาชาติ สารสนเทศดัชนีราคา สารสนเทศดุลการชำระเงิน สารสนเทศภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด สารสนเทศการมีงานทำและสภาวะการว่างงาน สารสนเทศรายได้รายจ่ายของครัวเรือน สารสนเทศ โครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศสถาบัน องค์กรเกษตรกร

2) จำแนกตามระดับการรวบรวมข้อมูล โดยที่การส่งเสริมการเกษตรเป็นการดำเนินงานที่มีความเกี่ยวข้องในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ระดับชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนถึงระดับประเทศ ตลอดจนระดับต่างประเทศ ในการจัดเก็บรวบรวมและใช้ประโยชน์เป็นสารสนเทศระดับต่าง ๆ เพื่อการใช้งานจึงสามารถจำแนกสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการเกษตรตามระดับของการรวบรวมข้อมูล ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) สารสนเทศระดับท้องถิ่น เป็นสารสนเทศที่จัดเก็บและรวบรวม ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด รวมถึงในระดับภาค

(2) สารสนเทศระดับประเทศ เป็นสารสนเทศที่แสดงภาพรวมโดยนำเสนอเป็นผลรวมของประเทศ สารสนเทศระดับประเทศเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและกำหนดนโยบาย ทำให้เห็นภาพรวมสารสนเทศในระดับกว้างครอบคลุมทั้งประเทศได้ หน่วยงานในระดับกรม กระทรวงจึงต้องมีการรวบรวมและจัดทำสารสนเทศระดับประเทศไว้เพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบายดังกล่าว

(3) สารสนเทศจากต่างประเทศ เป็นสารสนเทศที่มีความจำเป็นในยุคปัจจุบันที่มีการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก และต้องมีการนำเข้าสินค้าเกษตร สารสนเทศการเกษตรต่างประเทศทำให้ทราบถึง สถานการณ์การเกษตรของประเทศคู่แข่งทางการค้า หรือข้อมูลความต้องการสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยผลิต ได้เพื่อการหาช่องทางในการจัดจำหน่ายเป็นการขยายตลาด และช่วยเพิ่มมูลค่าของรายได้ภาคเกษตรของประเทศ

กล่าวโดยสรุป การใช้สื่อในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ตัวกลางที่นำสารสนเทศไปสู่เกษตรกรหรือบุคคลเป้าหมาย สื่อที่นิยมใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรในปัจจุบัน ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อกิจกรรม สื่อเทคโนโลยี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ยังมีสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งนับเป็นสื่อออนไลน์ที่มีความนิยมแพร่หลายมากขึ้น และสารสนเทศในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สามารถจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ คือ สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร และจำแนกตามระดับของการรวบรวมข้อมูล คือ สารสนเทศระดับท้องถิ่น สารสนเทศระดับประเทศ สารสนเทศจากต่างประเทศ ซึ่งช่องทางการสื่อสาร แบ่งเป็น สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน สื่อออนไลน์

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร

เบอร์โล (David K. Berlo, 1960) เป็นผู้คิดกระบวนการสื่อสารที่เรียกว่า SMCR Model ประกอบด้วย

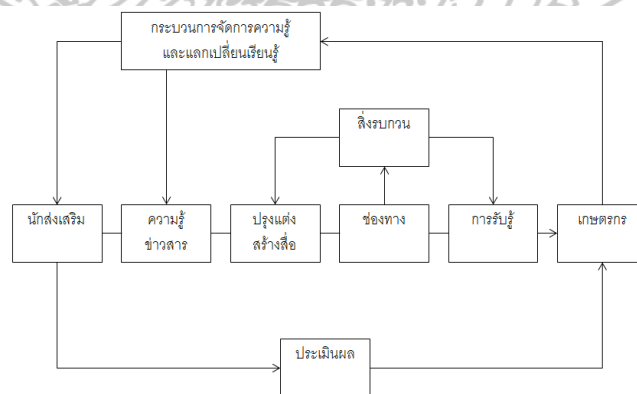
1) **ผู้ส่งสาร (Source)** ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสารเพื่อผลในการสื่อสาร มีระดับความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรจะสามารถในการปรับระดับของข้อมูลให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสาร ตลอดจนมีพื้นฐานทางสังคม และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับสารด้วย

2) **ข่าวสาร (Message)** เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องทางด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข้อมูลข่าวสาร

3) **ช่องทางในการส่ง (Channel)** หมายถึง วิธีการที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับข้อมูลข่าวสารผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น การฟัง การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4) **ผู้รับ (Receiver)** ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการถอดรหัสข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่งสาร จึงจะทำให้การสื่อความหมายหรือการสื่อสารนั้นได้ผล

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560) กล่าวว่า องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

ภาพที่ 2.2 การสื่อสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

ในรูปแบบจำลองการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร เริ่มจากการที่นักส่งเสริมได้ศึกษาพิจารณาวิเคราะห์ถึงความรู้ข้อมูลข่าวสารหรือนวัตกรรมที่จำเป็นต่อเกษตรกร ซึ่งหากเกษตรกรเป้าหมายได้รับรู้ เข้าใจฝึกฝนแล้วจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ดีขึ้น จากนั้นจึงได้วิเคราะห์เข้ารหัสปรุงแต่งเพื่อสร้างสรรค์ สื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดผ่านสื่อที่จะทำให้เกิดการรับรู้ได้อย่างง่ายแก่ผู้รับสารคือเกษตรกรเป้าหมายโดยนักส่งเสริมจะสามารถรับทราบผลการสื่อสารได้จากการประเมินผล และหากเกษตรกรได้รับทราบเข้าใจในข้อมูลข่าวสารที่นักส่งเสริมได้ถ่ายทอดให้นั้นเกษตรกรจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นข้อคิดเห็นหรือความรู้ ซึ่งนักส่งเสริมสามารถใช้กระบวนการจัดการความรู้มาใช้เพื่อประโยชน์แก่นักส่งเสริม และใช้ในการปรับปรุงความรู้ข่าวสารได้ต่อไป

กล่าวโดยสรุป แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร มีกระบวนการสื่อสารประกอบด้วย ผู้ส่งสาร ข่าวสาร ช่องทางในการส่ง ผู้รับสาร

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการนำสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้โดยหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย

สุกิจ กันจินะ (2564) ได้ทำการศึกษาการยอมรับและการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก และยูทูป โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด ภายใต้กรมส่งเสริมการเกษตร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการค้นหาเว็บไซต์ของสำนักงานเกษตรอำเภอ 882 อำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัด 77 จังหวัด รวมถึงเฟสบุ๊ก และยูทูปที่มีการใช้งาน นำมารวบรวมและวิเคราะห์ พบว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ 566 แห่ง (64.17%) และ สำนักงานเกษตรจังหวัด 65 แห่ง (84.42%) มีการใช้บัญชีเฟสบุ๊ก แต่มีเพียงสำนักงานเกษตรอำเภอ 10 แห่ง (1.13%) และสำนักงานเกษตรจังหวัด 9 แห่ง (11.68%) ที่มีใช้งานต่อเนื่อง ในส่วนของยูทูป มีเพียงสำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักงานเกษตรจังหวัดบางแห่งเท่านั้นที่มีการใช้งาน การวิเคราะห์เนื้อหาบน เฟสบุ๊กที่โพสต์โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ 10 แห่ง และสำนักงานเกษตรจังหวัด 9 แห่ง ที่มีการใช้งานต่อเนื่องพบว่าข้อมูลที่น่าสนใจส่วนใหญ่เป็นข้อความและรูปภาพเป็นหลัก นอกจากนี้ยังพบว่า เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของสำนักงาน เนื้อหาประเภทนี้อาจเป็นสาเหตุของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ติดตามในส่วนของ การแสดงความคิดเห็น และการแชร์ข้อมูล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการใช้งานของสำนักงานเกษตรอำเภอและจังหวัด สนับสนุนนโยบายให้มีการใช้โซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะยูทูป และควรมีการสร้างเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ให้สามารถใช้โซเชียลมีเดียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังต้องมีแนวทางที่ชัดเจน เช่น การพัฒนาบุคลากร ขั้นตอนการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้สำนักงานเกษตรอำเภอและจังหวัด สามารถใช้สื่อเพสบุ๊คและยูทูป และแอปพลิเคชันอื่น ๆ ในรูปแบบที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์มากขึ้น

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ฉัตรชัย ภูน้ำค้าง (2548) ได้ทำการศึกษา สภาพพื้นฐานบางประการทางสังคมและเศรษฐกิจของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สภาพการใช้และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเปรียบเทียบความต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่มีสภาพพื้นฐานบางประการทางสังคม และสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 164 ราย ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

ผลการศึกษาพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 73.2 เป็นเพศชาย โดยมีอายุเฉลี่ย 42.3 ปี ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานโดยเฉลี่ย 18.2 ปี ร้อยละ 87.8 มีตำแหน่งระดับ 5 - 6 มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์เฉลี่ย 4.2 ปี ร้อยละ 96.3 ได้รับความรู้ด้านคอมพิวเตอร์จากการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา และร้อยละ 84.1 สามารถใช้กลุ่มโปรแกรมประยุกต์ของกรมส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ ร้อยละ 37.2 มีการจัดทำเว็บไซต์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 76.2 ใช้คอมพิวเตอร์จัดเก็บข้อมูลของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ร้อยละ 59.1 จัดทำทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี และร้อยละ 95.7 นำแผ่นพับ แผ่นปลิว โปสเตอร์มาบริการเผยแพร่แก่เกษตรกรและผู้สนใจ ทั้งนี้ยังมีการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสำนักงาน และการนำไปใช้ตามลักษณะของงาน สภาพปัญหา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีปัญหามากในด้านงบประมาณพัฒนาบุคลากร การบริการข้อมูลสารสนเทศ อุปกรณ์ไม่เพียงพอการใช้งาน และการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ความต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการมากในเรื่องต่อไปนี้ 1) หมวดการพัฒนาระบบในสำนักงาน มีดังนี้ ด้านงบประมาณ ด้านอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ด้านบริการข้อมูลสารสนเทศ ด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านการจัดการ 2) หมวดหลักสูตรการฝึกอบรม คือ การสร้างแบบฟอร์ม และการกรอกข้อมูลผ่านระบบเครือข่าย การใช้โปรแกรม SPSS for Windows, Frontpage, Macromedia Flash การบำรุงรักษาและดูแลอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ และ

3) หมวดลักษณะการใช้ในการ ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร คือ การเก็บรวบรวม ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล การสร้างฐานข้อมูล การผลิตสื่อต่างๆ การนำเสนอ และการบริการเผยแพร่ข้อมูล สารสนเทศ ผลจากการเปรียบเทียบระดับความต้องการ พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่มีอายุ ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ การฝึกอบรมจากหน่วยงานต้นสังกัด และจำนวนเวลาในการใช้ งานระบบอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน มีความต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในงานส่งเสริม การเกษตรแตกต่างกัน

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบ งานเคหกิจเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียง

สุนทรีย์ สังกะเทศ (2562) ได้ทำการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรในประเด็น ความรู้และแหล่งความรู้ด้านเคหกิจเกษตรความคิดเห็นต่อ บทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้และบทบาทหน้าที่ที่ได้ดำเนินการจริง เงื่อนไขการปฏิบัติงานและปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับบทบาทด้านเคหกิจเกษตร และปัญหาและแนวทางการพัฒนา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง จำนวน 86 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรทาโร ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 5% ได้ 58 คน ทำการสุ่ม ตัวอย่างแบบง่าย ส่วนเจ้าหน้าที่ระดับเขต ศูนย์ปฏิบัติการ และจังหวัด ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด 13 คน รวม 71 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 34.45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ระยะเวลาที่รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร เฉลี่ย 2.89 ปี และตำบลที่รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรเฉลี่ย 4.81 ตำบล (1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรมีระดับความรู้ด้านเคหกิจเกษตรอยู่ในระดับมาก และการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง (2) ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้อยู่ในระดับมาก และ บทบาทหน้าที่ที่ได้ดำเนินการจริงอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะประเด็นการประสานงานผู้มีความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ทางกรเกษตร (3) ความคิดเห็นต่อเงื่อนไขการปฏิบัติงานด้านเคหกิจ เกษตรของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า เงินเดือนที่ได้รับ ระดับปัญหาในการดำเนินงานด้านเคหกิจเกษตร และ การได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับงานด้านเคหกิจเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกับบทบาทหน้าที่ที่ได้ดำเนินการจริงของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร (4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นต่อปัญหาในการ ดำเนินงานด้านเคหกิจเกษตรอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาเรื่องการขาดเจ้าหน้าที่ที่จบทางด้านคหกร

รมศาสตร์โดยตรง แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ คือ ควรส่งเสริม พัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคนิค เกษตรแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานเทคนิคเกษตรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง บรรจุหลักสูตรการ ดำเนินงานส่งเสริมเทคนิคเกษตรให้ข้าราชการบรรจุใหม่ จัดทำสื่อการดำเนินงานที่เข้าใจง่าย และ กำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานด้านเทคนิคเกษตรทุกระดับให้ ชัดเจน

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตรที่ 3

นฤมล สิงห์เถื่อน (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนักวิชาการส่งเสริม การเกษตรระดับอำเภอในการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน ประเด็น ความรู้และแหล่งความรู้ บทบาทของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความคิดเห็นและความต้องการของนักวิชาการส่งเสริม การเกษตร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน และ ปัญหาและ ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักวิชาการส่งเสริม การเกษตรระดับอำเภอ จำนวน 275 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ความคลาด เคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง 163 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 36.83 ปี ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 11.06 ปี ได้รับเงินเดือนเฉลี่ย 22,414.93 บาท มีตำบลที่รับผิดชอบเฉลี่ย 1.83 ตำบล และกลุ่มยุวเกษตรกรที่ รับผิดชอบเฉลี่ย 248 กลุ่ม (1) ความรู้และการได้รับความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในการ ส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความ คิดเห็นต่อบทบาทการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และมีระดับการปฏิบัติอยู่ ในระดับปานกลาง (3) ความคิดเห็นในการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความรู้และทักษะการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน ส่วนความต้องการในการส่งเสริมกลุ่ม ยุวเกษตรกรในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความต้องการงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน คือ จำนวนตำบลที่รับผิดชอบมี ความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม แต่แหล่งความรู้ในการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนมี ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับบทบาทการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน และ (5) ปัญหาที่พบ มากที่สุด คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีงานภารกิจเร่งด่วนที่เข้าแทรกแซงงานประจำ ส่วน

ข้อเสนอแนะที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้านเกษตรที่ทันสมัยให้กับบุคลากรในโรงเรียน

6.5 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อารยา สุขเกษม (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในประเด็น ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและข้อมูลด้านเศรษฐกิจของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาและข้อเสนอแนะการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 427 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์โยยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 210 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย การจัดอันดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ มีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 6 ปี รายได้ต่อเดือน 23,669.77 บาท 2) มีความถี่การเปิดรับข่าวสารและการติดต่อสื่อสารข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรในระดับมาก (5-6 ครั้งต่อสัปดาห์) มีการเปิดรับที่บ้านหรือที่พักอาศัยโดยใช้สมาร์ตโฟนในช่วงเวลาระหว่าง 16.01 -20.00 น. โดยมีเหตุผลเพื่อติดตามข่าวสารการเคลื่อนไหวของเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร 3) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเห็นด้วยมากที่สุด ในประเด็นความสะดวกของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์และประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ 4) จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและข้อมูลด้านเศรษฐกิจไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์และความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 5) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีปัญหาสื่อสังคมออนไลน์มีความเสี่ยงของความไม่แท้จริง การหลอกลวง และความไม่โปร่งใสในการใช้งานในเฟซบุ๊ก และมีข้อเสนอแนะประเด็นเนื้อหาข่าวสารที่นำไปเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ควรมีการตรวจสอบก่อนส่งข่าวสาร และมีหลักฐานอ้างอิงตรวจสอบได้

6.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริม

การเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

วรรณรีย์ คนขยัน และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ประเด็นปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตร และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.1 อายุ 30-39 ปี ร้อยละ 48.9 ประสบการณ์ในการส่งเสริมการเกษตร 6-10 ปี ร้อยละ 34.8 และมีภารกิจหรือหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตร ที่รับผิดชอบด้านงานกลุ่มส่งเสริมเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 38.3 2) ความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตร พบว่ามีความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตร พัฒนาทักษะการสื่อสารในรูปแบบ การเขียน เช่น ข่าว บทความ และสารคดี มากที่สุด ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีความต้องการในการพัฒนาทักษะการเผยแพร่สารสนเทศ ผ่านเว็บบล็อก/เว็บไซต์ การเผยแพร่คลิปวิดีโอผ่านยูทูป ด้านการผลิตสื่อเพื่อการส่งเสริม มีความต้องการในการพัฒนาทักษะการสร้าง ความเข้าใจในประเด็นของเรื่องราวที่น่าสนใจ ด้านการถ่ายทอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการในการพัฒนาทักษะการนำเสนอเนื้อหาโดยการใช้ภาษาพูดที่เข้าใจง่าย และ 3) เพศ อายุ ประสบการณ์ในการส่งเสริมการเกษตร และภารกิจหรือหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตรในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุป

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุป เป็นตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 สรุปตัวแปรจากการทบทวนวรรณกรรม

ขั้นตอน/วัตถุประสงค์การวิจัย	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร	- หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร - ลักษณะงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร - หน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง	- เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติราชการ ระดับตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด - งานที่รับผิดชอบ วิธีการส่งเสริมการเกษตร
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 2. เพื่อศึกษาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	- สื่อในการส่งเสริมและการเกษตร - สารสนเทศด้านการเกษตร - ช่องทางการเผยแพร่	- ประเภทของสื่อที่ใช้ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ สื่อเทคโนโลยี - ช่องทางการใช้สื่อ ได้แก่ สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ - สารหรือสารสนเทศ ได้แก่ สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 3. เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	- วิธีการส่งเสริมการเกษตร - สื่อในการส่งเสริมและการเกษตร - สารสนเทศด้านการเกษตร - ช่องทางการเผยแพร่	- ความรู้ วิธีการได้รับความรู้ ประเภทของสื่อ สารสนเทศด้านการเกษตร ช่องทางการได้รับสื่อ
วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 4. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	- แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร - ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 5. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	- หลักการส่งเสริมการเกษตร - ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติงาน การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนรวมทั้งหมด 495 ราย (ที่มา: ข้อมูลจากกลุ่มพัฒนาบุคลากรสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง ปี 2565)

4.2 กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) จากประชากร จำนวน 495 ราย โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง, 2564)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{[N]}{1+([N] ([e])^2)} \\ &= 221.23 \\ \text{กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n)} &= 221 \text{ คน} \end{aligned}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 44.65 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง แบบง่าย (simple sampling) ให้ได้ตัวอย่างตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ผู้วิจัยได้กำหนด (1) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและ (2) วิธีการสร้างเครื่องมือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติราชการ ระดับตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด ตอนที่ 2 ประกอบด้วย งานที่รับผิดชอบ วิธีการส่งเสริมการเกษตร การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน **โดยคำถามมีลักษณะ** เป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) ประกอบด้วย 3 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ประเภทของสื่อที่ใช้ หมวดที่ 2 ช่องทางการใช้สื่อ หมวดที่ 3 สารหรือสารสนเทศ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติน้อยมาก/ไม่มีการปฏิบัติเลย = 1 ปฏิบัติน้อยกว่าไม่ปฏิบัติ/น้อยกว่า = 2 ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติเท่า ๆ กัน = 3 ปฏิบัติตามเป็นส่วนใหญ่ = 4 และปฏิบัติตามทุกอย่าง/ทุกครั้ง = 5

ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย 1) การได้รับความรู้และความต้องการความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 2) ความต้องการสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และ 3) ความต้องการวิธีการพัฒนา **โดยคำถามมีลักษณะ** เป็นคำถามเกี่ยวกับการได้รับและความต้องการ ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) ตามประเด็น จำนวน 5 ประเด็น ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ ได้รับ/ต้องการน้อยที่สุด = 1 ได้รับ/ต้องการน้อย = 2 ได้รับ/ต้องการปานกลาง = 3 ได้รับ/ต้องการมาก = 4 และได้รับ/ต้องการมากที่สุด = 5

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร โดยคำถามมีลักษณะ เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้เต็มข้อความในช่องว่าง

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อความ ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2.3 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามฉบับร่าง

2.2.4 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบด้านความตรงในเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่ ความครอบคลุมด้านเนื้อหาและความถูกต้องตามสำนวนภาษา จากนั้นนำมาแก้ไขและปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะ จากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้าน จำนวน 3 คน เพื่อประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ +1 = สอดคล้องหรือแน่ใจว่าข้อความวัดตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้จริง 0 = ไม่แน่ใจข้อความวัดตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้ และ -1 = ไม่สอดคล้องหรือแน่ใจว่าข้อความไม่ได้วัดตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้ ได้ผลสรุปตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความตรงในเนื้อหา (Content Validity)

ข้อคำถาม	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ผลการประเมิน ความตรง
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร	1	ใช้ได้
ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	0.67	ใช้ได้
ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	1	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	1	ใช้ได้

จากตารางที่ 3.1 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.91 มากกว่า 0.5 ซึ่งค่าที่ได้มีความตรงเชื่อถือได้ในการทำการทดสอบค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) ต่อไป

2.2.5 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบ แก้ไขและปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดสอบ (try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ผลตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability Consistency)

n = 30

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)	ผลการประเมิน ความเที่ยง
ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริม และพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร	0.843	ใช้ได้
ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการ พัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและ พัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริม การเกษตร	0.914	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้ สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	0.838	ใช้ได้
รวม 3 ตอน		

จากตารางที่ 3.2 ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.843 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.914 ตอนที่ 4 เท่ากับ 0.838 ซึ่งพบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ดังนั้นแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978, อ้างถึงใน มานิต ลาเกลี้ยง, 2558, น.35) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่า ค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 221 คน ระหว่างเดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม โดยการใช้แบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

6.1 สร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามแบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบ Google form เพื่อส่งแบบสอบถามทางช่องทางออนไลน์ แก่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผ่านช่องทางติดต่อออนไลน์ต่างๆ ในระหว่างออกพื้นที่ หรือในการประชุม สัมมนาของหน่วยงาน โดยให้ตอบแบบสอบถามตามคำชี้แจงที่อธิบายไว้

3.2 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกข้อ

3.3 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 221 ชุด นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่รวบรวมได้มาดำเนินการดังนี้

4.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) เมื่อได้รับแบบสัมภาษณ์คืนมาแล้ว ได้มีการตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

4.2 การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า สำหรับคำถามปลายปิด (Closed-end Question) โดยแบ่งส่วนการวิเคราะห์ออกเป็นส่วนๆ และสำหรับคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

4.3 การประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์จำนวน 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละประเด็น

ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เป็นคำถามปลายปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับระดับการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร โดยมีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นคำถามปลายปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการให้คะแนนและแปลความหมายประเด็นที่มีการให้ค่าคะแนนตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) โดยแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง ได้รับ/มีความต้องการระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง ได้รับ/มีความต้องการระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง ได้รับ/มีความต้องการระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง ได้รับ/มีความต้องการระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับ/มีความต้องการระดับมากที่สุด
ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง

4.1 ระดับความสำคัญของปัญหา เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิง
พรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการให้คะแนนและแปล
ความหมาย มีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมา
จัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	หมายถึง มีปัญหาระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด

**4.2 ข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการ
ส่งเสริมการเกษตร** สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง เป็นคำถามปลายเปิด (Open-
ended Question) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ความ
คิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน จัดกลุ่มแล้วนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ตอนที่ 5 วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางพัฒนาสื่อเพื่องานส่งเสริมการเกษตรของ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง

สังเคราะห์ผลการวิจัยโดยกำหนดเป็นแนวทางพัฒนาสื่อเพื่องานส่งเสริมการเกษตรของ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีที่
เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1- 4 เชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี การทดสอบค่า
ที (Paired t-test) การเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม
ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง

ตารางที่ 3.3 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง

วัตถุประสงค์	ประเด็นทบทวนวรรณกรรม	ตัวแปรหลัก/ตัวแปรย่อย	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติ
1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	1. การส่งเสริมการเกษตร 2. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. วิธีการส่งเสริมการเกษตร 2. บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร 3. ภารกิจหลักของนักส่งเสริมการเกษตร	1. ประชากร คือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร 2. กลุ่มตัวอย่าง คือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 495 ราย	แบบสอบถามแบบปลายเปิดและแบบปลายปิด	สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เพื่อศึกษาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	1. สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม 2. สารสนเทศในงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม 3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม 2. ช่องทางการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ 3. สารสนเทศ	ส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 495 ราย	แบบสอบถาม - เป็นคำถามตามมาตรวัดของลิเคิร์ท 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 10 ข้อ โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน ที่ระดับความ	สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา
3. เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการพัฒนากิจกรรมการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	2. สื่อที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม 3. สารสนเทศในงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม 4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. ความรู้ 2. วิธีการได้รับความรู้ 3. สื่อ 4. ช่องทางการใช้สื่อ 5. สารสนเทศ	คลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 221 ราย	แบบสอบถาม - เป็นคำถามตามมาตรวัดของลิเคิร์ท 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 12 ข้อ	สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ประเด็นทบทวน วรรณกรรม	ตัวแปรหลัก/ตัว แปรย่อย	ประชากรและกลุ่ม ตัวอย่าง	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล/ สถิติ
4. เพื่อศึกษา ปัญหา และ ข้อเสนอแนะ การใช้สื่อใน การส่งเสริม และ พัฒนาการ เกษตรของ นักวิชาการ ส่งเสริม การเกษตร	1. แนวคิดและ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2. ผลงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง			แบบสอบถาม - ปัญหาเป็น คำถามตาม มาตรวัดของลิ เคิร์ท 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมาก ที่สุด จำนวน 7 ข้อ - ข้อเสนอแนะ เป็นคำถาม ปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ	สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. เพื่อ วิเคราะห์และ สังเคราะห์ แนวทาง พัฒนาการใช้ สื่อในการ ส่งเสริมและ พัฒนาการ เกษตรของ นักวิชาการ ส่งเสริม การเกษตร				ใช้การ สังเคราะห์จาก ผลการวิจัยตาม วัตถุประสงค์ข้อ ที่ 1-4 เชื่อมโยง กับแนวคิด ทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมและ พัฒนาการ เกษตร	สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที่ (Paired t-test) การวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณ และการวิเคราะห์ เนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติราชการ ระดับตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด 2. การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย งานที่รับผิดชอบ วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยคำถามมีลักษณะคำถาม ปลายเปิด และปลายปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 7 ข้อ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติราชการ ระดับตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด โดยคำถามมีลักษณะคำถาม ปลายเปิดและปลายปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 5 ข้อ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

n = 221

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	159	71.9
ชาย	62	28.1
2. อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	24	10.9
31 – 40 ปี	119	53.8
41 – 50 ปี	63	28.5
มากกว่า 51 ปี	15	6.8
ค่าต่ำสุด = 26 ค่าสูงสุด = 58 ค่าเฉลี่ย = 38.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.807		
3. ระยะเวลาปฏิบัติราชการ		
น้อยกว่า 1 ปี	1	0.5
1-5 ปี	85	38.5
6 – 10 ปี	68	30.8
11 – 15 ปี	49	22.1
16 – 20 ปี	11	5.0
มากกว่า 20 ปี	7	3.1
ค่าต่ำสุด = 0.3 ค่าสูงสุด = 36 ค่าเฉลี่ย = 8.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.778		
4. ระดับตำแหน่ง		
ระดับปฏิบัติการ	107	48.4
ระดับชำนาญการ	100	45.3
ระดับชำนาญการพิเศษ	14	6.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 221

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
5. หน่วยงานที่สังกัด		
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร	3	1.4
สำนักงานเกษตรจังหวัด	99	44.8
สำนักงานเกษตรอำเภอ	106	48.0
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร	5	2.3
ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้าน	8	3.5
อากรักขาพืช		

จากตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

1.1.1. เพศ จากการวิเคราะห์พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.9 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 28.1

1.1.2. อายุ จากการวิเคราะห์พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอายุเฉลี่ย 38.82 ปี ($SD = 6.807$)

1.1.3. ระยะเวลาปฏิบัติราชการ จากการวิเคราะห์พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระยะเวลาปฏิบัติราชการ น้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 5 ระยะเวลาปฏิบัติราชการ 1 – 5 ปี ร้อยละ 38.5 ระยะเวลาปฏิบัติราชการ 6 – 10 ปี ร้อยละ 30.8 ระยะเวลาปฏิบัติราชการ 11 – 15 ปี ร้อยละ 22.2 ระยะเวลาปฏิบัติราชการ 16 – 20 ปี ร้อยละ 22.2 ระยะเวลาปฏิบัติราชการ มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 3.2

1.1.4. ระดับตำแหน่ง จากการวิเคราะห์พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำรงตำแหน่งระดับระดับปฏิบัติการ ร้อยละ 48.4 ระดับชำนาญการ ร้อยละ 45.2 ระดับชำนาญการพิเศษ ร้อยละ 6.3

1.1.5. หน่วยงานที่สังกัด จากการวิเคราะห์พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร ร้อยละ 1.4 สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 44.8 สังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอ ร้อยละ 48.0 สังกัดศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ร้อยละ 2.3 สังกัดศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ร้อยละ 3.6

1.2 การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย งานที่รับผิดชอบ วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยคำถามมีลักษณะคำถามปลายเปิดและปลายปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง และสามารถเลือกคำตอบได้หลายข้อ มีจำนวน 2 ข้อ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การปฏิบัติงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. งานที่รับผิดชอบ		
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร	81	29.8
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการผลิต	70	25.7
กลุ่มงานยุทธศาสตร์และสารสนเทศ	66	24.3
กลุ่มงานอารักขาพืช	55	20.0
2. วิธีการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่		
การเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่นา	212	12.6
การติดต่อทางโทรศัพท์	208	12.3
การติดต่อที่สำนักงาน	187	11.1
การสาธิต	166	9.9
การประชุม	153	9.1
การจัดงานวันเกษตรกร	152	9.0
การรณรงค์	124	7.4
การจัดฝึกอบรมพิเศษ	118	7.0
สิ่งพิมพ์	116	6.9
การทดสอบในท้องถิ่น	67	4.0
การประกวด	34	2.0
วิทยุกระจายเสียง	30	1.8
การจัดทัศนศึกษา	24	1.4

จากตารางที่ 4.2 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

1.2.1 งานที่รับผิดชอบ จากการวิเคราะห์พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รับผิดชอบงานกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ร้อยละ 28.8 รับผิดชอบงานกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาผลิต ร้อยละ 25.7 รับผิดชอบงานกลุ่มงานยุทธศาสตร์และสารสนเทศ ร้อยละ 24.3 รับผิดชอบกลุ่มงานอารักขาพืช ร้อยละ 20.0

1.1.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ จากการวิเคราะห์พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีการเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่นามากที่สุด ร้อยละ 12.6 รองลงมาคือการติดต่อทางโทรศัพท์ ร้อยละ 12.3 การติดต่อที่สำนักงาน ร้อยละ 11.1

ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมวดที่ 2 ช่องทางการใช้สื่อ หมวดที่ 3 สารหรือสารสนเทศ โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 10 ข้อ เพื่อให้เลือกตอบ โดยมีผลการศึกษาดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและระดับการนำสื่อไปใช้ในส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

n = 221			
รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
หมวดที่ 1 สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร			
1. สื่อบุคคล			
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4.95	0.218	มากที่สุด
- อาสาสมัครเกษตร	4.61	0.716	มากที่สุด
- ผู้นำชุมชน	4.18	0.832	มาก
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น	4.11	0.923	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
2. สื่อสิ่งพิมพ์			
- Infographic	4.17	0.0686	มาก
- แผ่นพับ	3.89	0.885	มาก
- โปสเตอร์	3.44	0.959	มาก
- หนังสือพิมพ์	2.23	0.833	น้อย
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์			
- ภาพนิ่ง	3.90	1.129	มาก
- วิดีทัศน์	3.71	0.814	มาก
- โทรทัศน์	2.33	0.867	น้อย
- วิทยูกระจายเสียง	2.11	0.885	น้อย
หมวดที่ 2 ช่องทางการใช้สื่อ			
1. สื่อกิจกรรม			
- การอบรม	4.56	0.613	มากที่สุด
- การประชุม	4.46	0.614	มากที่สุด
- การสาธิต	4.38	0.681	มากที่สุด
- การจัดงานกิจกรรมต่างๆ	4.19	0.854	มาก
- การศึกษาดูงาน	3.37	0.808	ปานกลาง
2. สื่อมวลชน			
- โทรทัศน์	2.62	0.890	ปานกลาง
- วิทยู	2.30	0.880	น้อย
- หนังสือพิมพ์	2.12	0.830	น้อย
3. สื่อออนไลน์			
- เฟซบุ๊กหรือเพจ	4.63	0.536	มากที่สุด
- แอปพลิเคชันไลน์ (Line)	4.17	0.741	มาก
- เว็บไซต์	4.08	0.827	มาก
- ยูทูบ	3.47	0.850	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
หมวดที่ 3 สารสนเทศด้านการเกษตร			
1. สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร			
- ด้านการผลิตพืช	4.49	0.651	มากที่สุด
- ด้านการอารักขาพืช	4.40	0.766	มากที่สุด
- ด้านปัจจัยการผลิตในการเกษตร	4.12	0.836	มาก
- ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต	3.77	0.833	มาก
- ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศ ของทางราชการ	3.54	0.907	มาก
- ด้านการแปรรูปผลผลิต	3.41	0.841	มาก
- ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ	3.51	0.932	มาก
2. สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร			
- องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร	4.46	0.636	มากที่สุด
- คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร	4.38	0.681	มากที่สุด
- งานวิจัยทางการเกษตร	3.09	0.821	ปานกลาง
3. สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร			
- แหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร	3.66	1.022	มาก
- ปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร	2.99	0.944	ปานกลาง
- สถานการณ์ปริมาณสินค้าเกษตร	2.88	0.927	ปานกลาง
- ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร	2.42	0.825	น้อย

ตารางที่ 4.4 สรุปลักษณะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริม
 การเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

n = 221

รายการ	ระดับการนำไปใช้		แปลผล
	ค่าเฉลี่ย	SD.	
หมวดที่ 1 สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม			
- สื่อบุคคล	4.46	0.526	มากที่สุด
- สื่อสิ่งพิมพ์	3.43	0.600	มาก
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.01	0.543	ปานกลาง
หมวดที่ 2 ช่องทางการใช้สื่อ			
- สื่อกิจกรรม	4.19	0.433	มาก
- สื่อออนไลน์	4.08	0.463	มาก
- สื่อมวลชน	2.34	0.679	น้อย
หมวดที่ 3 สารสนเทศด้านการเกษตร			
- สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร	3.97	0.515	มาก
- สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร	3.89	0.469	มาก
- สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร	2.98	0.710	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 แสดงสรุปลักษณะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของ
 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

2.1 สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม มีการใช้สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม
 การเกษตร มากที่สุด ($\bar{x} = 4.95$, $SD = 0.218$) รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อรูปแบบ Infographic
 ($\bar{x} = 4.17$, $SD = 0.0686$) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบภาพนิ่ง ($\bar{x} = 3.90$, $SD = 1.129$) ตามลำดับ

2.2 ช่องทางการใช้สื่อ ที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ สื่อกิจกรรม ผ่านการอบรม ($\bar{x} = 4.56$, $SD = 0.613$) รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กหรือเพจ ($\bar{x} = 4.63$, $SD = 0.536$) และสื่อมวลชน ผ่าน
 โทรทัศน์ น้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.62$, $SD = 0.890$) ตามลำดับ

2.3 สารสนเทศด้านการเกษตร มีการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้า
 เกษตร เกี่ยวกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร มากที่สุด ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.469$) รองลงมาคือ
 สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับด้านการผลิตพืช ($\bar{x} = 4.49$, $SD = 0.651$) และสารสนเทศ
 เพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับแหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร ($\bar{x} = 3.66$,
 $SD = 1.022$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาค ตะวันออก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการ
ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาค
ตะวันออกโดยเป็นคำถามให้เลือกตอบโดยตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) จำนวน 2
ส่วน ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับการได้รับและความต้องการการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านวิธีการได้รับความรู้
จำนวน 5 ข้อ 3) สื่อในการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 4 ข้อ 4) สารสนเทศด้านการเกษตร 3 ข้อ และ 5)
ช่องทางการใช้สื่อ 3 ข้อ โดยมีผลการศึกษา ดังตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 จำนวนและระดับการได้รับสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการ
ส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
1. ความรู้			
- การผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร	4.03	0.825	มาก
- การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร	3.51	0.824	มาก
- ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	2.73	0.797	ปานกลาง
- การเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	2.57	0.832	น้อย
2. วิธีการได้รับความรู้			
- ระบบออนไลน์	4.34	0.653	มากที่สุด
- ระบบ E - Learning	3.34	1.048	ปานกลาง
- การอบรมแบบพบปะ (Onsite)	3.02	0.868	ปานกลาง
3. สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร			
3.1 สื่อบุคคล			
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4.92	0.320	มากที่สุด
- ผู้นำชุมชน	4.31	0.882	มากที่สุด
- อาสาสมัครเกษตร	4.25	0.893	มากที่สุด
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น	4.17	0.926	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
3.2 สื่อสิ่งพิมพ์			
- Infographic	4.23	0.678	มากที่สุด
- แผ่นพับ	3.55	0.844	มาก
- โปสเตอร์	3.34	0.791	ปานกลาง
- หนังสือพิมพ์	2.29	0.894	น้อย
3.3 อิเล็กทรอนิกส์			
- ภาพนิ่ง	3.93	1.062	มาก
- วิดีทัศน์	3.14	0.928	ปานกลาง
- โทรทัศน์	2.94	0.781	ปานกลาง
- วิทยุกระจายเสียง	2.15	0.850	น้อย
4. สารสนเทศด้านการเกษตร			
4.1 สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร			
- ด้านการอารักขาพืช	4.61	0.550	มากที่สุด
- ด้านการผลิตพืช	4.42	0.667	มากที่สุด
- ด้านปัจจัยการผลิตในการเกษตร	3.77	0.829	มาก
- ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ	3.35	0.864	ปานกลาง
- ด้านการแปรรูปผลผลิต	3.28	0.816	ปานกลาง
- ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต	3.22	0.686	ปานกลาง
- ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศ ของทางราชการ	3.00	0.717	ปานกลาง
4.2 สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร			
- คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร	4.32	0.632	มากที่สุด
- องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร	4.26	0.634	มากที่สุด
- งานวิจัยทางการเกษตร	2.83	0.883	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
4.3 สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้า			
เกษตรกร			
- แหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตรกร	3.68	0.803	มาก
- สถานการณ์ปริมาณสินค้าเกษตรกร	3.18	0.781	ปานกลาง
- ปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตรกร	3.02	0.907	ปานกลาง
- ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรกร	2.60	0.812	น้อย
5. ช่องทางการได้รับสื่อ			
5.1. สื่อกิจกรรม			
- การจัดงานกิจกรรม	4.34	0.674	มากที่สุด
- การจัดประชุม	4.21	0.834	มากที่สุด
- การอบรม	4.18	0.739	มาก
- การสาธิต	3.94	0.714	มาก
- การศึกษาดูงาน	3.66	0.680	มาก
5.2 สื่อมวลชน			
- โทรทัศน์	3.27	0.847	มากที่สุด
- หนังสือพิมพ์	2.50	0.748	ปานกลาง
- วิทยู	2.23	0.766	น้อย
5.3 สื่อออนไลน์			
- เฟซบุ๊ก (Facebook)	4.86	0.415	มากที่สุด
- เว็บไซต์ (Website)	4.30	0.709	มากที่สุด
- ยูทูบ (Youtube)	3.91	0.601	มาก
- แอปพลิเคชันไลน์ (Line)	3.59	0.737	มาก

จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและระดับการได้รับสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรกรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

3.1.1. ความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อเพื่อใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร มากที่สุด ($\bar{x} = 4.03$, $SD = 0.825$) รองลงมาคือ การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร ($\bar{x} = 3.51$, $SD = 0.824$) ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร ($\bar{x} = 2.73$, $SD = 0.797$) และการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร น้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.57$, $SD = 0.832$) ตามลำดับ

3.1.2. วิธีการได้รับความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้รับความรู้โดยการอบรมผ่านระบบออนไลน์ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.34$, $SD = 0.653$) รองลงมาคือ การอบรมผ่านระบบ E – Learning ($\bar{x} = 3.34$, $SD = 1.048$) และการอบรมแบบพบปะ (Onsite) น้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.02$, $SD = 0.868$)ตามลำดับ

3.1.3. สื่อในส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ได้รับมากที่สุด คือ สื่อบุคคล ในรูปแบบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ($\bar{x} = 4.92$, $SD = 0.320$) รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปแบบ Infographic ($\bar{x} = 4.23$, $SD = 0.678$) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบภาพนิ่ง ($\bar{x} = 3.93$, $SD = 1.062$) ตามลำดับ

3.1.4. สารสนเทศด้านการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้รับสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับคำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร มากที่สุด ($\bar{x} = 4.32$, $SD = 0.632$) รองลงมาคือ สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับด้านการอารักขาพืช ($\bar{x} = 4.61$, $SD = 0.550$) และสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับแหล่งรับซื้อและตลาดสินค้าเกษตร ($\bar{x} = 3.68$, $SD = 0.803$) ตามลำดับ

3.1.4. ช่องทางการได้รับสื่อ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้รับมากที่สุด คือ สื่อกิจกรรมในรูปแบบการประชุม ($\bar{x} = 4.34$, $SD = 0.674$) รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ ในรูปแบบเฟซบุ๊ก ($\bar{x} = 3.70$, $SD = 0.310$) และสื่อมวลชน ในรูปแบบโทรทัศน์ ($\bar{x} = 3.27$, $SD = 0.847$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 จำนวนและระดับความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
1. ความรู้			
- การเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	4.86	0.460	มากที่สุด
- การผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร	4.84	0.496	มากที่สุด
- การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร	4.82	0.508	มากที่สุด
- ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	4.73	0.536	มากที่สุด
2. วิธีการได้รับความรู้			
- การอบรมแบบพบปะ (Onsite)	4.89	0.366	มากที่สุด
- ระบบออนไลน์	4.19	0.647	มาก
- ระบบ E - Learning	3.52	0.845	มาก
3. สื่อในส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร			
3.1 สื่อบุคคล			
- อาสาสมัครเกษตร	4.75	0.632	มากที่สุด
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4.58	0.530	มากที่สุด
- ผู้นำชุมชน	4.16	0.804	มาก
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น	3.79	0.887	มาก
3.2 สื่อสิ่งพิมพ์			
- Infographic	4.86	0.430	มากที่สุด
- โปสเตอร์	4.52	0.730	มากที่สุด
- แผ่นพับ	4.24	0.746	มากที่สุด
- หนังสือพิมพ์	3.53	0.711	มาก
3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์			
- วิดีทัศน์	4.68	0.654	มากที่สุด
- โทรทัศน์	4.20	0.790	มาก
- ภาพนิ่ง	4.06	0.885	มาก
- วิทยูกระจายเสียง	3.19	0.811	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
4. สารสนเทศด้านการเกษตร			
4.1 สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร			
- ด้านการผลิตพืช	4.84	0.468	มากที่สุด
- ด้านการอารักขาพืช	4.83	0.471	มากที่สุด
- ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศ ของทางราชการ	4.77	0.534	มากที่สุด
- ด้านปัจจัยการผลิตในการเกษตร	4.76	0.506	มากที่สุด
- ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ	4.76	0.541	มากที่สุด
- ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต	4.73	0.545	มากที่สุด
- ด้านการแปรรูปผลผลิต	4.55	0.635	มากที่สุด
4.2 สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร			
- องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร	4.92	0.347	มากที่สุด
- คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร	4.89	0.468	มากที่สุด
- งานวิจัยทางการเกษตร	4.83	0.451	มากที่สุด
4.3 สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้า เกษตร			
- ปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร	4.61	0.613	มากที่สุด
- แหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร	4.58	0.617	มากที่สุด
- สถานการณ์ปริมาณสินค้าเกษตร	4.52	0.600	มากที่สุด
- ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร	4.26	0.753	มากที่สุด
5. ช่องทางการได้รับสื่อ			
5.1. สื่อกิจกรรม			
- การศึกษาดูงาน	4.72	0.581	มากที่สุด
- การอบรม	4.42	0.639	มากที่สุด
- การจัดงานกิจกรรม	4.29	0.666	มากที่สุด
- การสาธิต	4.24	0.649	มากที่สุด
- การจัดประชุม	4.24	0.648	มากที่สุด

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
5.2 สื่อมวลชน			
- โทรทัศน์	4.22	0.798	มากที่สุด
- หนังสือพิมพ์	3.30	0.690	ปานกลาง
- วิทยุ	3.06	0.704	ปานกลาง
5.3 สื่อออนไลน์			
- เฟซบุ๊ก (Facebook)	4.88	0.410	มากที่สุด
- ยูทูบ (Youtube)	4.66	0.579	มากที่สุด
- เว็บไซต์ (Website)	4.56	0.589	มากที่สุด
- แอปพลิเคชันไลน์ (Line)	4.16	0.755	มาก

จากตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและระดับความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

3.2.1 ความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ต้องการความรู้เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร มากที่สุด ($\bar{x} = 4.86, SD = 0.460$) รองลงมาคือ การผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร ($\bar{x} = 4.84, SD = 0.496$) การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร ($\bar{x} = 4.82, SD = 0.508$) และระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร ($\bar{x} = 4.73, SD = 0.536$) ตามลำดับ

3.2.2 วิธีการได้รับความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ต้องการความรู้โดยการอบรมแบบพบปะ (*Onsite*) มากที่สุด ($\bar{x} = 4.89, SD = 0.366$) รองลงมาคือ การอบรมผ่านระบบออนไลน์ ($\bar{x} = 4.19, SD = 0.647$) และการอบรมผ่านระบบ *E - Learning* ($\bar{x} = 3.52, SD = 0.845$) ตามลำดับ

3.2.3 สื่อในส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ที่ต้องการมากที่สุด คือ สื่อบุคคลอาสาสมัครเกษตร ($\bar{x} = 4.75, SD = 0.632$) รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปแบบ *Infographic* ($\bar{x} = 34.86, SD = 0.430$) และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบ วิดีทัศน์ ($\bar{x} = 4.68, SD = 0.654$) ตามลำดับ

3.2.4 สารสนเทศด้านการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ต้องการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร มากที่สุด ($\bar{x} = 4.92, SD = 0.377$) รองลงมาคือ สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับด้านการผลิตพืช ($\bar{x} = 4.84, SD = 0.377$)

= 0.468) และสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร ($\bar{x} = 4.61$, $SD = 0.613$) ตามลำดับ

3.2.5 ช่องทางการได้รับสื่อ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ต้องการมากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ ในรูปแบบเฟซบุ๊ก ($\bar{x} = 4.88$, $SD = 0.410$) รองลงมา คือ สื่อกิจกรรมในรูปแบบการศึกษาดูงาน ($\bar{x} = 4.72$, $SD = 0.581$) และสื่อมวลชน ในรูปแบบโทรทัศน์ ($\bar{x} = 4.22$, $SD = 0.798$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 การทดสอบความแตกต่างของการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

n = 221

หัวข้อ	การได้รับ		แปลผล	ความต้องการ		แปลผล	t	p
	ค่าเฉลี่ย	SD		ค่าเฉลี่ย	SD			
1. ความรู้								
- การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร	3.51	0.824	มาก	4.82	0.508	มากที่สุด	-19.992	.000
- การอบรมการผลิตสื่อเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	4.03	0.825	มาก	4.84	0.496	มากที่สุด	-13.095	.000
- ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	2.73	0.797	ปานกลาง	4.73	0.536	มากที่สุด	-30.005	.000
- การเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	2.57	0.832	ปานกลาง	4.86	0.460	มากที่สุด	-33.772	.000
2. วิธีการได้รับความรู้								
- ระบบออนไลน์	4.34	0.653	มากที่สุด	4.19	0.647	มาก	2.431	.016
- การอบรมแบบพบปะ (Onsite)	3.02	0.868	ปานกลาง	4.89	0.366	มากที่สุด	-30.250	.000
- ระบบ E - Learning	3.34	1.048	ปานกลาง	3.52	0.845	มาก	-2.080	.039

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 221

หัวข้อ	การได้รับ		แปล ผล	ความต้องการ		แปล ผล	t	p
	ค่าเฉลี่ย	SD		ค่าเฉลี่ย	SD			
3. สื่อในการส่งเสริมและ พัฒนาการเกษตร								
- สื่อบุคคล	4.41	0.6.18	มาก ที่สุด	4.31	0.536	มาก ที่สุด	2.780	.006
- สื่อสิ่งพิมพ์	3.35	0.588	มาก	4.28	0.456	มาก ที่สุด	- 23.990	.000
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.04	0.465	ปาน กลาง	4.03	0.544	มาก	- 22.403	.000
4. สารสนเทศด้านการเกษตร								
- สารสนเทศเพื่อการผลิต การเกษตร	3.66	0.517	มาก	4.74	0.390	มาก ที่สุด	- 29.182	.000
- สารสนเทศเพื่อการพัฒนา คุณภาพสินค้าเกษตร	3.80	0.515	มาก	4.87	0.376	มาก ที่สุด	- 28.204	.000
- สารสนเทศเพื่อการจำหน่าย และการตลาดสินค้าเกษตร	3.11	0.586	ปาน กลาง	4.49	0.542	มาก ที่สุด	- 30.132	.000
5. ช่องทางการได้รับสื่อ								
- สื่อกิจกรรม	4.06	0.89	มาก	4.38	0.476	มาก ที่สุด	-9.769	.000
- สื่อมวลชน	2.66	0.674	ปาน กลาง	3.52	0.599	มาก	- 20.724	.000
- สื่อออนไลน์	4.16	0.339	มาก	4.56	0.395	มาก ที่สุด	- 14.139	.000

จากตารางที่ 4.7 พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับประเด็นความรู้เกี่ยวกับการอบรมการผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร การอบรมการใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร ในระดับมาก ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร และการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร ในระดับปานกลาง ประเด็นวิธีการได้รับความรู้ ได้รับความรู้จากการอบรมผ่านระบบออนไลน์ ในระดับมากที่สุด การอบรมผ่านระบบ E – Learning และการอบรมแบบพบปะ (Onsite) ในระดับปานกลาง ประเด็นประเภทของสื่อที่ได้รับสื่อบุคคล ในระดับมากที่สุด สื่อสิ่งพิมพ์ ในระดับมาก และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในระดับปาน

กลาง ประเด็นสารสนเทศด้านการเกษตรที่ได้รับ นักวิชาการเกษตรได้รับสารสนเทศเพื่อการผลิต การเกษตร สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร ในระดับมาก และสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร ในระดับปานกลาง ประเด็นช่องทางการได้รับสื่อ นักวิชาการเกษตรได้รับสื่อผ่านสื่อกิจกรรม สื่อออนไลน์ ในระดับมาก และสื่อมวลชน ในระดับปานกลาง และพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความต้องการการพัฒนาประเด็นความรู้ เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร การอบรมการผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร การอบรมการใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร และระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ประเด็นวิธีการได้รับความรู้ ต้องการการอบรมแบบพบปะ (Onsite) ในระดับมากที่สุด ประเด็นประเภทของสื่อที่ได้รับ ต้องการสื่อบุคคล ในระดับมากที่สุด ประเด็นสารสนเทศด้านการเกษตร ต้องการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร และสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ประเด็นช่องทางการได้รับสื่อ ต้องการได้รับผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อกิจกรรม ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการมากกว่าการได้รับในทุกประเด็น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$)

ตารางที่ 4.8 การทดสอบความแตกต่างของความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรและระดับตำแหน่งของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความต้องการ	ระดับปฏิบัติการ		ระดับชำนาญการ/ชำนาญการพิเศษ		แปลผล	t	p	
	(n = 107)		(n = 114)					
	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	ค่าเฉลี่ย				SD
n = 221								
1. ความรู้								
- การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร	4.74	0.634	มากที่สุด	4.89	0.336	มากที่สุด	-2.310 0.022	

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 221

ความต้องการ	ระดับปฏิบัติการ (n = 107)		แปล ผล	ระดับชำนาญการ/ ชำนาญการพิเศษ (n = 114)		แปล ผล	t	p
	ค่าเฉลี่ย	SD		ค่าเฉลี่ย	SD			
- การอบรมการผลิตสื่อเพื่อ งานส่งเสริมการเกษตร	4.79	0.610	มาก ที่สุด	4.88	0.355	มาก ที่สุด	- 1.242	0.216
- ระบบรวบรวมข้อมูล สารสนเทศเพื่องานส่งเสริม การเกษตร	4.69	0.589	มาก ที่สุด	4.77	0.480	มาก ที่สุด	- 1.114	0.267
- การเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่อ งานส่งเสริมการเกษตร	4.80	0.557	มาก ที่สุด	4.91	0.341	มาก ที่สุด	- 1.759	0.080
2. วิธีการได้รับความรู้								
- ระบบออนไลน์	4.09	0.680	มาก	4.28	0.602	มาก ที่สุด	- 2.169	0.031
- การอบรมแบบพบปะ (Onsite)	4.85	0.430	มาก ที่สุด	4.93	0.289	มาก ที่สุด	- 1.619	0.107
- ระบบ E - Learning	3.54	0.792	มาก	3.49	0.895	มาก	0.446	0.656
3. สื่อในการส่งเสริมและ พัฒนาการเกษตร								
- สื่อบุคคล	4.3014	0.55130	มาก ที่สุด	4.3355	0.52465	มาก ที่สุด	- 0.471	0.638
- สื่อสิ่งพิมพ์	4.2266	0.55641	มาก ที่สุด	4.3443	0.32991	มาก ที่สุด	- 1.926	0.055
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.9603	0.67742	มาก	4.1009	0.36994	มาก	- 1.931	0.055
4. สารสนเทศด้าน การเกษตร								
- สารสนเทศเพื่อการผลิต การเกษตร	4.6849	0.47002	มาก ที่สุด	4.8095	0.28614	มาก ที่สุด	- 2.397	0.017
- สารสนเทศเพื่อการพัฒนา คุณภาพสินค้าเกษตร	4.7975	0.50730	มาก ที่สุด	4.9561	0.15047	มาก ที่สุด	- 3.193	0.002

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 221

ความต้องการ	ระดับปฏิบัติการ		แปล ผล	ระดับชำนาญการ/ ชำนาญการพิเศษ		แปล ผล	t	p
	(n = 107)			(n = 114)				
	ค่าเฉลี่ย	SD		ค่าเฉลี่ย	SD			
- สารสนเทศเพื่อการ จำหน่ายและการตลาดสินค้า เกษตร	4.4369	0.61150	มากที่สุด	4.5439	0.46592	มากที่สุด	-	0.144
5. ช่องทางการได้รับสื่อ								
- สื่อกิจกรรม	4.3196	0.59549	มากที่สุด	4.4421	0.32092	มากที่สุด	-	0.056
- สื่อมวลชน	3.4548	0.71579	มากที่สุด	3.5994	0.45696	มากที่สุด	-	0.073
- สื่อออนไลน์	4.5491	0.47761	มากที่สุด	4.5789	0.29992	มากที่สุด	-	0.576

จากตารางที่ 4.8 ทำการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างระดับตำแหน่งปฏิบัติการ และระดับชำนาญการ/ชำนาญการพิเศษ ส่วนใหญ่มีความต้องการเหมือนกันทุกประเด็น ยกเว้นวิธีการได้รับความรู้ เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความต้องการพัฒนาและระดับตำแหน่ง ด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับปฏิบัติการ และระดับชำนาญการ/ชำนาญการพิเศษ มีความแตกต่างในประเด็นความรู้ เกี่ยวกับการใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร ประเด็นวิธีการได้รับความรู้ ผ่านระบบออนไลน์ และประเด็นสารสนเทศด้านการเกษตร เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) ส่วนประเด็นที่เหลือมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประกอบด้วย 8 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการ ด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ด้านช่องทางในการเผยแพร่ และปัญหาด้านสารสนเทศ โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับปัญหาซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 7 ข้อเพื่อให้เลือกตอบและข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 3 ข้อ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 4.1 ปัญหาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัญหาในการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการ ด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ด้านช่องทางในการเผยแพร่ และปัญหาด้านสารสนเทศที่ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.9 จำนวนและระดับปัญหาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

n = 221			
รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
1. ปัญหาด้านบุคลากร			
- ภาระงานเยอะ ไม่มีเวลา	4.29	0.755	มากที่สุด
- ไม่ได้รับการฝึกอบรมในการทำสื่อส่งเสริมการเกษตร	4.23	0.722	มากที่สุด
- ขาดความรู้ ความสามารถ	3.67	0.777	มาก
2. ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์			
- ขาดอุปกรณ์ ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน	4.55	0.620	มากที่สุด
- อุปกรณ์เก่า ชำรุด ไม่สามารถใช้งานได้	3.75	0.818	มาก
3. ปัญหาด้านงบประมาณ			
- ขาดการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการสนับสนุนการทำงาน	4.59	0.652	มากที่สุด
- ขาดการสนับสนุนพัฒนาบุคลากร	3.94	0.763	มาก

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
4. ปัญหาด้านการจัดการ			
- ขาดการติดตาม และประเมินผล	4.55	0.696	มากที่สุด
- ขาดการจัดทำสื่อ	4.48	0.742	มากที่สุด
- ขาดการวางแผน	4.08	0.916	มาก
5. ปัญหาด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม			
- สื่อที่ใช้ไม่ดึงดูดความสนใจ	4.15	0.714	มาก
- สื่อที่ใช้ไม่เหมาะสมกับกิจกรรม และช่องทางการรับสื่อ	3.87	0.658	มาก
6. ปัญหาด้านช่องทางการได้รับสื่อ			
- ช่องทางที่มีในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.22	0.745	มากที่สุด
- เกษตรกรไม่มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูล ที่เผยแพร่ได้	3.99	0.757	มาก
7. ปัญหาด้านสารสนเทศ			
- สารสนเทศที่ไม่ตรงกับสถานการณ์ หรือความต้องการ	3.83	0.642	มาก
- ขาดแหล่งสารสนเทศที่นำมาใช้	3.74	0.783	มาก
1. ปัญหาด้านบุคลากร	4.06	0.531	มาก
2. ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์	4.15	0.557	มาก
3. ปัญหาด้านงบประมาณ	4.26	0.557	มากที่สุด
4. ปัญหาด้านการจัดการ	4.37	0.657	มากที่สุด
5. ปัญหาด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม	4.01	0.584	มาก
6. ปัญหาด้านช่องทางการได้รับสื่อ	4.11	0.611	มาก
7. ปัญหาด้านสารสนเทศ	3.79	0.550	มาก

จากตารางที่ 4.9 แสดงสรุปปัญหาในการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีปัญหาด้านการจัดการ ประเด็นขาดการติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$, $SD = 0.657$) รองลงมาคือ ปัญหาด้านงบประมาณ ประเด็นขาดการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการสนับสนุนการทำงาน ($\bar{x} = 4.26$, $SD = 0.557$) ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ประเด็นขาดอุปกรณ์ ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ($\bar{x} = 4.15$, $SD = 0.557$) ปัญหาด้านช่องทางการเผยแพร่ ประเด็นช่องทางที่มีในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.11$, $SD = 0.611$) ปัญหาด้านบุคลากร ประเด็นภาระงานเยอะ ไม่มีเวลา ($\bar{x} = 4.06$, $SD = 0.531$) ปัญหาด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม

เกษตรกร ประเด็นสื่อที่ใช้ไม่ดึงดูดความสนใจ ($\bar{x} = 4.01$, $SD = 0.584$) และปัญหาด้านสารสนเทศที่มีไม่ตรงกับสถานการณ์ หรือความต้องการของเกษตรกร น้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.15$, $SD = 0.425$) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการ

ส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก ประกอบด้วย ด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ด้านช่องทางในการเผยแพร่ ด้านสารสนเทศ จากแบบสอบถามนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เป็นคำถามปลายเปิด สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะด้านด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สื่อควรเหมาะสมกับเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องมือ ควรมีความสวยงาม น่าสนใจ ดึงดูดสายตา เนื้อหาสั้น กระชับ เข้าใจง่าย ควรเป็นสื่อที่ทันสมัย ตรงกับความต้องการที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวกในการใช้งาน ในสื่อออนไลน์มากขึ้น มีสื่อใหม่ๆ พร้อมปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยและเทคโนโลยี ในส่วนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ควรมีการอบรมเพื่ออัปเดตความรู้ด้านการใช้สื่อในการเผยแพร่

2) ข้อเสนอแนะด้านช่องทางในการเผยแพร่

ควรทำแบบต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงและตรงกับความต้องการของเกษตรกร ซึ่งปัจจุบันช่องทางสื่อออนไลน์ มีความสะดวกดี แต่ควรมีการติดต่อ 2 ทาง ตอบโต้กัน ระหว่างผู้ส่ง ผู้รับ มีการนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ มากขึ้น เช่น ติ๊กต็อก ทวิตเตอร์ การเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้เยอะ แต่ต้องใช้งบประมาณในการจ้างสื่อสูง ช่องทางข่าวบางแห่งต้องจ่ายเงิน เพื่อให้เกษตรกรเห็นเยอะ ๆ

3) ข้อเสนอแนะด้านสารสนเทศ

สารสนเทศควรมีเนื้อหาที่หลากหลาย ครอบคลุม และทันสมัย สามารถใช้งานได้ทั้ง ออฟไลน์และออนไลน์ สารสนเทศที่ตรงประเด็น กระชับ จะมีความน่าสนใจ และควรเผยแพร่สารสนเทศให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกร

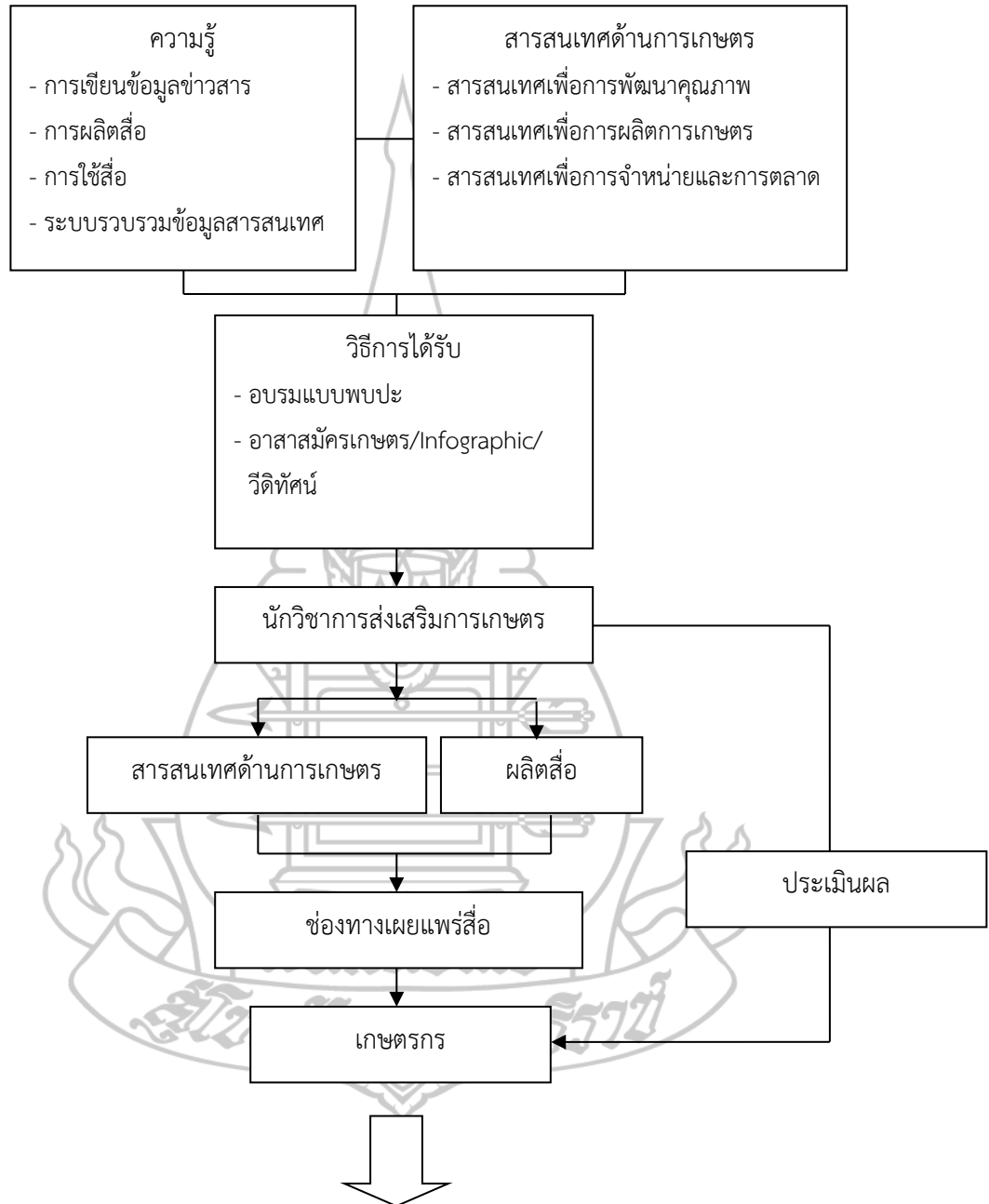
ตอนที่ 5 แนวทางพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก

จากการวิจัยการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก ทำให้ทราบถึง (1) ข้อมูลเชิงปริมาณทางสถิติในประเด็นของการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก (2) ข้อมูลเชิงคุณภาพในประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สามารถสรุปได้ดังนี้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก มีการได้รับความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการอบรมการผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร การอบรมการใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร ในระดับมาก และระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร และการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการความรู้เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร การอบรมการผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร การอบรมการใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร และระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร ในระดับมากที่สุดตามลำดับ โดยต้องการได้รับความรู้ผ่านการอบรมแบบพบปะ และมีความต้องการสื่อประเภท สื่อบุคคล รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศด้านการเกษตร ที่ต้องการคือสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร และสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร ต้องการได้รับผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อกิจกรรม

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นแผนภาพแนวทางพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก ดังนี้

แนวทางการพัฒนาสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
 สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม
 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ภาพที่ 4.1 แผนภาพสรุปการแนวทางการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม
 ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญ จำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1.1.2 เพื่อศึกษาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1.1.3 เพื่อศึกษาการรับรู้และความต้องการพัฒนากิจกรรมการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1.1.4 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1.1.5 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนรวมทั้งหมด 495 ราย (ที่มา: ข้อมูลจากกลุ่มพัฒนาบุคลากร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ 3 จังหวัดระยอง ปี 2565)

ตัวอย่างในการวิจัย คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน ที่ระดับคลาดเคลื่อน 0.02 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 221 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1.2.3 ทดสอบความถูกต้องของเครื่องมือการวิจัย โดยนำเครื่องมือไปทดสอบ (try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าตอนที่ 2 เท่ากับ 0.843 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.914 ตอนที่ 4 เท่ากับ 0.838ซึ่งพบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค มากกว่า 0.7 ดังนั้น แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่า ค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.2.4 ส่งแบบสอบถามแบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบ Google form โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 221 คน ระหว่างเดือนตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม 2566

1.3 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ดังนี้

1.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1) สภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 38.82 ปี ระยะเวลาปฏิบัติราชการส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1 - 5 ปี ระยะเวลาปฏิบัติราชการเฉลี่ยอยู่ที่ 8.48 ปี ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับปฏิบัติการมากที่สุด ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานรับผิดชอบกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร รองลงมาคือกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการผลิต กลุ่มงานยุทธศาสตร์และสารสนเทศ กลุ่มงานอารักขาพืช น้อยที่สุดตามลำดับ

2) สภาพทางสังคมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอ วิธีการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่ นา รองลงมาคือการติดต่อทางโทรศัพท์

1.3.2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) ประเภทของสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ใช้สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปแบบ Infographic สื่อเทคโนโลยี ในรูปแบบภาพนิ่ง และสื่อโสตทัศน ในรูปแบบโทรทัศน์ น้อยที่สุด ตามลำดับ

2) ช่องทางการใช้สื่อเผยแพร่ พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุด คือ สื่อกิจกรรม ผ่านการอบรม รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กหรือเพจของหน่วยงาน และสื่อมวลชน ผ่านโทรทัศน์ น้อยที่สุด ตามลำดับ

3) สารสนเทศด้านการเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่มีการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับด้านการผลิตพืช สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับแหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร น้อยที่สุด ตามลำดับ

1.3.3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) การได้รับสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากแบบสอบถามพบว่า

1.1) ความรู้ ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อเพื่อใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร รองลงมาคือ การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร และการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร น้อยที่สุด ตามลำดับ

1.2) วิธีการได้รับความรู้ ส่วนใหญ่ได้รับความรู้โดยผ่านระบบออนไลน์ รองลงมาคือ ผ่านระบบ E – Learning และการอบรมแบบพบปะ (Onsite) น้อยที่สุด ตามลำดับ

1.3) ประเภทของสื่อ ส่วนใหญ่ได้รับสื่อบุคคล ในรูปแบบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปแบบ Infographic สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบภาพนิ่ง น้อยที่สุด ตามลำดับ

1.4) สารสนเทศด้านการเกษตร ส่วนใหญ่ได้รับสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับคำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ

สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับด้านการอารักขาพืช และสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับแหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร น้อยที่สุด ตามลำดับ

1.5) ช่องทางการได้รับสื่อ ส่วนใหญ่ได้รับ สื่อกิจกรรมในรูปแบบการประชุมมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ ในรูปแบบเฟซบุ๊ก และสื่อมวลชน ในรูปแบบโทรทัศน์ น้อยที่สุดตามลำดับ

2) ความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก จากแบบสอบถามพบว่า

2.1) ความรู้ ส่วนใหญ่ต้องการความรู้เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ การผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร และระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร น้อยที่สุดตามลำดับ

2.2) วิธีการได้รับความรู้ ส่วนใหญ่ต้องการความรู้โดยการการอบรมแบบพบปะ (Onsite) มากที่สุด รองลงมาคือ ผ่านระบบออนไลน์ และผ่านระบบ E - Learning น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.3) ประเภทของสื่อ ส่วนใหญ่ต้องการ สื่อบุคคล ในรูปแบบอาสาสมัครเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปแบบ Infographic สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบ วิดีทัศน์ น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.4) สารสนเทศด้านการเกษตร ส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับด้านการผลิตพืช และสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.5) ช่องทางการได้รับสื่อ ส่วนใหญ่ต้องการสื่อออนไลน์ ในรูปแบบเฟซบุ๊ก รองลงมา คือ สื่อกิจกรรม ในรูปแบบการศึกษาดูงาน และสื่อมวลชน ในรูปแบบโทรทัศน์ น้อยที่สุด ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก

1) ปัญหาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการจัดการ ขาดการติดตาม และประเมินผลการ รองลงมาคือ ปัญหาด้านงบประมาณ ขาดการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการสนับสนุนการทำงาน ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ขาดอุปกรณ์ ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ปัญหาด้าน

ช่องทางในการเผยแพร่ ช่องทางที่มีในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหา ด้านบุคลากร ภาระงานเยอะ ไม่มีเวลา ปัญหาด้านสื่อในส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สื่อที่ใช้ไม่ดึงดูด ความสนใจ และปัญหาด้านสารสนเทศที่ไม่ตรงกับสถานการณ์ หรือความต้องการของเกษตรกร น้อย ที่สุด ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สื่อที่เหมาะสม และตรงความต้องการของเกษตรกร มีความน่าสนใจ เนื้อหากระชับ โดยเสนอแนะให้มีการใช้สื่อ ออนไลน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ มากขึ้น และต้องทำอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสื่อใหม่ๆ พร้อม ปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย และเทคโนโลยี ในส่วนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ควรมีการอบรม เพื่ออัปเดตความรู้ด้านการใช้สื่อในการเผยแพร่

1.3.5 การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางพัฒนาสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากผลการวิจัยตอนที่ 1 – 4 ผู้วิจัยใช้วิธีการทดสอบค่าที (Paired t-test) ในการเปรียบเทียบข้อมูลการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการมากกว่าการได้รับในทุกประเด็น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$)

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความต้องการพัฒนาและระดับตำแหน่ง ด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับปฏิบัติการ และระดับชำนาญการ/ชำนาญการพิเศษ มีความแตกต่างในประเด็นความรู้ เกี่ยวกับการใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร ประเด็นวิธีการได้รับความรู้ ผ่านระบบออนไลน์ และประเด็นสารสนเทศด้านการเกษตร เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) ส่วนประเด็นที่เหลือมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก

มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

สภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 38.82 ปี ระยะเวลาปฏิบัติราชการเฉลี่ย 8.48 ปี คล้ายคลึงกับ สุนทรี สังกะเพศ (2562) ที่ทำการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรในภาคตะวันออก พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 34.45 ปี ระยะเวลาที่รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรเฉลี่ย 2.89 ปี ในขณะที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกระยะเวลาปฏิบัติราชการส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1 - 5 ปี ดำรงตำแหน่งระดับปฏิบัติการ ซึ่งอาจทำให้มีประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ และความเชี่ยวชาญไม่มากนัก

สภาพทางสังคมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออก พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอ ปฏิบัติงานรับผิดชอบกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ซึ่งวิธีการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่ นา สอดคล้องกับ รศ.ดร.วรทัศน์ อินทร์คัมพร กล่าวถึงในบทเรียนออนไลน์ บทที่ 2 หลักการส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวกับหน้าที่หลักของนักส่งเสริมการเกษตร และวิธีการเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่ นา เป็นวิธีการส่งเสริมที่มีการใช้และได้ผลมากที่สุด

2.2 สภาพการใช้ชีวิตของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก

มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1) สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก ส่วนใหญ่ใช้สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สอดคล้องกับ บุหลัน กุลวิจิตร (2560) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด สามารถเข้าถึงและใกล้ชิดเกษตรกรมากที่สุด โดยมีนักวิชาการส่งเสริมเป็นคนกลางในการสื่อสารผ่านสื่อหรือกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การส่งเสริมบรรลุเป้าหมายได้

2) ช่องทางการใช้สื่อ พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก ส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุด คือ สื่อกิจกรรม ผ่านการอบรม เอลิมศักดิ์ ตุ่มศิริ (2560) ได้กล่าวว่าการอบรมเป็นการสื่อสารแบบกลุ่ม เพื่อการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร ซึ่งประเด็นการบรรยายต้องมีความเหมาะสม ตรงกับความต้องการของกลุ่มเกษตรกร นักส่งเสริมการเกษตรอาจมีการฝึกภาคปฏิบัติพร้อมให้แนะนำ แลกเปลี่ยนความเห็นและข้อซักถามได้ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจและเชื่อมั่นว่าสามารถกระทำได้ และจะเห็นว่านอกจากใช้สื่อกิจกรรมแล้ว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก ยังมีการใช้สื่อออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กหรือเพจของหน่วยงาน ซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบันอีกด้วย

สอดคล้องกับ อารยา สุขเกษม (2562) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารและการติดต่อสื่อสารข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรในระดับมาก

3) สารสนเทศด้านการเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร มากที่สุด สอดคล้องกับที่ ณัฐธา พลเสน (ม.ป.ป.) กล่าวไว้ว่า สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เป็นสารสนเทศที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร จะทำให้เกษตรกรนำสารสนเทศที่ได้รับไปประโยชน์ในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรปรับปรุงและแก้ไขปัญหา นำมาประยุกต์และปรับใช้ให้ในกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร และจะเห็นว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการใช้สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับการผลิตพืช สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับแหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร ในลำดับที่รองลงมา ซึ่งมีความสำคัญในการประกอบอาชีพการเกษตรและการบริหารจัดการผลผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรเช่นกัน

2.3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.3.1 การได้รับสื่อในการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1) ความรู้ จากการวิเคราะห์ลงไปรายละเอียด พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการส่งเสริมการเกษตร และการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง และการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับน้อย

1.2) วิธีการได้รับความรู้ พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้รับความรู้โดยผ่านระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผ่านระบบ E – Learning และการอบรมแบบพบปะ (Onsite) อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยวิมานได้ว่า สาเหตุจากสถานการณ์ที่ผ่านมาเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า ทำให้เป็นอุปสรรคในการได้รับความรู้แบบเผชิญหน้า น้อยลงหน่วยงานปรับเปลี่ยนการทำงาน รวมถึงการพัฒนาบุคลากรผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น รวมถึงพัฒนาการให้ความรู้ผ่านระบบ ระบบ E – Learning แต่การเข้าถึงของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรอาจยังทำได้น้อยอยู่

1.3) ประเภทของสื่อ จากการวิเคราะห์ลงไปนในรายละเอียด พบว่านักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรได้รับสื่อบุคคล ในรูปแบบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้นำชุมชน และอาสาสมัคร เกษตร มากที่สุด ซึ่งเป็นบุคคลที่นับได้ว่าต้องปฏิบัติงานร่วมกันในการส่งเสริมการเกษตร รองลงมาคือ

สื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบ infographic อยู่ในระดับมากที่สุด แผ่นพับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบภาพนิ่ง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ คล้ายคลึงกับ ฉัตรชัย ภูน้ำค้าง (2546) ที่ทำการศึกษาคำความต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าร้อยละ 95.7 นักวิชาการส่งเสริม การเกษตรมีการนำแผ่นพับ แผ่นปลิว โปสเตอร์มาบริการเผยแพร่แก่เกษตรกรและผู้สนใจ

1.4) สารสนเทศด้านการเกษตร จากการวิเคราะห์ลงไปนในรายละเอียด พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่ได้รับสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับคำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรมากที่สุด ในขณะที่งานวิจัยทางการเกษตร ได้รับปานกลาง รองลงมาคือ สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับด้านการอารักขาพืช และด้านการผลิตพืช มากที่สุด ด้านอื่นๆ ได้รับปานกลาง และสารสนเทศ เพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับแหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร น้อยที่สุด

1.5) ช่องทางการได้รับสื่อ ส่วนใหญ่ได้รับ สื่อกิจกรรมในรูปแบบการจัดงาน กิจกรรม มากที่สุด เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560) จัดเป็นช่องทางการสื่อสารแบบกลุ่ม เป็นการสื่อสาร เพื่อการถ่ายทอดความรู้ที่ลดปัญหาของการสื่อสารรายบุคคลที่มีอัตราส่วนของจำนวนผู้รับสารที่เป็น รายบุคคลต่อผู้ส่งสารเป็นจำนวนมาก และคล้ายคลึงกับ ฉัตรชัย ภูน้ำค้าง (2546) พบว่านักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับความรู้ด้านคอมพิวเตอร์จากการฝึกอบรม ประชุม และสัมมนา ร้อยละ 84.1 รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ ในรูปแบบเฟซบุ๊ก และสื่อมวลชน ในรูปแบบ โทรทัศน์ น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.3.2 ความต้องการการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง จาก แบบสอบถามพบว่า

2.1) ความรู้ ส่วนใหญ่ต้องการความรู้เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่อ งานส่งเสริมการเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ การผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร การใช้สื่องาน ส่งเสริมการเกษตร และระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร น้อยที่สุด ตามลำดับ สอดคล้องกับ วรณริย์ คนขยัน สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม และธานินทร์ คงศิลา (2564) ที่ ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตร ของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรพบว่า มีความต้องการในการพัฒนาทักษะการ

ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาทักษะการสื่อสารในรูปแบบ การเขียน เช่น ข่าว บทความ และสารคดี มากที่สุด

2.2) วิธีการได้รับความรู้ ส่วนใหญ่ต้องการความรู้โดยการอบรมแบบพบปะ (Onsite) มากที่สุด รองลงมาคือ ผ่านระบบออนไลน์ และผ่านระบบ E - Learning ซึ่งขัดแย้งกับวรรณรีย์ คนขยัน สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม และธานินทร์ คงศิลา (2564) ที่พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่ที่มีความต้องการในการพัฒนาทักษะ โดยให้เผยแพร่สารสนเทศผ่านเว็บบล็อก/เว็บไซต์ การเผยแพร่คลิปวิดีโอผ่านยูทูป

2.3) ประเภทของสื่อ พบว่าส่วนใหญ่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรต้องการสื่อบุคคล ในรูปแบบ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาสาสมัครเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปแบบ Infographic โปสเตอร์ แผ่นพับ มากที่สุด และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบ วิดีทัศน์ ตามลำดับ แต่จากการวิเคราะห์เฉพาะรูปแบบ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการ Infographic อาสาสมัครเกษตร วิดีทัศน์ มากที่สุดตามลำดับ

2.4) สารสนเทศด้านการเกษตร พบว่าส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร เกี่ยวกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร เกี่ยวกับด้านการผลิตพืช และสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร เกี่ยวกับปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร ตามลำดับ ซึ่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรก็ยังต้องการสารสนเทศทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมดทุกประเด็น

2.5) ช่องทางการได้รับสื่อ ส่วนใหญ่ต้องการสื่อออนไลน์ ในรูปแบบ เพชบุ๊ก รองลงมา คือ สื่อกิจกรรม ในรูปแบบการศึกษาดูงาน และสื่อมวลชน ในรูปแบบโทรทัศน์ น้อยที่สุด ตามลำดับ สอดคล้องกับ อารยา สุขเกษม (2562) พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเห็นด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่าจะสะดวกกับผู้ใช้ เหมาะสม และได้ประโยชน์มากที่สุด

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.4.1 ปัญหาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการจัดการ ขาดการติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งนั่นหา ดึงสมบัติยุทธ และคณะ (2560) กล่าวไว้ว่า หลังการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ ต้องมีการตรวจสอบผลการตอบกลับ (Feedback) ความเข้าใจของข้อมูลข่าวสาร ที่เผยแพร่ไปสู่เกษตรกรเป้าหมายว่าได้รับข่าวสารแล้วเกิดความรู้ ความเข้าใจ ให้ความสนใจจนถึงระดับการนำความรู้ไปปฏิบัติมากน้อยเพียงใดด้วย รองลงมา

คือ ปัญหาด้านงบประมาณ ขาดการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการสนับสนุนการทำงาน ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ขาดอุปกรณ์ ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน สอดคล้องกับ ฉัตรชัย ภูน้ำค้าง (2546) ที่พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปัญหามากในด้านงบประมาณพัฒนาบุคลากร อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ปัญหาด้านช่องทางในการเผยแพร่ ช่องทางที่มีในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านบุคลากร ภาระงานเยอะ ไม่มีเวลา สอดคล้องกับ นฤมล สิงห์เถื่อน (2562) ที่ศึกษาบทบาทการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีงานภารกิจเร่งด่วนที่เข้าแทรกแซงงานประจำ ปัญหาด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สื่อที่ใช้ไม่ได้ดึงดูดความสนใจ และปัญหาด้านสารสนเทศที่ไม่ตรงกับสถานการณ์ หรือความต้องการของเกษตรกร น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.4.2 ข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สื่อที่เหมาะสมและตรงความต้องการของเกษตรกร มีความน่าสนใจ เนื้อหากระชับ สอดคล้องกับ วรรณีย์ คนขยัน และคณะ (2564) พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เสนอให้นำเสนอเนื้อหาโดยการใช้ภาษาพูดที่เข้าใจง่าย และสุนทรีย์ สังกะเพศ (2563) เสนอแนะให้จัดทำสื่อการดำเนินงานที่เข้าใจง่าย มีข้อเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ มากขึ้น และต้องทำอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สุกิจ กันจันนะ (2565) เสนอว่าสนับสนุนนโยบายให้มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะ ยูทูบ ให้มากขึ้น เสนอให้พัฒนาสื่อใหม่ๆ พร้อมปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย และเทคโนโลยี สอดคล้องกับ นฤมล สิงห์เถื่อน (2562) พบว่า ข้อเสนอแนะที่เห็นด้วยมากที่สุดว่าควรมีการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ ด้านเกษตรที่ทันสมัยให้กับยุวเกษตรกรในโรงเรียนในส่วนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเสนอแนะว่าควรมีการอบรมเพื่ออัปเดตความรู้ด้านการใช้สื่อในการเผยแพร่ สอดคล้องกับ สุกิจ กันจันนะ (2565) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า และควรมีการสร้างเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ให้สามารถใช้สื่อโซเชียลมีเดียได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องมีแนวทางที่ชัดเจน

2.5 การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางพัฒนาสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

จากการเปรียบเทียบข้อมูลการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการมากกว่าการได้รับในประเด็นความรู้

ทุกประเด็น และ ทำการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र ระหว่างระดับตำแหน่งปฏิบัติการ และระดับชำนาญการ/ชำนาญการพิเศษ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน อภิปรายโดยละเอียดคือ

2.5.1 ความรู้ เกี่ยวกับการอบรมการใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตรและการอบรมการผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร มีการได้รับมาก ในขณะที่ระบบการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร และ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีการได้รับปานกลาง ดังนั้น แนวทางการพัฒนาประเด็นความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในอนาคตจะวันออก ควรมุ่งเน้นไปที่ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร เป็นอันดับต้น ๆ

2.5.2 วิธีการได้รับความรู้ พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ต้องการได้รับความรู้ในรูปแบบการอบรมแบบพบปะ (Onsite) มากที่สุด แต่กลับได้รับความรู้ผ่านระบบออนไลน์มากที่สุด ดังนั้น แนวทางพัฒนาประเด็นวิธีการได้รับความรู้ ควรปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมากขึ้น

2.5.3 ประเภทของสื่อ พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการมากกว่าได้รับสื่อทุกประเภท แต่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการสื่อบุคคลมากที่สุด ในขณะเดียวกัน ที่ก็มีการได้รับสื่อบุคคลมากที่สุดอยู่แล้ว แต่ถ้าวิเคราะห์ละเอียดในรูปแบบจะพบว่า มีรูปแบบที่น่าสนใจคือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการ สื่อบุคคลในรูปแบบอาสาสมัครเกษตร มากที่สุด ดังนั้น แนวทางพัฒนาประเด็นประเภทของสื่อ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาไปที่สื่อบุคคลเป็นหลัก แต่ก็ยังต้องมีการพัฒนาสื่อประเภทอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

2.5.4 สารสนเทศด้านการเกษตร พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการสารสนเทศมากกว่าได้รับทุกเรื่อง มีความต้องการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรมากที่สุด ในเรื่องขององค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร แต่ขณะเดียวกันก็มีการได้รับมากที่สุดอยู่แล้ว แต่หากวิเคราะห์ความแตกต่างการได้รับกับความต้องการ พบว่าสารสนเทศที่น่าสนใจนำมาพัฒนา คือ งานวิจัยทางการเกษตร ที่มีการได้รับในระดับปานกลางเท่านั้น ในส่วนของสารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร ที่มีความต้องการรองลงมา ได้รับด้านการแปรรูปผลผลิต ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศของทางราชการ ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต ในระดับปานกลาง ดังนั้น แนวทางพัฒนาประเด็นสารสนเทศด้านการเกษตร ควรมุ่งเน้นสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิจัยทางการเกษตร การแปรรูปผลผลิต สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศของทางราชการ ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีสารสนเทศ เพื่อใช้ส่งเสริมแก่เกษตรกรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.5.5 ช่องทางการได้รับสื่อ พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความต้องได้รับสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ โดยต้องการให้เผยแพร่ผ่าน เพชบุ๊ค ยูทูป และเว็บไซต์ (Website) มากที่สุด ดังนั้น แนวทางการพัฒนาช่องทางการได้รับสื่อ ควรมีการสนับสนุนให้มีการส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ได้รับด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อควรพิจารณานำมาเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

3.1.1 จากการวิจัยพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีการพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับการเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ ความสามารถ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตรให้เพิ่มขึ้น

3.1.2 จากการวิจัยพบว่า สื่อบุคคล เช่น นักส่งเสริมการเกษตร ประชาชนเกษตรกร อาสาสมัครเกษตร เป็นต้น เป็นสื่อบุคคลที่ยังคงมีความสำคัญในการส่งเสริมการเกษตร ที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรใช้ในการส่งเสริมเป็นหลัก ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้ง สื่อ ช่องทางสื่อ จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสื่อบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร

3.1.3 จากการวิจัยพบว่า นอกจากสื่อบุคคลที่นักส่งเสริมการเกษตรมีความสนใจมากที่สุดแล้ว รองลงมาที่ความสนใจคือสื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปแบบ Infographic โปสเตอร์ และแผ่นพับ หรือแม้แต่ สื่อเทคโนโลยี ในรูปแบบแถบบันทึกภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) ด้วย

3.1.4 จากการวิจัยพบว่า สื่อออนไลน์ เป็นช่องทางที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสนใจ โดยมีความต้องการสื่องานส่งเสริมการเกษตร ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์มากที่สุด โดยเฉพาะ เพชบุ๊ค ยูทูป และเว็บไซต์ ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักวิชาการเกษตรสามารถใช้งานช่องทางสื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.5 จากการวิจัยพบว่า ถึงแม้ว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จะต้องการสื่อผ่านสื่อออนไลน์มาก แต่ในประเด็นของความรู้ กลับมีความต้องการในการได้รับความรู้ด้วยวิธีการอบรมแบบพบปะ (Onsite) มากกว่าการอบรมแบบออนไลน์ (Online) ดังนั้น หน่วยงานจึงควรพิจารณาถึง

แนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.6 จากการวิจัยพบว่า สามารถพัฒนาสารสนเทศด้านการเกษตร ได้โดยการจัดทำเป็นสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ได้ เช่น ผลิตเป็นสื่อในรูปแบบ Infographic โปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีทัศน์ เป็นต้น และสามารถนำมาใช้ได้หลายช่องทางผ่านสื่อบุคคล หรือเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ เพื่อให้สารสนเทศที่จัดทำ เผยแพร่อยู่เกษตรกรได้อย่างเหมาะสม และตรงกับเป้าหมายมากขึ้น

3.1.7 จากการวิจัยพบว่า เมื่อมีการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ขาดการติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งทำให้ไม่ทราบว่าสื่อที่ใช้ส่งผลต่อเกษตรกรอย่างไร จึงควรส่งเสริม หรือมีแนวทางให้สามารถติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ได้

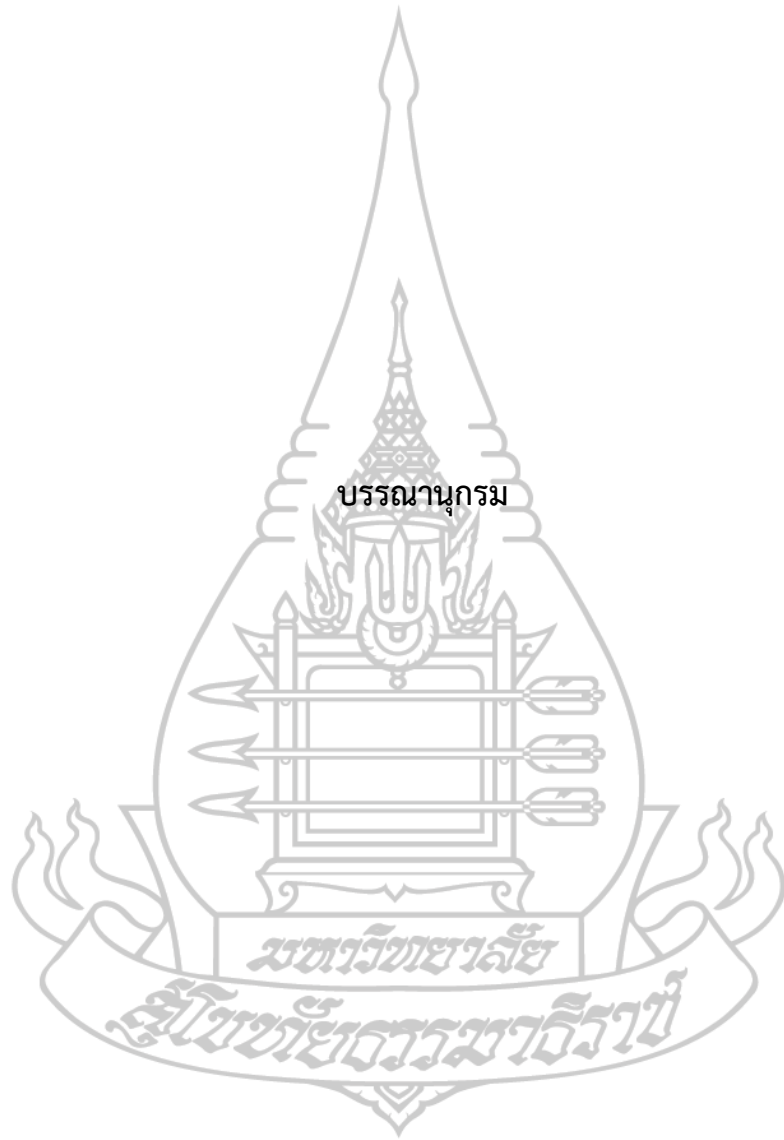
3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อควรพิจารณานำมาเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

3.2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้ทำการไปศึกษาไปถึงเกษตรกรผู้รับสาร ดังนั้นในการศึกษาต่อไป ควรทำการศึกษาผลการได้รับสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ว่ามีสภาพและการได้รับเป็นอย่างไร

3.2.2 การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการ ชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เท่านั้น ไม่ได้ศึกษานักส่งเสริมในตำแหน่งอื่น ๆ เช่น นักวิชาการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรพนักงานราชการ นักเทคนิคเกษตร จึงนักส่งเสริมการเกษตรตำแหน่งอื่น ๆ ก็มีส่วนในการทำงานเช่นเดียวกัน จึงควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาต่อไป

3.2.2 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออก ซึ่งอาจมีข้อแตกต่างจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคอื่น ๆ หรือแม้แต่ในแต่ละจังหวัดก็อาจได้ผลการศึกษาไม่เหมือนกัน ดังนั้น จึงสามารถทำการศึกษาเป็นรายจังหวัด เพื่อให้เห็นสภาพที่แท้จริงมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). *เกษตรราวิวัฒน์ 50 ปี กรมส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. (2560). *แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – พ.ศ.2579)*

และแผนปฏิบัติงานระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560 – พ.ศ.2564). สืบค้นจาก

d29iw4c1csr3q.cloudfront.net/wp-content/uploads/2023/03/แผน

[ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร-ระยะ-20-ปี-พ.ศ.-2560-2579.pdf](https://d29iw4c1csr3q.cloudfront.net/wp-content/uploads/2023/03/แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร-ระยะ-20-ปี-พ.ศ.-2560-2579.pdf)

_____. (24 กุมภาพันธ์ 2565). *ประกาศกรมส่งเสริมการเกษตร เรื่อง รับสมัครสอบแข่งขัน*

เพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการ ในตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ปฏิบัติการ และตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ (จังหวัดชายแดน

ภาคใต้). สืบค้นจาก

https://file.thaijobjob.com/prakad/doae202203/doae202203_1

_____. (2555). *การกำหนดความรู้ความสามารถทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับ*

ตำแหน่งข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร. สืบค้นจาก

http://www.person.doae.go.th/person2011/sites/default/files/new56/sys/standard_position.pdf

_____. (ม.ป.ป.). *รายละเอียดการแบ่งส่วนราชการภายในกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงาน*

เกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ. สืบค้นจาก

<http://www.person.doae.go.th/person2011/sites/default/files/new58/sys/w>

[112/15.pdf](http://www.person.doae.go.th/person2011/sites/default/files/new58/sys/w112/15.pdf)

_____. (ม.ป.ป.). *รายละเอียดการแบ่งส่วนราชการภายในกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงาน*

เกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ. สืบค้นจาก

<http://www.person.doae.go.th/person2011/sites/default/files/new58/sys/w>

[112/15.pdf](http://www.person.doae.go.th/person2011/sites/default/files/new58/sys/w112/15.pdf)

_____. (ม.ป.ป.). *รายละเอียดการแบ่งส่วนราชการภายในกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงาน*

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 - 6. สืบค้นจาก

<http://www.person.doae.go.th/person2011/sites/default/files/new58/sys/w>

[112/11\(1-6\).pdf](http://www.person.doae.go.th/person2011/sites/default/files/new58/sys/w112/11(1-6).pdf)

โครงการแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2562). *การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สื่อ*

สังคมออนไลน์. สืบค้นจาก <https://sci.dru.ac.th/dlr/files3/Media%20Online.pdf>

- ฉัตรชัย ภูน้ำค้าง. (2548). ความต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในงานส่งเสริม
การเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. สืบค้นจาก
<https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/163610>
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2560). หน่วยที่ 15 การวิจัยและพัฒนาเพื่อการบริหารการสื่อสารในการส่งเสริม
และพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริการและการสื่อสารเพื่อการ
ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน้า 15-38-15-39). นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2560). หน่วยที่ 5 เทคนิค วิธีการ และการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการ
เกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน้า 5-14 – 5-
15). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณัฐา พลเสน. (ม.ป.ป.). *สารสนเทศในงานส่งเสริมการเกษตร*. สืบค้นจาก
[http://www.wdoae.doe.go.th/wp2018/wp-content/uploads/2019/08/
บทความสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการเกษตร.pdf](http://www.wdoae.doe.go.th/wp2018/wp-content/uploads/2019/08/บทความสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการเกษตร.pdf)
- ณัฐ รัตนเจริญ. (ม.ป.ป.). *หน่วยที่ 7 สื่อในงานส่งเสริมการเกษตร*. จาก
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช :
<https://agri.stou.ac.th/UploadedFile/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%207%20%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3.pdf>
- ไพศาล กาญจนวงศ์. (ม.ป.ป.). *บทที่ 3 หลักการประชาสัมพันธ์ (Publication) และการประยุกต์ใช้การ
ประชาสัมพันธ์ กับการท่องเที่ยว*. จาก คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้:
http://lms.mju.ac.th/courses/631/locker/content/%E0%B8%9E%E0%B8%97%20335/td335/chapter3/chapter3_1.htm

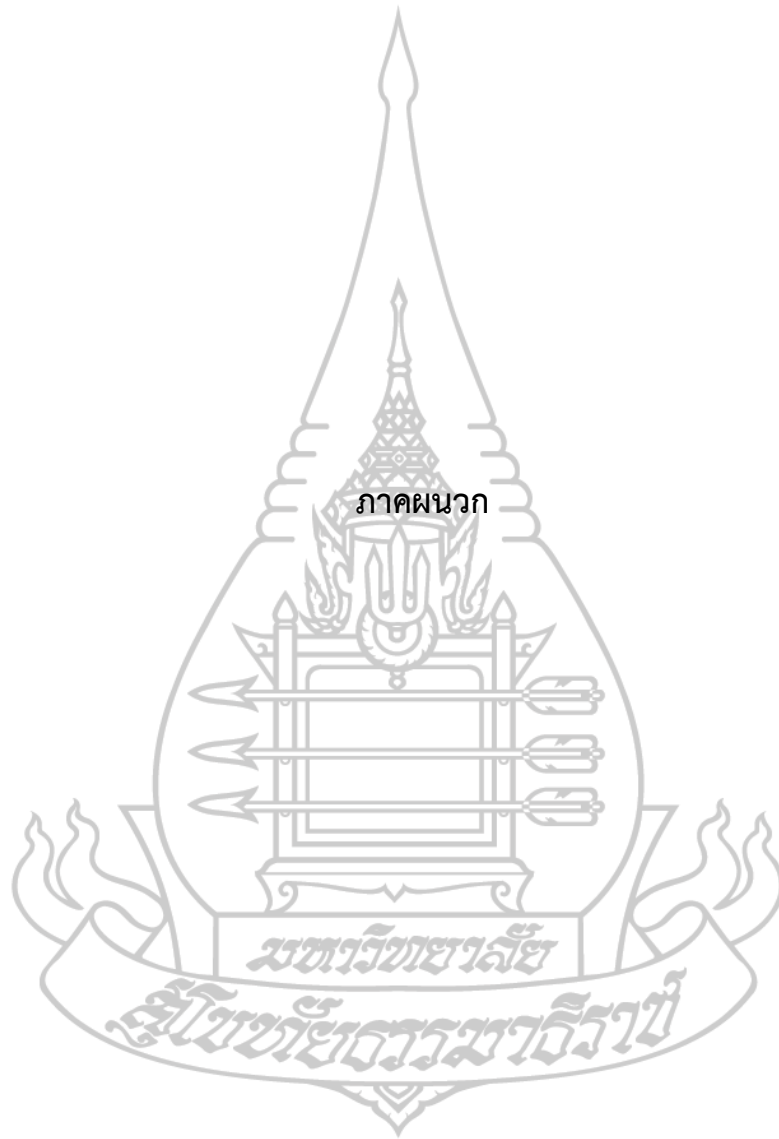
- นฤมล สิงห์เลื่อน. (2562). บทบาทการส่งเสริมกลุ่มยูวเกษตรกรในโรงเรียนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3. *วิทยานิพนธ์ (กษ.ม.(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร))--มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*. สืบค้นจาก https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E76797662E62652E6775+/+tdc/-CSCO-3h--browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=556765
- นันทา ดิงสมบัติยุทธ์ และคณะ. (2560). *แนวการศึกษาชุดวิชาการสื่อสารเพื่อการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร*. สืบค้นจาก <https://k-station.doae.go.th/?p=1612>
- บุญยงช ธรรมสอาด. (2561). ประเภทของการประชาสัมพันธ์. ใน *คู่มือปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์* (หน้า 9-10). สืบค้นจาก <http://www.secondary5.go.th/main/html/manual/gen2.pdf>
- บุหลัน กุลวิจิตร. (2560). สื่อบุคคลกับการส่งเสริมการเกษตร 4.0. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, Vol. 10 No. 3 (2017)(ISSN 1906 - 3431), 2440-2454*. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/111365/87007>
- ประภาศรี สวัสดิ์อำไพรักษ์. (2565). *หน่วยที่ 8 การส่งเสริมการตลาด : การประชาสัมพันธ์*. สืบค้นจาก <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sms/market/Unit8/SUBM1/U811-1.htm>
- พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์. (2560). หน่วยที่ 4 แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน้า 16-17). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต. *Executive Journal*, 99-103. สืบค้นจาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw016.pdf
- พีระพันธ์ คอทอง (2567, 16 กุมภาพันธ์). อธิปไตยกรมส่งเสริมการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร ผลักดันการทำงานขององค์กร ทำทนาย 7 ประเด็น ดัน 5 ทักษะ พัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคใหม่ วรทัศน์ อินทร์คัมพร. (ม.ป.ป.). *บทเรียนออนไลน์ บทที่ 2 หลักการส่งเสริมการเกษตร*. จาก คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: https://agecon-extens.agri.cmu.ac.th/Course_online/Course/352721/2.pdf

- วรทัศน์ อินทร์คัมพร. (ม.ป.ป.). *บทบาทและคุณสมบัติของนักส่งเสริมการเกษตร*. บทเรียนออนไลน์ AET 352311 หลักการส่งเสริมการเกษตร. จาก คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: http://agecon-extens.agri.cmu.ac.th/Course_online/Course/352311/4.pdf
- รุจิพร จารุพงศ์ และนันท์วิวัฒน์ ศรีคาน. (2560). บทที่ 2 การประชาสัมพันธ์ในงานส่งเสริมการเกษตร. ใน *แนวทางการศึกษา ชุมชนวิชาการสื่อสารเพื่อการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร* (หน้า 53). เข้าถึงได้จาก <https://k-station.doae.go.th/?p=1612>
- เลิศภูมิ จันทระเพ็ญกุล. (2560). *หลักการส่งเสริมการเกษตร (Principles of Agricultural Extension)*. สืบค้นจาก <https://dspace.bru.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/3700/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%99%E0%B8%B3%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%81%E0>
- วรรณรีย์ คนขยัน สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม และธานินทร์ คงศิลา3. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาทักษะการส่งเสริมการเกษตร ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 119 -129. สืบค้นจาก <https://opacimages.lib.kmitl.ac.th/medias/j00017724/%E0%B8%A7%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B9%8C%20%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%82%E0%B8%A2%E0%B8%B1%E0%B8%99.pdf>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง. (2563). *บทบาทหน้าที่*. สืบค้นจาก <http://www.rayong.doae.go.th/power2563.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.). (1 กรกฎาคม 2554). *มาตรฐานกำหนดตำแหน่งวิชาการส่งเสริมการเกษตร*. จาก พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551: https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/job_specification/3-4-005-0.pdf
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง. (2554). *แนะนำสำนักงาน*. สืบค้นจาก <http://www.edoae.doae.go.th/Introduction%20011219.html>

- สุนทรี สังกะเพศ. (2562). แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร
ในภาคตะวันออก. *วิทยานิพนธ์ (กษ.ม.(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร))--
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*. สืบค้นจาก
<https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/1727>
- อารยา สุขเกษม. (2562). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรผ่าน
สื่อสังคมออนไลน์ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก. *วิทยานิพนธ์ (กษ.ม.
(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร))--มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*. สืบค้นจาก
[https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775++/tdc/-CSCO-3h--
browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=626816](https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775++/tdc/-CSCO-3h--browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=626816)
- Sukit Kanjina. (2564). Social media adoption and use by public agricultural extension
organizations in Thailand. *International Journal of Agricultural Technology*.
International Journal of Agricultural Technology, 17(1), 129-142. สืบค้นจาก
[http://www.ijat-
aatsea.com/pdf/v17_n1_2021_January/10_IJAT_17\(1\)_2021_Kanjina,%20S..
pdf](http://www.ijat-aatsea.com/pdf/v17_n1_2021_January/10_IJAT_17(1)_2021_Kanjina,%20S..pdf)

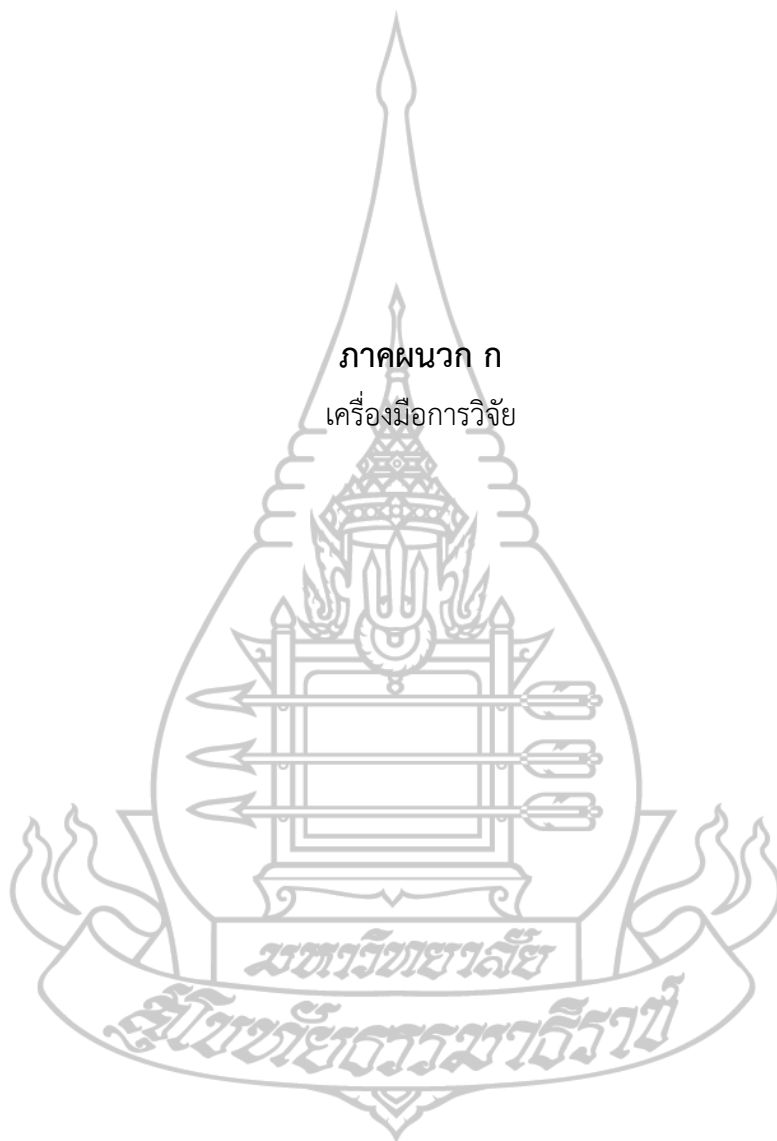

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย
ชื่อเรื่อง การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र
ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร
ในภาคตะวันออกเฉียง

*****

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง โดยมิตัดอุปสรรคการวิจัย ดังนี้
  - 1.1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
  - 1.2. เพื่อศึกษาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्रของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
  - 1.3. เพื่อศึกษาได้รับและความต้องการพัฒนากษेत्रการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्रของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
  - 1.4. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्रของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
  - 1.5. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางพัฒนาสื่อเพื่องานส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
2. คำตอบในแบบสอบถามนี้จะใช้ในการวิจัยเท่านั้น ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านตอบคำถามทุกข้อตรงตามความจริงที่ปฏิบัติและตรงตามความคิดเห็นของท่าน
3. เลขที่สอบถามมีไว้เพื่อติดตามแบบสอบถามเท่านั้น
4. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 4 ตอน จำนวน 11 หน้า ดังนี้
  - ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
  - ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र
  - ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการพัฒนากษेत्रการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र
  - ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र
5. คำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามชุดนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นแนวทางพัฒนาสื่อเพื่องานส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง จึงขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือ

นางสาวปิ่นจรัส ไทยเจริญ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนากษेत्र)

แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริม

การเกษตรในภาคตะวันออก

คำแนะนำ : โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ผู้ทำแบบสอบถามต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างตามที่ถูกสอบถามระบุ

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1. เพศ ( ) 1. หญิง ( ) 2. ชาย
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้ปัดเป็น 1 ปี)
3. ระยะเวลาปฏิบัติราชการนับถึงปัจจุบัน.....ปี.....เดือน
4. ระดับตำแหน่ง
  - ( ) 1. ระดับชำนาญงาน ( ) 2. ระดับปฏิบัติการ
  - ( ) 3. ระดับชำนาญการ ( ) 4. ระดับชำนาญการพิเศษ
  - ( ) 5. อื่นๆ (ระบุ).....
5. หน่วยงานที่สังกัด
  - ( ) 1. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
  - ( ) 2. สำนักงานเกษตรจังหวัด
  - ( ) 3. สำนักงานเกษตรอำเภอ
  - ( ) 4. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร
  - ( ) 5. ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขา
  - ( ) 6. อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 1.2 การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1. งานที่รับผิดชอบ (สามารถเลือกได้หลายข้อ)
  - ( ) 1. กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร
  - ( ) 2. กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาผลิต
  - ( ) 3. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
  - ( ) 4. กลุ่มงานอารักขาพืช
2. ท่านใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ของท่านอย่างไร (สามารถเลือกได้หลายข้อ)
  - ( ) 1. การเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่
  - ( ) 2. การติดต่อที่สำนักงาน
  - ( ) 3. การติดต่อทางโทรศัพท์
  - ( ) 4. การประชุม

- ( ) 5. การสาธิต
- ( ) 6. การจัดทัศนศึกษา
- ( ) 7. การจัดฝึกอบรมพิเศษ
- ( ) 8. การทดสอบในห้องถื่น
- ( ) 9. การจัดงานวันเกษตร
- ( ) 10. สิ่งพิมพ์
- ( ) 11. วิทยูกระจายเสียง
- ( ) 12. การประกวด
- ( ) 13. การรณรงค์

ตอนที่ 2 สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ลงในช่องว่างด้านขวามือ ที่ตรงกับการปฏิบัติของท่านมากที่สุด โดย 5 หมายถึง ปฏิบัติตามทุกอย่าง/ทุกครั้ง 4 หมายถึง ปฏิบัติตามเป็นส่วนใหญ่ 3 หมายถึง ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติเท่า ๆ กัน 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อยกว่าไม่ปฏิบัติ/น้อยกว่า 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยมาก/ไม่มีการปฏิบัติเลย

การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	ระดับการนำไปใช้ (1-5)				
	1	2	3	4	5
หมวดที่ 1 ประเภทของสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร					
1.1 สื่อบุคคล					
1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
2) เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น					
3) อาสาสมัครเกษตร					
4) ผู้นำชุมชน					
1.2 สื่อสิ่งพิมพ์					
1) หนังสือพิมพ์					
2) โปสเตอร์					
3) แผ่นพับ					
4) Infographic					
1.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์					
1) วิทยูกระจายเสียง					

การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม	ระดับการนำไปใช้ (1-5)				
	1	2	3	4	5
2) โทรศัพท์					
3) วิทยุ					
4) ภาพนิ่ง					
หมวดที่ 2 ช่องทางการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม					
2.1 สื่อกิจกรรมต่างๆ					
1) การจัดประชุม					
2) การอบรม					
3) การสาธิต					
4) การจัดงานกิจกรรม					
5) การศึกษาดูงาน					
2.2 สื่อมวลชน					
1) โทรศัพท์					
2) วิทยุ					
3) หนังสือพิมพ์					
2.3 สื่อออนไลน์					
1) เว็บไซต์					
2) ยูทูบ					
3) เฟสบุ๊กหรือเพจ					
4) แอปพลิเคชันไลน์ (Line)					

การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	ระดับการนำไปใช้ (1-5)				
	1	2	3	4	5
หมวดที่ 3 สารสนเทศด้านการเกษตร					
3.1 สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร					
1) ด้านการผลิตพืช					
2) ด้านการอารักขาพืช					
3) ด้านการแปรรูปผลผลิต					
4) ด้านปัจจัยการผลิตในการเกษตร					
5) ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ					
6) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศของทางราชการ					
7) ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต					
3.2 สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร					
1) องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร					
2) คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร					
3) งานวิจัยทางการเกษตร					
3.3 สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร					
1) แหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร					
2) ปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร					
3) สถานการณ์ปริมาณสินค้าเกษตร					
4) ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร					

ตอนที่ 3 การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

คำชี้แจง : ท่านการได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ในระดับใด โดยมีระดับ ดังนี้

1= ได้รับ/ต้องการน้อยที่สุด 2=ได้รับ/ต้องการน้อย 3= ได้รับ/ต้องการปานกลาง 4= ได้รับ/ต้องการมาก 5= ได้รับ/ต้องการมากที่สุด

การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	ระดับการได้รับ (1-5)	ระดับความต้องการ (1-5)
3.1 ความรู้		
1. การใช้สื่องานส่งเสริมการเกษตร		
2. การผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร		
3. ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร		
4. การเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร		
3.2 วิธีการได้รับความรู้		
1. ระบบออนไลน์		
2. การอบรมแบบพบปะ (Onsite)		
3. ระบบ E - Learning		
3.3 ประเภทของสื่อ		
1. สื่อบุคคล		
1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร		
2) เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น		
3) อาสาสมัครเกษตร		
4) ผู้นำชุมชน		
2. สื่อสิ่งพิมพ์		
1) หนังสือพิมพ์		
2) โปสเตอร์		
3) แผ่นพับ		
4) Infographic		

การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	ระดับการได้รับ (1-5)	ระดับความ ต้องการ (1-5)
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์		
1) วิทยุกระจายเสียง		
2) โทรทัศน์		
3) วีดิทัศน์		
4) ภาพนิ่ง		
3.4 สารสนเทศด้านการเกษตร		
1. สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร		
1) ด้านการผลิตพืช		
2) ด้านการอารักขาพืช		
3) ด้านการแปรรูปผลผลิต		
4) ด้านปัจจัยการผลิตในการเกษตร		
5) ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ		
6) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศของทางราชการ		
7) ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต		
2. สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร		
1) องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร		
2) คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร		
3) งานวิจัยทางการเกษตร		
3. สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร		
1) แหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร		
2) ปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร		
3) สถานการณ์ปริมาณสินค้าเกษตร		
4) ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร		

การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	ระดับการได้รับ (1-5)	ระดับความต้องการ (1-5)
3.5 ช่องทางการได้รับสื่อ		
1. สื่อกิจกรรม		
1) การจัดประชุม		
2) การอบรม		
3) การสาธิต		
4) การจัดงานกิจกรรม		
5) การศึกษาดูงาน		
2. สื่อมวลชน		
1) โทรทัศน์		
2) วิทยุ		
3) หนังสือพิมพ์		
3. สื่อออนไลน์		
1) เว็บไซต์ (Website)		
2) ยูทูป (Youtube)		
3) เฟสบุ๊ก (Facebook)		
4) แอปพลิเคชันไลน์ (Line)		

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 4.1 ปัญหาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามแล้วใส่เครื่องหมาย ลงในช่องระดับความรุนแรงของปัญหาในการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร โดยแบ่งออกเป็น

5 ระดับ ดังนี้ 1 = ปัญหาน้อยที่สุด 2 = ปัญหาน้อย 3 = ปัญหาปานกลาง 4 = ปัญหามาก 5 = ปัญหามากที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	1	2	3	4	5
1. ปัญหาด้านบุคลากร					
1.1 ขาดความรู้ ความสามารถ					
1.2 ไม่ได้รับการฝึกอบรมในการทำสื่อส่งเสริมการเกษตร					
1.3 ภาระงานเยอะ ไม่มีเวลา					
2. ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์					
2.1 อุปกรณ์เก่า ชำรุด ไม่สามารถใช้งานได้					
2.2 ขาดอุปกรณ์ ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน					
3. ปัญหาด้านงบประมาณ					
3.1 ขาดการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการสนับสนุนการทำงาน					
3.2 ขาดการสนับสนุนพัฒนาบุคลากร					
4. ปัญหาด้านการจัดการ					
4.1 ขาดการวางแผน					
4.2 ขาดการจัดทำสื่อ					
4.3 ขาดการติดตาม และประเมินผล					
5. ปัญหาด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร					
5.1 สื่อที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเกษตรกร และช่องทางการรับสื่อ					
5.2 สื่อที่ใช้ไม่ดึงดูดความสนใจ					

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	1	2	3	4	5
6. ปัญหาด้านช่องทาง					
6.1 ช่องทางที่มีในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
6.2 เกษตรกรไม่มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้					
7. ปัญหาด้านสารสนเทศ					
7.1 ขาดแหล่งสารสนเทศที่นำมาใช้					
7.2 สารสนเทศที่ไม่ตรงกับสถานการณ์ หรือความต้องการ					

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

1. ข้อเสนอแนะด้านสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะด้านช่องทางในการเผยแพร่สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะด้านสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

สภาพการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและระดับการนำสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร

n = 221

รายการ	ระดับการนำไปใช้					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
หมวดที่ 1 ประเภทของสื่อ								
1. สื่อบุคคล								
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0 (0)	0 (0)	0 (0)	11 (5.0)	210 (95.0)	4.95	0.218	มากที่สุด
- อาสาสมัครเกษตร	2 (0.9)	3 (1.4)	9 (4.1)	52 (23.5)	155 (70.1)	4.61	0.716	มากที่สุด
- ผู้นำชุมชน	4 (1.8)	5 (2.3)	21 (9.5)	109 (49.3)	82 (37.1)	4.18	0.832	มาก
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น	6 (2.7)	4 (1.8)	35 (15.8)	91 (41.2)	85 (38.5)	4.11	0.923	มาก
2. สื่อสิ่งพิมพ์								
- Infographic	1 (0.5)	2 (0.9)	24 (10.9)	125 (56.9)	69 (31.2)	4.17	.0686	มาก
- แผ่นพับ	3 (1.4)	9 (4.1)	55 (24.9)	97 (43.9)	57 (25.8)	3.89	0.885	มาก
- โปสเตอร์	4 (1.8)	30 (13.6)	84 (38.0)	71 (32.1)	32 (14.5)	3.44	0.959	มาก
- หนังสือพิมพ์	46 (20.8)	90 (40.7)	74 (33.5)	11 (5.0)	0 (0)	2.23	0.833	น้อย

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับการนำไปใช้					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์								
- วิดีทัศน์	2 (0.9)	10 (4.5)	73 (33.0)	102 (46.2)	34 (15.4)	3.71	0.814	มาก
- ภาพนิ่ง	12 (5.4)	14 (6.3)	39 (17.6)	76 (34.4)	80 (36.2)	3.90	1.129	มาก
- วิทยูกระจายเสียง	57 (25.8)	99 (44.8)	49 (22.2)	15 (6.8)	1 (0.5)	2.11	0.885	น้อย
- โทรทัศน์	40 (18.1)	85 (38.5)	78 (35.3)	18 (8.1)	0 (0)	2.33	0.867	น้อย
หมวดที่ 2 ช่องทางการใช้สื่อ								
1. สื่อกิจกรรม								
- การอบรม	0 (0)	0 (0)	14 (6.3)	70 (31.7)	137 (62.0)	4.56	0.613	มากที่สุด
- การจัดประชุม	0 (0)	1 (0.5)	11 (5.0)	94 (42.5)	115 (52.0)	4.46	0.614	มากที่สุด
- การสาธิต	0 (0)	3 (1.4)	16 (7.2)	96 (43.4)	106 (48)	4.38	0.681	มากที่สุด
- การจัดงานกิจกรรมต่างๆ	0 (0)	7 (3.2)	42 (19.0)	73 (33.0)	99 (44.8)	4.19	0.854	มาก
- การศึกษาดูงาน	6 (2.7)	18 (8.1)	95 (43.0)	92 (41.6)	10 (4.5)	3.37	0.808	ปานกลาง
2. สื่อมวลชน								
- โทรทัศน์	25 (11.3)	68 (30.8)	98 (44.3)	27 (12.2)	3 (1.4)	2.62	0.890	ปานกลาง
- วิทยู	34 (15.4)	110 (49.8)	59 (26.7)	13 (5.9)	5 (2.3)	2.30	0.880	น้อย
- หนังสือพิมพ์	50 (22.6)	106 (48.0)	55 (24.9)	8 (3.6)	2 (0.9)	2.12	0.830	น้อย

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับการนำไปใช้					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
3. สื่อออนไลน์								
- เฟซบุ๊กหรือเพจ	0 (0)	0 (0)	6 (2.7)	69 (31.2)	146 (66.1)	4.63	0.536	มาก ที่สุด
- แอปพลิเคชันไลน์ (Line)	0 (0)	4 (1.8)	33 (14.9)	106 (48.0)	78 (35.3)	4.17	0.741	มาก
- เว็บไซต์	1 (0.5)	7 (3.2)	40 (18.1)	98 (44.3)	75 (33.9)	4.08	0.827	มาก
- ยูทูบ	1 (0.5)	27 (12.2)	82 (37.1)	89 (40.3)	22 (10.0)	3.47	0.850	มาก
หมวดที่ 3 สารสนเทศด้าน								
การเกษตร								
1. สารสนเทศเพื่อการผลิต								
การเกษตร								
- ด้านการผลิตพืช	0 (0)	4 (1.8)	7 (3.2)	86 (38.9)	124 (56.1)	4.49	0.651	มาก ที่สุด
- ด้านการอารักขาพืช	0 (0)	6 (2.7)	20 (9.0)	74 (33.5)	121 (54.8)	4.40	0.766	มาก ที่สุด
- ด้านปัจจัยการผลิตในการเกษตร	0 (0)	9 (4.1)	38 (17.2)	91 (41.2)	83 (37.6)	4.12	0.836	มาก
- ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การเกษตร ระเบียบ ประกาศของ ทางราชการ	3 (1.4)	20 (9.0)	86 (38.9)	78 (35.3)	34 (15.4)	3.54	0.907	มาก
- ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพ ภูมิอากาศ แหล่งน้ำ	4 (1.8)	21 (9.5)	90 (40.7)	71 (32.1)	35 (15.8)	3.51	0.932	มาก
- ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็น มาตรฐานในการผลิต	2 (0.9)	10 (4.5)	65 (29.4)	103 (46.6)	41 (18.6)	3.77	0.833	มาก
- ด้านการแปรรูปผลผลิต	0 (0)	29 (13.1)	94 (42.5)	76 (34.4)	22 (10.0)	3.41	0.841	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับการนำไปใช้					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
2. สารสนเทศเพื่อการพัฒนา								
คุณภาพสินค้าเกษตร								
- องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร	0	1	14	88	118	4.46	0.636	มากที่สุด
	(0)	(0.5)	(6.3)	(39.8)	(53.4)			
- คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร	0	2	19	93	107	4.38	0.681	มากที่สุด
	(0)	(0.9)	(8.6)	(42.1)	(48.4)			
- งานวิจัยทางการเกษตร	2	51	101	59	8	3.09	0.821	ปานกลาง
	(0.9)	(23.1)	(45.7)	(26.7)	(3.6)			
3. สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร								
- แหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร	5	27	55	86	48	3.66	1.022	มากที่สุด
	(2.3)	(12.2)	(24.9)	(38.9)	(21.7)			
- ปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร	10	56	91	51	12	2.99	0.944	ปานกลาง
	(4.5)	(25.8)	(41.2)	(23.1)	(5.4)			
- สถานการณ์ปริมาณสินค้าเกษตร	9	72	86	44	10	2.88	0.927	ปานกลาง
	(4.1)	(32.6)	(38.9)	(19.9)	(4.5)			
- ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร	27	96	77	21	0	2.42	0.825	น้อย
	(12.2)	(43.4)	(34.8)	(9.5)	(0)			

ภาคผนวก ค

การได้รับและความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียง

ตารางที่ 4.6 จำนวนและระดับการได้รับสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

n = 221

รายการ	ระดับการได้รับ					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
1. ความรู้								
- การผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร	0 (0)	12 (5.4)	36 (16.3)	107 (48.4)	66 (29.9)	4.03	0.825	มาก
- การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	0 (0)	25 (11.3)	81 (36.7)	93 (42.1)	22 (10.0)	3.51	0.824	มาก
- ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	11 (5.0)	72 (32.6)	107 (48.4)	28 (12.7)	3 (1.4)	2.73	0.797	ปานกลาง
- การเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	15 (6.8)	95 (43.0)	85 (38.5)	22 (10.0)	4 (1.8)	2.57	0.832	น้อย
2. วิธีการได้รับความรู้								
- การอบรมผ่านระบบออนไลน์	0 (0)	1 (0.5)	19 (8.6)	104 (47.1)	97 (43.9)	4.34	0.653	มากที่สุด
- การอบรมแบบพบปะ (Onsite)	7 (3.2)	51 (23.1)	103 (46.6)	51 (23.1)	9 (4.1)	3.02	0.868	ปานกลาง
- การอบรมผ่านระบบ E - Learning	6 (2.7)	42 (19.0)	80 (36.2)	57 (25.8)	36 (16.3)	3.34	1.048	ปานกลาง
3. ประเภทของสื่อ								
3.1 สื่อบุคคล								
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0 (0)	0 (0)	3 (1.4)	12 (5.4)	206 (93.2)	4.92	0.320	มากที่สุด
- ผู้นำชุมชน	6 (2.7)	4 (1.8)	14 (6.3)	89 (40.3)	108 (48.3)	4.31	0.882	มากที่สุด
- อาสาสมัครเกษตร	5 (2.3)	2 (0.9)	31 (14.0)	78 (35.3)	105 (47.5)	4.25	0.893	มากที่สุด
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น	7 (3.2)	6 (2.7)	19 (8.6)	100 (45.2)	89 (40.3)	4.17	0.926	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับการได้รับ					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
3.2 สื่อสิ่งพิมพ์								
- Infographic	0 (0)	3 (1.4)	22 (10.0)	117 (52.9)	79 (35.7)	4.23	0.678	มากที่สุด
- แผ่นพับ	3 (1.4)	17 (7.7)	81 (36.7)	95 (43.0)	25 (11.3)	3.55	0.844	มาก
- ไปสเตอร์	4 (1.8)	22 (10.0)	100 (45.2)	85 (38.5)	10 (4.5)	3.34	0.791	ปานกลาง
- หนังสือพิมพ์	42 (19.0)	95 (43.0)	61 (27.6)	23 (10.4)	0 (0)	2.29	0.894	น้อย
3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์								
- ภาพนิ่ง	10 (4.5)	12 (5.4)	36 (16.3)	88 (39.8)	75 (33.9)	3.93	1.062	มาก
- วิดีทัศน์	11 (5.0)	35 (15.8)	99 (44.8)	63 (28.5)	13 (5.9)	3.14	0.928	ปานกลาง
- โทรทัศน์	5 (2.3)	57 (25.8)	107 (48.4)	50 (22.6)	2 (0.9)	2.94	0.781	ปานกลาง
- วิद्यุกระจายเสียง	52 (23.5)	95 (43.0)	63 (28.5)	10 (4.5)	1 (0.5)	2.15	0.850	น้อย
4. สารสนเทศด้านการเกษตร								
4.1 สารสนเทศเพื่อการผลิต								
การเกษตร								
- ด้านการอารักขาพืช	0 (0)	0 (0)	7 (3.2)	72 (32.6)	142 (64.3)	4.61	0.550	มากที่สุด
- ด้านการผลิตพืช	0 (0)	4 (1.8)	10 (4.5)	96 (43.4)	111 (50.2)	4.42	0.667	มากที่สุด
- ด้านปัจจัยการผลิตในการเกษตร	2 (0.9)	4 (1.8)	83 (37.6)	86 (38.9)	46 (20.8)	3.77	0.829	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับการได้รับ					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
- ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ	3 (1.4)	28 (12.7)	99 (44.8)	71 (32.1)	20 (9.0)	3.35	0.864	ปานกลาง
- ด้านการแปรรูปผลผลิต	2 (0.9)	29 (13.1)	111 (50.2)	63 (28.5)	16 (7.2)	3.28	0.816	ปานกลาง
- ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต	2 (0.9)	22 (10.0)	128 (57.9)	64 (29.0)	5 (2.3)	3.22	0.686	ปานกลาง
- ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระเบียบ ประกาศของทางราชการ	3 (1.4)	40 (18.1)	138 (62.4)	33 (14.9)	7 (3.2)	3.00	0.717	ปานกลาง
4.2 สารสนเทศเพื่อการพัฒนา								
คุณภาพสินค้าเกษตร								
- คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร	0 (0)	2 (0.9)	14 (6.3)	117 (52.9)	88 (39.8)	4.32	0.632	มากที่สุด
- องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร	1 (0.5)	0 (0)	17 (7.7)	126 (57.0)	77 (34.8)	4.26	0.634	มากที่สุด
- งานวิจัยทางการเกษตร	14 (6.3)	60 (27.1)	103 (46.6)	38 (17.2)	6 (2.7)	2.83	0.883	ปานกลาง
4.3 สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร								
- แหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร	2 (0.9)	6 (2.7)	87 (39.4)	91 (41.2)	35 (15.8)	3.68	0.803	มาก
- สถานการณ์ปริมาณสินค้าเกษตร	4 (1.8)	30 (13.6)	119 (53.8)	59 (26.7)	9 (4.1)	3.18	0.781	ปานกลาง
- ปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร	10 (4.5)	47 (21.3)	103 (46.6)	50 (22.6)	11 (5.0)	3.02	0.907	ปานกลาง
- ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร	18 (8.1)	79 (35.7)	100 (45.2)	22 (10.0)	2 (0.9)	2.60	0.812	น้อย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับการได้รับ					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
5. ช่องทางการได้รับสื่อ								
5.1. สื่อกิจกรรม								
- การจัดงานกิจกรรม	0 (0)	1 (0.5)	22 (10.0)	98 (44.3)	100 (45.2)	4.34	0.674	มากที่สุด
- การจัดประชุม	1 (0.5)	7 (3.2)	31 (14.0)	87 (39.4)	95 (43.0)	4.21	0.834	มากที่สุด
- การอบรม	0 (0)	6 (2.7)	26 (11.8)	112 (50.7)	77 (34.8)	4.18	0.739	มาก
- การสาธิต	0 (0)	9 (4.1)	36 (16.3)	135 (61.1)	41 (18.6)	3.94	0.714	มาก
- การศึกษาดูงาน	0 (0)	9 (4.1)	75 (33.9)	120 (54.3)	17 (7.7)	3.66	0.680	มาก
5.2 สื่อมวลชน								
- โทรทัศน์	4 (1.8)	24 (10.9)	122 (55.2)	50 (22.6)	21 (9.5)	3.27	0.847	มากที่สุด
- หนังสือพิมพ์	20 (9.0)	84 (38.0)	103 (46.6)	14 (6.3)	0 (0)	2.50	0.748	ปานกลาง
- วิทยู	36 (16.3)	107 (48.4)	69 (31.2)	9 (4.1)	0 (0)	2.23	0.766	น้อย
5.3 สื่อออนไลน์								
- เฟซบุ๊ก (Facebook)	0 (0)	0 (0)	6 (2.7)	18 (8.1)	197 (89.1)	4.86	0.415	มากที่สุด
- เว็บไซต์ (Website)	1 (0.5)	4 (1.8)	14 (6.3)	110 (49.8)	92 (41.6)	4.30	0.709	มากที่สุด
- ยูทูบ (Youtube)	0 (0)	2 (0.9)	44 (19.9)	146 (66.1)	29 (13.1)	3.91	0.601	มาก
- แอปพลิเคชันไลน์ (Line)	0 (0)	13 (5.9)	85 (38.5)	103 (46.6)	20 (9.0)	3.59	0.737	มาก

ตารางที่ 4.6 จำนวนและระดับความต้องการพัฒนาการใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

n = 221

รายการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
1. ความรู้								
- การเขียนข้อมูลข่าวสารเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	0 (0)	1 (0.5)	7 (3.2)	14 (6.3)	199 (90.0)	4.86	0.460	มากที่สุด
- การผลิตสื่อเพื่อใช้งานส่งเสริมการเกษตร	1 (0.5)	0 (0)	6 (2.7)	20 (9.0)	194 (87.8)	4.84	0.496	มากที่สุด
- การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	1 (0.5)	0 (0)	6 (2.7)	24 (10.9)	190 (86.0)	4.82	0.508	มากที่สุด
- ระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่องานส่งเสริมการเกษตร	0 (0)	0 (0)	10 (4.5)	39 (17.6)	172 (77.8)	4.73	0.536	มากที่สุด
2. วิธีการได้รับความรู้								
- การอบรมแบบพบปะ (Onsite)	0 (0)	0 (0)	4 (1.8)	16 (7.2)	201 (91.0)	4.89	0.366	มากที่สุด
- ระบบออนไลน์	0 (0)	1 (0.5)	26 (11.8)	124 (56.1)	70 (31.7)	4.19	0.647	มาก
- ระบบ E - Learning	4 (1.8)	13 (5.9)	95 (43.0)	83 (37.6)	26 (11.8)	3.52	0.845	มาก
3. ประเภทของสื่อ								
3.1 สื่อบุคคล								
- อาสาสมัครเกษตร	1 (0.5)	3 (1.4)	8 (3.6)	27 (12.2)	182 (82.4)	4.75	0.632	มากที่สุด
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0 (0)	0 (0)	4 (1.8)	85 (38.5)	132 (59.7)	4.58	0.530	มากที่สุด
- ผู้นำชุมชน	3 (1.4)	5 (2.3)	23 (10.4)	112 (50.7)	78 (35.3)	4.16	0.804	มาก
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น	3 (1.4)	13 (5.9)	58 (26.2)	101 (45.7)	46 (20.8)	3.79	0.887	มาก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
3.2 สื่อสิ่งพิมพ์								
- Infographic	0 (0)	2 (0.9)	1 (0.5)	23 (10.4)	195 (88.2)	4.86	0.430	มาก ที่สุด
- ไปสเตอร์	3 (1.4)	1 (0.5)	10 (4.5)	71 (32.1)	136 (61.5)	4.52	0.730	มาก ที่สุด
- แผ่นพับ	2 (0.9)	1 (0.5)	26 (11.8)	105 (47.5)	87 (39.4)	4.24	0.746	มาก ที่สุด
- หนังสือพิมพ์	6 (2.7)	4 (1.8)	84 (38.0)	121 (54.8)	6 (2.7)	3.53	0.711	มาก
3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์								
- วีดิทัศน์	2 (0.9)	2 (0.9)	5 (2.3)	47 (21.3)	165 (74.7)	4.68	0.654	มาก ที่สุด
- โทรทัศน์	5 (2.3)	3 (1.4)	12 (5.4)	124 (56.1)	77 (34.8)	4.20	0.790	มาก
- ภาพนิ่ง	5 (2.3)	6 (2.7)	32 (14.5)	106 (48.0)	72 (32.6)	4.06	0.885	มาก
- วิทยูกระจายเสียง	8 (3.6)	24 (10.9)	113 (51.1)	69 (31.2)	7 (3.2)	3.19	0.811	ปาน กลาง
4. สารสนเทศด้านการเกษตร								
4.1 สารสนเทศเพื่อการผลิต								
การเกษตร								
- ด้านการผลิตพืช	0 (0)	2 (0.9)	3 (1.4)	24 (10.9)	192 (86.9)	4.84	0.468	มาก ที่สุด
- ด้านการอารักขาพืช	0 (0)	2 (0.9)	3 (1.4)	25 (11.3)	191 (86.4)	4.83	0.471	มาก ที่สุด
- ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การเกษตร ระเบียบ ประกาศของ ทางราชการ	0 (0)	2 (0.9)	6 (2.7)	32 (14.5)	181 (81.9)	4.77	0.534	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
- ด้านปัจจัยการผลิตในการเกษตร	0 (0)	1 (0.5)	5 (2.3)	40 (18.1)	175 (79.2)	4.76	0.506	มากที่สุด
- ด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ	0 (0)	2 (0.9)	6 (2.7)	35 (15.8)	178 (80.5)	4.76	0.541	มากที่สุด
- ข้อบังคับและข้อกำหนดเป็นมาตรฐานในการผลิต	0 (0)	2 (0.9)	5 (2.3)	43 (19.5)	171 (77.4)	4.73	0.545	มากที่สุด
- ด้านการแปรรูปผลผลิต	0 (0)	2 (0.9)	11 (5.0)	72 (32.6)	136 (61.5)	4.55	0.635	มากที่สุด
4.2 สารสนเทศเพื่อการพัฒนา								
คุณภาพสินค้าเกษตร								
- องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร	1 (0.5)	0 (0)	2 (0.9)	11 (5.0)	207 (93.7)	4.92	0.347	มากที่สุด
- คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร	1 (2.5)	2 (0.9)	1 (0.5)	13 (5.9)	204 (39.8)	4.89	0.468	มากที่สุด
- งานวิจัยทางการเกษตร	0 (0)	2 (0.9)	1 (0.5)	29 (13.1)	189 (85.5)	4.83	0.451	มากที่สุด
4.3 สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร								
- ปริมาณความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร	1 (0.5)	1 (0.5)	6 (2.7)	68 (30.8)	145 (65.6)	4.61	0.613	มากที่สุด
- แหล่งรับซื้อ และตลาดสินค้าเกษตร	0 (0)	2 (0.9)	9 (4.1)	69 (31.2)	141 (63.8)	4.58	0.617	มากที่สุด
- สถานการณ์ปริมาณสินค้าเกษตร	0 (0)	3 (1.4)	3 (1.4)	91 (41.2)	124 (56.1)	4.52	0.600	มากที่สุด
- ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร	2 (0.9)	4 (1.8)	17 (7.7)	109 (49.3)	89 (40.3)	4.26	0.753	มากที่สุด

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
5. ช่องทางการได้รับสื่อ								
5.1. สื่อกิจกรรม								
- การศึกษาดูงาน	1 (0.5)	2 (0.9)	3 (1.4)	45 (20.4)	170 (76.9)	4.72	0.581	มากที่สุด
- การอบรม	1 (0.5)	1 (0.5)	9 (4.1)	104 (47.1)	106 (48.0)	4.42	0.639	มากที่สุด
- การจัดงานกิจกรรม	1 (0.5)	2 (0.9)	14 (6.3)	119 (53.8)	85 (38.5)	4.29	0.666	มากที่สุด
- การจัดประชุม	2 (0.9)	1 (0.5)	11 (5.0)	135 (61.1)	72 (32.6)	4.24	0.648	มากที่สุด
- การสาธิต	1 (0.5)	3 (1.4)	11 (5.0)	132 (59.7)	74 (33.5)	4.24	0.649	มากที่สุด
5.2 สื่อมวลชน								
- โทรทัศน์	4 (1.8)	4 (1.8)	15 (6.8)	114 (51.6)	84 (38.0)	4.22	0.798	มากที่สุด
- หนังสือพิมพ์	5 (2.3)	12 (5.4)	117 (52.9)	85 (38.5)	2 (0.9)	3.30	0.690	ปานกลาง
- วิทยุ	4 (1.8)	33 (14.9)	132 (59.7)	49 (22.2)	3 (1.4)	3.06	0.704	ปานกลาง
5.3 สื่อออนไลน์								
- เฟซบุ๊ก (Facebook)	0 (0)	2 (0.9)	1 (0.5)	18 (8.1)	200 (90.5)	4.88	0.410	มากที่สุด
- ยูทูบ (Youtube)	0 (0)	2 (0.9)	6 (2.7)	58 (26.2)	155 (70.1)	4.66	0.579	มากที่สุด
- เว็บไซต์ (Website)	1 (0.5)	0 (0)	5 (2.3)	83 (37.6)	132 (59.7)	4.56	0.589	มากที่สุด
- แอปพลิเคชันไลน์ (Line)	0 (0)	5 (2.3)	33 (14.9)	105 (47.5)	78 (35.3)	4.16	0.755	มากที่สุด

ภาคผนวก ง

ปัญหาการใช้การใช้อีเมลในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัด
กรมส่งเสริมการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4.8 จำนวนและระดับปัญหาการใช้การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

n = 221

รายการ	ระดับของปัญหา					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
1. ปัญหาด้านบุคลากร								
- ภาระงานเยอะ ไม่มีเวลา	0 (0)	3 (1.4)	31 (14.0)	86 (38.9)	101 (45.7)	4.29	0.755	มากที่สุด
- ไม่ได้รับการฝึกอบรมในการทำสื่อ งานส่งเสริมการเกษตร	0 (0)	3 (1.4)	29 (13.1)	104 (47.1)	85 (38.5)	4.23	0.722	มากที่สุด
- ขาดความรู้ ความสามารถ	1 (0.5)	14 (6.3)	67 (30.3)	114 (51.6)	25 (11.3)	3.67	0.777	มาก
2. ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์								
- ขาดอุปกรณ์ ไม่เพียงพอต่อการใช้ งาน	0 (0)	0 (0)	15 (6.8)	69 (31.2)	137 (62.0)	4.55	0.620	มากที่สุด
- อุปกรณ์เก่า ชำรุด ไม่สามารถ ใช้งานได้	0 (0)	11 (5.0)	75 (33.9)	93 (42.1)	42 (19.0)	3.75	0.818	มาก
3. ปัญหาด้านงบประมาณ								
- ขาดการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการ สนับสนุนการทำงาน	1 (0.5)	1 (0.5)	11 (5.0)	62 (28.1)	146 (66.1)	4.59	0.652	มากที่สุด
- ขาดการสนับสนุนพัฒนาบุคลากร	1 (0.5)	6 (2.7)	47 (21.3)	118 (53.4)	49 (22.2)	3.94	0.763	มาก
4. ปัญหาด้านการจัดการ								
- ขาดการติดตาม และประเมินผล	0 (0)	2 (0.9)	20 (9.0)	53 (24.0)	146 (66.1)	4.55	0.696	มากที่สุด
- ขาดการจัดทำสื่อ	0 (0)	3 (1.4)	24 (10.9)	58 (26.2)	136 (61.5)	4.48	0.742	มากที่สุด
- ขาดการวางแผน	0 (0)	14 (6.3)	42 (19.0)	77 (34.8)	88 (39.8)	4.08	0.916	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 221

รายการ	ระดับของปัญหา					ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
	จำนวนร้อยละ							
	1	2	3	4	5			
5. ปัญหาด้านสื่อ								
- สื่อที่ใช้ไม่ดึงดูดความสนใจ	0 (0)	2 (0.9)	36 (16.3)	110 (49.8)	73 (33.0)	4.15	0.714	มาก
- สื่อที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเกษตรกร และช่องทางการรับสื่อ	1 (0.5)	2 (0.9)	52 (23.5)	136 (61.5)	30 (13.6)	3.87	0.658	มาก
6. ปัญหาด้านช่องทางการได้รับสื่อ								
- ช่องทางที่มีในพื้นที่ไม่สามารถ เข้าถึงเกษตรกรได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	0 (0)	3 (1.4)	33 (14.9)	97 (43.9)	88 (39.8)	4.22	0.745	มากที่สุด
- เกษตรกรไม่มีเครื่องมือหรือ อุปกรณ์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูล เผยแพร่ได้	1 (0.5)	2 (0.9)	52 (23.5)	109 (49.3)	57 (25.8)	3.99	0.757	มาก
7. ปัญหาด้านสารสนเทศ								
- สารสนเทศที่มีไม่ตรงกับ สถานการณ์ หรือความต้องการของ เกษตรกร	0 (0)	3 (1.4)	58 (26.2)	133 (60.2)	27 (12.2)	3.83	0.642	มาก
- ขาดแหล่งสารสนเทศที่นำมาใช้	1 (0.5)	7 (3.2)	77 (34.8)	100 (45.2)	36 (16.3)	3.74	0.783	มาก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปิ่นจรัส ไทยเจริญ
วัน เดือน ปี เกิด	27 สิงหาคม 2532
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สัตวศาสตร์)
สถานที่ทำงาน	สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

